

ISSN 2232 - 2671 letnik 1, št. 2, januar 2011

LITERARNO JEZIKOSLOVNA REVIJA

ŠTUDENTK IN ŠTUDENTOV FILOZOFSKE FAKULTETE UNIVERZE V MARIBORU, ODELSKA ZA SLOVANSKE JEZIKE IN KNIŽEVNOSTI

Letnik 1, številka 2 (december 2010)

Izdajatelj: Študentke in študenti
Filozofske fakultete Univerze v Mariboru,
Oddelek za slovanske jezike in književnosti

Koroška cesta 160, 2000 Maribor
Telefon: +386 (0)2 22 93 840 **Telefaks:** +386 (0)2 22 93 625
E-pošta: literarno.jezikoslovna.revija@gmail.com
Spletna stran: <http://student.ff.uni-mb.si/literarna-revija/>

Glavna in odgovorna urednica:

Nina Ditmajer (*poezija*)

Glavna urednica:

Tonja Jelen (*poezija, dramatika*)

Področna urednika:

Denis Škofič (*proza, kritika*), David Kunstek Kneževič (*jezikoslovje*)

Lektorica: Lučka Zorko

Oblikovalka naslovnice: Maja Žigart

Grafična oblikovalka: Katja Kamenik

Oblikovalec spletne strani: David Kunstek Kneževič

Fotografija na naslovnici: Tadeja Golob

ISSN 2232-2671

Naklada: 250 izvodov

Tisk: Dravska tiskarna d. o. o., Maribor

VSEBINA

UVODNIK (<i>Nina Ditmajer</i>).....	5
POEZIJA	
<i>Dominika Portič</i>	6
<i>Jernej Krulec</i>	6
<i>Tonja Jelen</i>	6
<i>Denis Škofič</i>	7
PROZA	
<i>Lara Kaspersky</i> , Vanja in Eles.....	7
<i>Sebastijan Pregelj</i> , Frenk in Pit.....	11
O JEZIKU	
<i>Klavdija Hozjan</i> , Evropski oddelki na slovenskih gimnazijah.....	15
<i>Ola Hankus</i> , Študij slovenščine na Poljskem (University of Bielsko - Biala).....	16
SVETOVNA KNJIŽEVNOST (IZ SEMINARSKIH NALOG)	
<i>Denis Škofič</i> , Postmodernistični postopki v Pelevinovem romanu Čapajev in Praznota.....	17
<i>Tonja Jelen</i> , Borges, Alef.....	28
<i>Mateja Čuk</i> , Socialno vprašanje v povezavi s simboli, motivi in sanjskim svetom v Maeterlinckovi drami Sinja ptica.....	33
DOGODKI	
Literarne delavnice 2010 (<i>Nina Ditmajer</i> , <i>David Kunstek Kneževič</i>).....	40
Literatura na cesti (<i>Nina Ditmajer</i>).....	50
PREVODI	
Nemški prevodi: Nejc Gazvoda (<i>prevajalci: Maja Ranc, Sabrina Leskovšek, Anka Jež, Jasmin Goritschnig, Tanja Senica</i>).....	58
Poljščina - lektorat:	
<i>Krzysztof Varga</i> , Nagrobek z lastryko (<i>prevod Tonja Jelen</i>).....	67
<i>Manuela Gretkowska</i> , Kobieta i mężczyźni (<i>prevod Nina Ditmajer</i>).....	68
Makedonščina - Lektorat. (<i>Mateja Čuk</i>).....	69
Italijanski prevodi:	
<i>Isabella Leardini</i> , La coinquilina scalza (<i>prevod David Kunstek Kneževič</i>).....	73

PRVI LITER BESED

Ko razmišljam o naših začetkih, ki so bile zgolj visokoleteče ideje peščice študentov mariborske slovenistike, kar ne morem verjeti, da smo jih v enem letu uspeli doseči skoraj v celoti. Želeli smo ustvariti neko pribežališče vseh nadarjenih, aktivnih, znanja in idej polnih mladih ljudi, ne samo študentov, ki bi svoje misli lahko nemoteno posredovali širši in predvsem strokovni javnosti.

Pred leti je to poskusila doseči **Lučka Zorko z literarno revijo Listek, vendar ji žal zaradi pre-majhne podpore, predvsem finančne, ni uspelo.** Mi smo to idejo razširili in ustanovili (spočetka spletno) literarno-jezikoslovno revijo Liter jezika. V literarnem delu revije smo za objavo poezije, proze in literarne kritike postavili sicer zelo ostre kriterije, vendar lahko **študentje objavijo pov-zetke seminarških nalog s področja književnosti kadarkoli.** Na seminarjih namreč nastane veliko dobrih seminarški nalog, katerih misli pa, žal, ostanejo v spominu le peščici poslušalcev, to so predvsem študentje in profesorji. Smo pa veseli, da objavljajo svoja dela tudi že bolj uveljavljeni avtorji, kar priča o kvaliteti revije.

Jezikoslovni del revije ni tako omejen, gre za širok spekter obravnavanih področij. Doseči želimo predvsem kritična in konstruktivna razmišljanja o slovenskem jeziku v šolah, javnosti, na tujih univerzah. Zato je naš cilj tudi povezovati se s študenti tujih univerz. Do sedaj nam je to uspelo na treh univerzah, in sicer Univerza v Gradcu, Univerza Bielsko-Biala in Cleveland State University. V pričujoči številki revije bralcem ponujamo tudi prevode iz tujih literarnih del. V ta namen želimo k sodelovanju pritegniti tudi študente prevajalce. Pri prevodih iz poljščine in makedonščine smo želeli vključiti lektorate, ki se izvajajo na naši fakulteti. Nemški prevodi našega pisatelja Nejca Gazvode pa so nastali ob gostovanju pisatelja na graški univerzi. Prevode so nam posredovali graški študentje, prevajalci.

Zadnji sklop revije so poročila iz dogodkov. S temi članki želimo študente predvsem informirati o dogodkih, ki se izvajajo na naši fakulteti, da bodo pozorni na novosti v slovenistiki in slavistiki ter da se bodo teh dogodkov v prihodnje tudi udeleževali. Letos smo v sklopu revije izvedli tudi literarne delavnice na Filozofski fakulteti, ki so dosegle predvidene cilje. Študentom smo želeli dati možnost, da izboljšajo svoja avtorska dela in se še naprej literarno razvijajo.

Naša največja želja je bila že od vsega začetka, da to revijo izdamo tudi v tiskani različici in ne samo spletni. To nam je sedaj tudi uspelo. Če ponovim misel iz prvega odstavka, cilje revije smo uspeli doseči skoraj v celoti. Sem pa skoraj prepričana, da bomo iz številke v številko boljši in kvalitetnejši ter da bo revija postala prepoznavna ne samo v Sloveniji, pač pa tudi v tujini.

Nina Ditmajer

REZILO

Raztopljena pesem joče v plamenih,
razbeljeno železo jo je zaznamovalo.
Ritem pleza po čudaških grebenih,
razrezano tkivo se bo zakopalo.

Ekstrakt dima se vali na svobodo,
esenca pretanjenosti polžiže ves prah.
Eter zaneti vseh svetih usodo,
edenske vrtove prerasel je mah.

Zavezane roke prosijo neposvečene,
zatirani se bori povsem brez orožja.
Zadnji požirek zbudi prerrojene,
zmeda, ker kazen je vedno najstrožja.

Intimno vstajenje sonca se je spremenilo,
ideologija se razpase v čisto gnusobo.
Idilo bo vedno nekaj razbilo,
igranje bo spremljalo preroško tečnobo.

Ledeni veter zareže v časovno nit,
ljudje prestrašeno čakajo na ukaz.
Labilnost prisvaja si vsakršen mit,
Ljubezen izgubi še zadnji obraz.

Odrevenelo rezilo obleži na polici,
odpira rano, ki jo je plamen zadal.
Obdukcija sledi sveti resnici,
otroku bo veter svečo prižgal.

Dominika Portič

JAZ SEM

tkanina ki v vetru plapola
jaz sem
snežinka ki pada na tla
jaz sem
zvezda na črnini neba
jaz sem
list ki dotakne se dna
jaz sem
rahel šum v mehki tišini

Jernej Krulec

IZ MRAKA V SVETLOBO

Prestopim prag limajočega vsakdana –
zlepim se s časom,
jokajočim zaradi vsakdanjih skrbi.
Razodenem stanje kaosa –
anarhije zaradi
duha našega časa.

Množica izdanih, razžaljenih, bičanih ...
kloni pod pečico pesti.

Kapital – kapo dol ...
Ostane samo še -izem ...
Tokrat – idealizem?

Verjeti ali ne, saj smo samo ljudje ...

Verjeti v svet?

Da – svet je veličina,
stisk dotika,
besednih igrarij,
samosti ali bližine,
lahko dobrote ...

Dobro vedno premaga zlo.

Še vedno
verjamem v mavrična obzorja,
tonem v žarke opojnih pravljic,
slišim drobna bitja
poveljujoča v gozdovih ...

Le pomodrujmo na sestankih živali.

Naivnost?

Ne – vse je lahko bit in bit je lahko vse ...

Čaroben utrip, krik in šepet
veličanskega duha nas samih.

Zato;
Bodi sam sprememba, ki jo želiš v svetu!

Tonja Jelen

HAIKUJI

Hvalnica obstoja

Spevni izdih
narave – je mogoče,
lepota kroži.

Arboretum na novo

Gaj dreves in rož
zajezi veličino –
živel dobiček!

Nanos valov

Morje naplavi
brezdušne ideje –
vse se odkrije.

Tonja Jelen

SPAKIRAL IN ODNESEL SEM STVARI

Spakiral in odnesel sem stvari iz najinega stanovanja, spakiral in odnesel sem jih. Zložil sem jih v škatle, nabasal v vrečke, napolnil z njimi potovalko in torbo. Spakiral in odnesel sem jih. Preden sem zaprl in zaklenil vrata, sem se še poslednjič ozrl po tej širni prostranosti majhne utesnjene sobe. Od povsod je tišina sejala praznoto, po kotih je rasel pusti mrak, ob vsakem mojem dihu so zašumele njegove veje senc in odvrge list kmice ... Tema je jesen nešteti barv ... Oklenil se me je mrak, dregnil v mravljišče mojega srca, da so me spreleteli mravljinici. Stresel sem se in odpadli so kot zrele robide. Takoj za tem so priletele vrane spominov, ki so gnezdile na vejah senc, in jih požrle. Zamahnil sem z roko, da bi jih spodil. Zavreščale so, kakor zavreščijo le trпки spomini. Nato so razpadle v kupe perja, v kupe listov kmice ... Tema je jesen nešteti barv ... Kakor izpod Pegazovega kopita je lep spomin spremenil moje oči v Hipokrene. Iz katerih je hlastno začela piti soba. Iz njih se je pojila in lokala kakor krdela krvi željnih Erinij. Ob listih kmice so iz vej senc pognali popki luči, ki so se razcveteli v bohotne cvetove svetlobe, ki so trosili cvetni prah malih sonc. Ti in jaz sva v potisočerjeni podobi, kakor v neskončni hiši ogledal, s čašo minljivosti grabila za njimi. Ti ovenčana z ogrlico iz lun jaz nakiten s krono iz zvezd. Pila sva nektar poljubov iz vrtnic ustnic, prepletala prste v gnezdo dotikov, v katerih sem videl gnezditi ptico ljubezni. Videl sem jo gnezditi. Takoj za tem je razpadla v kup perja, v kup cvetov svetlobe ... Svetloba je zima enolične barve ... Cvetni prah malih sonc je ugašal v mavrico kmice, cvetovi svetlobe so veneli v razcvetelost travnika teme ... Tema je jesen nešteti barv ... Ti in jaz sva sedela sama. Iz tvojih oči se je smejal Sukub iz mojih se je režal Ikub. Med nama je bilo razpadlo gnezdo dotikov, stikala si po njem in izvlekla poslednji cvet svetlobe, zdrobila si ga v prah leska in mi ga zalučala v oči ... Svetloba je zima enolične barve ... Zaprl in zaklenil sem vrata stanovanja ter odšel po stopnicah, topot mojih korakov se je mešal z vriski popoldanske svetlobe za oknom in kriki preteklosti, ujete v najinem stanovanju ...

Denis Škofič

VANJA IN ELES

Ko dopolniš kristusova leta in narediš inventuro preteklih let, ugotoviš, da je skoraj nesmiselno zastavljati si cilje, ki so predvsem cilji tvojih staršev. Po svoje sem ponosna, da jih nisem uresničila, saj je bil cilj neuresničenih ciljev zgolj mimobežno bahanje mojega plešastega očeta pred sosedom na drugi strani žive meje. Čeprav sta oba moja starša kot vzgojitelja za takojšnji odpis, sem se s tako perečim dejstvom že zdavnaj sprjaznila. Ampak največji paradoks je prav to, da sta si bila glede moje prihodnosti popolnoma enotna, kar je tako redka zadeva kot tartufi v Prekmurju.

Zanimiva zadeva je predvsem ta, da je analogija mišljenja bivše poštne uslužbenke in starokopitnega (hvala bogu upokojenega) metalurškega inženirja taka, da sem ju razočarala in sem posledično manjvredna kot moja sestra, ki je diplomirala iz nekega družboslovnega sranja, ki ti omogoča neomejeno brezposelnost, se hitro in slavnostno omožila, v roku nekaj let rodila dva prikupna otroka in ju v roku nekaj mesecev prevzgojila v dve totalno podivjani gnidi ter svoje zakonske težave začela reševati s pomočjo družinskega psihoterapevta. Ni kaj, zavidanja vredno življenje!

Po natančnem, v merilu 1 : 1, in tridimenzionalnem načrtu mojega očeta je bila moja prihodnost zelo dobro, do potankosti zastavljena, okolju prijazna, energetska varčna, ekonomsko donosna ter prilagojena za kasnejšo nadgradnjo. Tako so mi nekega dne dejali: »Ti boš študirala pravo; ti boš živela v zgornjem nadstropju; ti se boš poročila z ...« V bistvu je bilo vse samo en »ti boš«. In »ti boš« sem elegantno dopolnila s sledečim: » ... naju razočarala!«

Žal, zaradi spleta okoliščin se kar precej razlikujem od svoje sestre. Tako nimam velepriznane domače diplome iz nekega družboslovnega gnoja, ampak zgolj skromno, suhoparno, skoraj nično, minimizirano na velikost atoma celulozno zadevo, ki je od daleč, ampak zelo od daleč na videz podobna diplomii s Salzburške akademije. Pa saj jaz sem samo malo cigumigu po solnem mestu razbijala tišino in to je bilo to! V operi pa sem zaposlena zgolj s figurativnega vidika, saj so v orkestru potrebovali samo nekoga, da zapolni prazen prostor med violinami.

Tako v imenu starševskega razočaranja nisem nesrečno poročena, sem srečno samska, tako ne živim v zgornjem nadstropju, ampak v mansardnem stanovanju s prelepim pogledom na osrednji trg itd.

Pravzaprav sem ob zadnjem beljenju lastnega stanovanja ugotovila, da je dokaj prostorno in da bi mi malo družbe lahko vsekakor popestrilo moj klavni vsakdanjik. Seveda so tu hišni ljubljenci izvzeti, saj teh imam na čase še preveč, ko

jih moram pometati skupaj z njihovimi pajčevinami.

Tako sem pred dnevi dala oglas na splet, da iščem sestanovalko. Javile so se določene študentke z izrazitimi težnjami po skrajno neproduktivnem načinu študija, ampak jaz nisem več za tak način življenja in sem jih kar odslovila. Jutri pričakujem vsaj na videz bolj resno kandidatko. Kaj se bo zgodilo – »pitaj Boga«. Jutro. Zaspalo, leno, na čase tečno, na čase težko, ampak vsekakor tisti del dneva, ko bi ga tako z veseljem iz dneva v dan preskakovala, še bolj elegantno kot poneumljajoči zajčki v večernih risankah. Žal pa mi obveznosti in dolžnosti tega ne dopuščajo (čeprav takrat nisem imela ne vem kako posebnih opravil na urniku), tako da ko se vklopi radio ura ter iz črne in kar precej zaprašene plastične škatle zaslišim žameten in šarmanten glas jutranje radijske voditeljice, ki zveni tako prekleto seksi, čeprav je ženska taka kot dedkov sod za domačo žganico in krepko prekomerno naličena (sama sreča, da je poslušalcem nevidna), vem, da je čas za osnovni akrobatski premik iz vodoravnega v navpični položaj. Radio ure se mi nikakor ne ljubi izklopiti, čeprav imam ogromno bodisi banalnih bodisi tehtnih razlogov opraviti osnovni premik navzdol majhnega in hinavskega gumba, ki leži nekje spodaj ob strani hreščeče škatle. Ampak nič ne zaleže. Ne to, da so vse jutranje radijske oddaje enake, da na vseh komercialnih radijskih postajah vrtijo eno in isto glasbo, a vsaka postaja zase trdi, da oni pa vrtijo največje hite. Kar je sicer logično, saj povsod slišiš ene in iste glasbene izvjalce. Mogoče z določenim časovnim razmikom glede na radijsko postajo, ampak bistvo ostaja nespremenjeno. Ne to, da vremensko napoved tolikokrat ponovijo, da na koncu verjetno še sami ne vedo, kašno bo vreme. Ne to, da na čase njihov nivo knjižne slovenščine rahlo zaniha, ampak glede tega nisem strokovnjakinja; in česar ne poznaš, je bolje, da ne komentiraš.

Nato se kot vsako jutro začne standardni protokol, ki zajema osnovno lokomocijo iz spalnice do hodnika, od hodnika do stranišča, od stranišča do kopalnice, od kopalnice do kuhinje in ko je džezva na keramični plošči, se vse skupaj slovesno zaključí z iskanjem še zadnjega drobca kave po vseh kuhinjskih omarah. Ni ga večjega užitka kot na pol gol sedeti za majhno zbledelo plastično mizico na skromni terasi lastnega domovanja ter v tplem in prijetnem jutru piti turško kavo in kaditi cigarete z okusom vanilije. Ob takih trenutkih se preprosto vprašam: »Kaj hočeš boljšega od življenja?« Sonce sije, vreme je sladko in mojemu jogurtu je potekel rok trajanja. Pa ne že spet! Ah, ni mi pomoči!

Brez jogurta je zajtrk tako tako tako nemlečen.

Po vseh običajnih kolobocijah je tistega in ravno tistega jutra skeleče zacvilil hišni zvonec. Zaslíšal se je zvok, zaradi katerega lahko dobiš še drisko. Prejšnji lastnik je bil ornitolog in je namensko porabil ogromno količino denarja za predelavo ušesom poslušljivega zvonca v žvrgolenje nekega indijskega ptiča, ki je verjetno že zdavnaj izumrl. Kakšna bedarija!

Kot povsem pristno lena in komaj prebujena samska ženska sem se napotila vzdolž po s čevlji zasutem hodniku, se vmes malo popraskala po hrbtu ter odklenila že rahlo črviv leseni portal zmagoslavja, ki se mu po domače reče vhodna vrata. Pred mano je rahlo nejevoljno stalo nežno žensko bitje, srednje visoke postave, kratkih svetlo rjavih las, ki jih je verjetno nedolgo od tega strokovno obdelal kak gayevski frizer s centra mesta. Klasična ženska obleka svetlo modre barve opremljena s tanko sončno rumeno kravato – kupljeno zagotovo nekje v centru Dunaja. Nizki temnomodri lakasti škornji s široko peto so poudarjali vitko in bleščečo postavo neznane ženske. Presenetljivo nenaličen obraz je izražal rahlo nelagodje in kanček neznanega pričakovanja. Lepo urejeni in v stilu s kravato obarvani rumeni nohti so kazali željo po ne pretirani, a estetski uredenosti.

Ker so hitre, nepremišljene in včasih nepriemerne reakcije logotip moje osebnosti, sem hitro in skoraj na pamet naučeno oddrdala: »Glejte, kakršne koli knjige prodajate, me ne zanima. Za to plačujem letne članarine za tri različne knjižnice. Kar se pa tiče kakih religiozних zadev, pa spoštujem vse religije na svetu, ampakna žalost religije mene ne spoštujejo. Tako da hvala Vam za vaš mukotrpen obisk in nasvidenje.«

Še preden sem uspela zapreti vrata, me je nekaj prešinilo. Tisti gnili občutek, ko se nečesa spomniš, a ne veš, kaj je to. Takrat pa se je neznanu telo nelagodno stoječe ženske postave rahlo premaknilo in iz njenih svilnatih ustnic se je prikazal rahel nasmešek ter tiste preproste besede, ki so se za vse čase vgrvirale v moj jekleni spomin: »Oprostite, ničesar ne prodajam, tu sem zaradi oglasa. Ponujam pa prijetno družbo.« V hipu so se jermenice v mojih možganih začele premikati in vse se je v trenutku zbrinilo. To je bila tista ženska, ki je po e-pošti odgovorila na moj oglas. Uporabila je tako preproste, vsakdanje in z vidika nekega nevtralnega slušatelja tako običajne besede, ampak v tem je bilo nekaj tako nenavadnega. Neznani občutek je bil hkrati znan in po tistem sem si želela, da bi vse skupaj zamrznilo in ostalo večno, saj je že naslednji trenutek vse skupaj razpihal nekam daleč stran.

»Kar naprej,« sem rahlo osramočeno odgovorila in nato še bolj osramočeno nadaljevala: »Nered v stanovanju je samo vmesna faza že skoraj post-spoml

adanskega čiščenja. Čevlji na hodniku malenkostno otežujejo prehod, ampak na srečo vsaj ne smrdijo.«

Nežen lesk v njenih očeh je sramežljivo naznanjal, da je zadrega mimo. Odkrito povedano sem se počutila malce razbremenjeno. Povabila sem jo na teraso in jo posedla za slavnostno zbledelo mizico ter hitro smuknila v kuhinjo. Na srečo je v džezvi ostalo še nekaj kave, saj je v splošnem v moji kuhinji primanjkljaj črno-rjavega praška večji kot denarja v državni blagajni. Hitro sem iz kupa onesnažene posode potegnila na svet umazano skodelico, jo pod vodo na hitro splaknila, vanjo nalila kavo in jo odnesla gostji na teraso.

Po dokaj uradni predstavitvi z rokovanjem in mimobežnim življenjepisom sem spoznala Eles. Žensko neobičajnega imena, neobičajnega poklica in še bolj neobičajne filozofije življenja, kar me je – roko na srce – presenetilo, a hkrati v meni vzbudilo velik interes.

Običajna ženska ima že tovarniško vgrajen gen nečimrnosti, pa najsi bo to neka kmetica z rdečimi lički, heidi kitkami in pomijem v glavi, ali pa neka fancy razvajena vlačugarica s paltfusom v glavi in dizajnerskimi oblekami, katerih imena oblikovalcev ne zna niti prebrati, kaj šele pravilno izgovoriti. Ampak Eles je delovala drugače, totalno neklíšejsko, umirjeno in hkrati trezno.

Po uvodnih besedah, dveh ali treh požirkih kave je vse obmolknilo. Ponovno sem se znašla v neki nerodni situaciji in ponovno nisem vedela, ali sem kaj storila narobe ali je kaj drugega. Eles je nekako zamišljeno strmela vame. Nato pa rahlo boječe izustila: »Nočem bit preveč vsiljiva, ampak kako to, da lahko tako brezskrbno in brezbrizno hodiš na pol gola, oblečena zgolj v haljico iz devoreja, po terasi?« Nasmešek se mi je naslikal vse do ušes: »Jaz se sploh ne obremenjujem. Pomembno mi je, da se dobro počutim. In če je toplo, se preprosto slečem. Še manj pa se obremenjujem s tem, če kak perversni masturbator iz sosednjih blokov zija malo sem ter tja. Res je, da včasih nisem ravno najbolj ženstvena, predvsem takrat, ko mi ni najbolj do voskanja, ampak tudi glede tega ni panike.« Vzdušje se je ponovno premaknilo iz mrtve točke navzgor. Da bi še malo popestrila celotno stvar, sem dodala: »Sicer pa sem za moje starše še kako kosmata za ušesi in tu bi odpovedala še najbolj sodobna laserska depilacija.«

Ne vem, ali je štos ravno razumela, samo občutek sem dobila, da je bila to rahlo neumestna izjava. Je pa vsekakor bila dobra iztočnica za nadaljevanje pogovora.

Prihajala je iz dokaj urejene družine in na prvi pogled ni kazala znakov razvajenosti, kot

je to ponavadi značilno za edinke. Čas je mineval dokaj hitro in slej ko prej sem morala malo povprašati, kako to, da se je odzvala na moj rahlo raztresen oglas. Po kratkem zamišljenem molku mi je obrazložila, da sta se njena starša preselila in da je tudi sama bila primorana odseliti se, saj v novem domovanju zanjo ni bilo kaj dosti prostora. Ampak največje presenečenje je bilo to, da še nikoli v svojem življenju niti za en dan ni bila sama doma. V bistvu sploh nikoli ni živila sama in jo je bilo strah podati se v neko predvsem samsko avanturo. Sicer sem jaz živila sama že kar nekaj let in takega strahu še nikoli nisem občutila, kvečjemu olajšanje.

In ker se za klepetave babe spodobi razpravljati tudi malo o nasprotnem spolu, sem hitro navezala temo na to, kako da ne živi s partnerjem oziroma kakšen je sploh njen čustveni vodstaj na tem področju. Takrat so v moja ušesa prišle meni že znane besede, katerih prevod v moj kognitivni jezik bi bil sledeč: Pravi moški so zelo redka in ogrožena vrsta. Večina preostale populacije pa je sestavljena iz treh kategorij, saj tri ni pravičljeno, ampak moško število. Tri simbolizira njihovo skrito željo, da v je troje lepše. Tri je tudi število rok, ki bi jih moški potrebovali, da bi lahko sinhrono otipavali po njihovem najbolj erogene dele ženskega telesa, torej dojki in nožnico. Tukaj je bil stvarnik rahlo površen, saj bi s tretjo roko rešil največjega izmed moških dvomov – za kaj naj jo najprej zgrabim?

Prvi je tako imenovan pivo-smrdeči *Homoiimbecilus*. Za njega je značilno, da je zelo egocentričen, na čase prepirljiv, kljub skromni izobrazbi veliki poznavalec politike, glasbe, športa, strojništva, gradbeništva, etnologije, enologije, žensk, človekovih pravic, podnebnih sprememb ... skratka vsega mogočega. Ko je v gostilni, preide njegov razum nam navadnim smrtnicam na zelo visok, nedosegljiv intelektualni nivo in takrat ima rešitev za vsak problem. Družbo deli na dva segmenta: na ljudi in ženske. Pozor! Ženske po njegovu delitvi niso ljudje.

Drugi je tako imenovani »lolek« (pa ne po poljski risanki); za njega je značilno, da po Freudu še ni prešel oralne faze. Zelo je navezan na lastno mamo in obratno. Če bi bilo mogoče, bi ga mati dojila vse življenje. Zanjo je ena in edina stvar na svetu, kar se najbolje opiše z besedami: njen sonček. V vsesplošnem življenju je z izjemo dihanja, umivanja, prehranjevanja in uriniranja totalno nesposoben za kakršnokoli opravilo. Masturbiranje je tu na meji zmogljivega. Ritko mu pa itak obriše mama. Ampak paradoks celotne zadeve je ravno v tem, da ima običajno »lolek« boljšo službo kot pa *Homoiimbecilus*. Drugi je včasih tudi nima.

Tretji in zadnji model moškega je tako imenovan »zahrbtno-dvoični parazit«. Zelo je spreten

pri ustvarjanju utvar in deljenju obljub, še boljši kot povprečen politik. Lasten egoizem tako dobro zamaskira, da je na prvi pogled to altruizem. Njegov slog življenja je zelo plemenit, saj ni nikoli nič kriv in je vedno pripravljen priskočiti na pomoč, razen takrat, ko je to zares potrebno. Ampak to je samo nepomembna malenkost. Če se slučajno kar koli spornega pripeti, je to zgolj stvar naključja ali višje sile. To, da je zvestoba njegov pohabljen in dopingiran paradni konj, je le majhna, skoraj nevidna pega na lepem in nedolžnem obrazu. Ubogi revež, naključje ga na tem svetu res nima rado. Dajmo sočustvovati s tako sretu, ki je po nedolžnem žrtvet spleta okoliščin. Še posebej takrat, ko ga v njegovi pisarni soproga zaloti pri tem, kako neka neznana ženska sumljivega porekla zelo vestno in dosledno skrbi za njegovo higieno in to tako dobro, da mu kar z usti umiva njegovega stoječega korenjaka. Ni kaj, slina je res najboljše čisto! Milo lahko povzroči kakšno alergijo!

Skupni življenjski imenovalci so se tako kar kopicili in kopicili. Eles se je izkazala za tisto kompatibilno sestro, ki sem si jo vedno želela. Napočil je čas razhoda in domenili sva se za brezplačno najemnino za nedoločni čas, kar se tiče hrane, sva zadeve uredili tako, da se denar nalaga v skupno blagajno (kovinsko škatlo nekkih nemških piškotov) in se tako s tisto gotovino naknadno hodi po nakupih. Ostale stroške pa si deliva na pol. Dejala je, da bi se rada vselila še isti dan. Jaz nisem imela nič proti, skoraj nasprotno, in brez težav je dobila moj blagoslov pred velikim preseljevanjem.

Na srečo sem imela takrat še kar veliko časa na razpolago. Takoj po njenem odhodu sem najprej začela s kuhinjo. Posodo sem zmetala v pomivalni stroj in nadaljevala s čiščenjem. Prihod nove sostanovke je zagotovo dovolj velik razlog, da se lotim vseh behaviorističnih ženskih dejanj, kot so čiščenje, urejanje, pospravljanje, ter staronovodobnih prvin, kot sta likanje in sesanje. Tam, kjer domujejo prašičje-človeški križanci, so ženske primorane izvajati tudi dezinfekcijo. Ko bodo primorane izvajati tudi deratizacijo, potem bo kriza!

Čiščenje kot proces je mukotrpno delo, pa ne zato, ker je sam mehanski proces zakompliciran in utrujajoč, ampak ker ti vsi nemoralni oglaševalci ponujajo zelo strupene zadeve, ki v resnici sploh ne učinkujejo, razen na uporabnikovo zdravje. Govorijo o super učinkovitih razmaščevalnih sredstvih, v bistvu so to denarni razbremenjevalci, ker je vsakič, ko grem v trgovino, moj transakcijski račun kar pošteno razbremenjen.

Po kuhinji je prišlo na vrsto bojno polje, ki se mu pravi hodnik. Skrbno in natančno

zlaganje čevljev v omaro zahteva poseben občutek za estetiko in ekonomiko, saj nikoli ne veš, kateri par boš kdaj potreboval. S tem da je ob prihodu nove sostanovke potrebno upoštevati še asimilacijo novih obuval v že tako premajhno omaro. Če bi kdaj proizvajalci pohištva upoštevali potrebe sodobne ženske, jim zagotovo ne bi padla krona z glave.

Tako je čiščenje postalo samo uvertura v celodnevno rekreativno dejavnost. Na čase sem rahlo zmedena in odsotna, zato sem morala napisati celoten spisec opravil, saj pametni pišejo. Čeprav še nikoli nisem zasledila, da bi kdaj množično primanjkovalo svinčnikov in papirja, razen toaletnega.

Podala sem se po nakupih in se potapljala med ogromnimi policami bližnjega nakupovalnega centra. Obožujem velike in obširne police, pa ne zaradi pestre ponudbe, ki je včasih samo neke vrste zavajajoča slika realnega stanja in revščine, ampak zaradi tega, ker se lahko v primeru, da srečaš koga znanega, na hitro umakneš ali skriješ. Srečevanje ljudi je vsaj z mojega stališča včasih zelo neprijetna zadeva. V bistvu sploh ne vem, kdo si je izmislil pozdravljanje. To je nesmiselno opravilo, in če koga ne pozdraviš, je ta užaljen in nato govori, kako ga ignoriraš ali pa si nevezgajena, nekultivirana osebnost itd. Ampak pozdrav je kot poljub, če tega ne čutiš kot neko pristno dejanje, je bolje, da se tega ne lotiš. Ko srečam koga znanega, ga redkokdaj pozdravim. Samo takrat, ko to storim s čisto nagonskega vidika. Takrat vem, da je to pristno. In ker ne pozdravljam tako, kot narekujejo nenapisana družbena pravila, še manj pa tako, kot narekujejo napisana pravila v bontonu, sem pač grda oseba z vsemi negativnimi konotacijami, ki se nanašajo na mojo osebnost. Hm, ljudje moji, ja kdo vas pa sili, da me pozdravljate! In odkrito povedano, z moje strani ne pričakujte nikakršnega pozdrava!

Nakupovalni voziček sem nasčila z živežem do te mere, da sem bila podobna rudarju, ki z mukami potiska premog iz rudnika. Na srečo v trgovini ni bilo pretirane gneče. Na blagajni me je pričakala mlada prodajalka z žvečilnim gumijem v ustih in preluknjanim obrazom z vsemi možnimi pirsingi, kar pa sploh ni izpadlo tako slabo, ampak presenetljivo estetsko, tak rahlo uporniški slog videza. Povprašala me je po raznih karticah ugodnosti in podobnih zadevah. Do teh zadev sem bila vedno rahlo skeptična, ker vedno kupujem kjerkoli, kadarkoli in karkoli potrebujem. Ampak višek so nalepke, ki so neke vrste odrasla različica otroških nalepk, kot jih zbira moj nečak. Pa tam so vsaj naslikani nogometiški, tu so pa vse dvobarvne z logotipom trgovske verige. Vsaj malo kreativnosti bi si lahko privoščili, a ne! In če si vesten zbiratelj, na koncu dobiš še neko darilo, kar mi rahlo diši po odvajanju nepotrebnega kiča. Saj je kvaliteta

teh »daril« vsaj meni zelo neznan. Vse je podobno predlanskemu novemu letu, ko sem v bližnjem domu za ostarele organizirala brezplačne srečelov in se tako znebila ogromno stare šare s podstrešja. Starčki so bili zadovoljni, jaz pa še bolj, saj odvoz smeti stane!

Po nakupu hrane in predvsem znatne količine kave ter nekaj steklenic temnega piva sem nemudoma zbežala domov, saj sem morala še Eles urediti sobo, kajti njen ponovni prihod je bil samo še stvar časa.

Po njeni predhodni prošnji za pomoč pri selitvi sem se napolnila do njenega bivšega, že skoraj zgodovinskega domovanja. Lepa arhaična hiša iz druge polovice 19. stoletja je ponujala veliko pašo za oči, tako da se mi je zdelo že rahlo nesmiselno, zakaj bi se ljudje selili iz tako čudovitega domovanja. Obe sva prekoslili sami sebe, saj nama je uspelo natlačiti v mojega minija hudiča in pol. Vse je teklo zelo gladko. Neverbalna komunikacija je bila na vrhuncu lastne uporabnosti. Samo pogledali sva se in sva natanko vedeli, kaj katera hoče. Eles je ostala začudena nad tem, da v avtu poslušam Vanesso Mae, jaz pa, da ji je všeč. Čeprav je bil to edini pogovor tekom celotnega romanja skozi prometno vključeno mesto, je najina mimika delovala kot najbolj sodobna satelitska telefonija.

Večerja v dvoje je že po osmozi nekaj posebnega, ampak ta je bila dokaz še nečesa drugega. Ne samo, da Eles obožuje moje kulinarčne spretnosti, ampak celo razume mojo gurmansko kreativnost. To čast sem doživela samo s strani določenih moških subjektov.

Vzdušje je bilo pristno in zabavno, in ko sva se kot dve najstnici po noro dobri žurki poslovili in se odpravili vsaka v svojo sobo, so se na okenski polici pojavile prve kaplje dežja. Kot pravkar odžagano deblo sem se vrgla na sladko in skoraj zunajzemeljsko posteljo.

Dež ni in ni ni hotel pojenjati. Vedno bolj je nalivalo in občasno tudi pošteno zargmelo, ampak večerna kontemplacija je bila večje neurje od dejanskega. Ko razmišljaš in razmišljaš, ko razglabljaš in razglabljaš, ko ti še tako dosledna introspekcija ne ponudi niti enega smiselnega odgovora, skoraj ne veš več, kaj je prav in kaj narobe. Vse mejne črte izginejo in najraje se prepustiš neki neznanim silam, da te ponese tja, kamor te mora. Tako je moja lastna zmedenost razkrajala moj razum in lahko bi bilo še huje, če se v danem trenutku ne bi odprla vrata moje spalnice.

Za trenutek sem se prestrašila, nato pa mirno opazovala. Plešoča senca se je približevala moji postelji, odgrnila del odeje in se ulegla tik ob meni. Bila je Eles. Ker sem bila rahlo zmedena in presenečena, sem se raje pretvarjala, da spim.

V sobi je bilo vse mirno. Zunaj pa je vse kazalo na to, da je napočil sodni dan. Ob vsakem gromu in streli se je Eles vedno bolj stisnila k meni. Sprva sem bila celo rahlo ogorčena, a sem kasneje začutila njen strah. V danem trenutku nisem vedela, kako naj jo potolažim oziroma kako naj sploh odreagiram, a sem se vseeno prepustila nekim nagon-skim gibom ter jo objela in stisnila k sebi. Z napol prestrašenim glasom mi je zašepetala: »Hvala.«

Moje začudenje je dobivalo vedno večje razsežnosti in počasi sem začela vse misli in vsa vprašanja povezovati in jih usmerjati v eno samo točko, da bi mogoče vsaj tako lahko lažje razumela, kaj se dogaja z mano.

Njeno telo in njen obraz sta vztrajno trkala na mojo dušo. Prepričevala sta me, da ni ovir, da se obe nahajava na isti valovni dolžini in bolj sem se z mislimi obotavljala, bolj je moje telo prevzemalo pobudo nad vsem. Počasni in skromni gibi so krojili usodo lastne pregrešnosti. Navaden, preprost poljub je dobival vedno večjo mero legitimnosti in vzajemnega odobranja. Prešla sem v novo dimenzijo, ki mi je bila popolnoma neznana, a hkrati prirojen del moje narave.

Tako me je Eles samo ljubko pogledala in dejala: »Vanja, zasanjala si me.« Te besede so mi razkrile nov svet. In pomenile so prav ta novi svet. Obe sva dobro vedeli, da je najina združitev mnogo več kot zgolj ljubezen. Najin odnos prerase vsa mogoča obzorja. Ljubezen je dandanes kratkotrajen, klišejski in izmaličen pojav. Kot beseda pa je ljubezen skoraj neizgovorljiva, saj te zaradi romantične filmsko-epske konotacije kaj kmalu spravi stran od prvotnega pomena. Midve ne čutiva potrebe po ljubezni oziroma sploh nisva zaljubljeni, ampak zgolj potrebo po sobivanju, prijateljevanju, spoštovanju, sestrski vzajemnosti, ženski nežnosti, človeški pristnosti in nenazadnje tudi po strasti in medsebojnem udejanjenju le-te na spolni ravni.

Po neurju je Eles zaspala, jaz pa sem samo malo zadremala, saj se je nepričakovano sredi noči kar krepko otoplilo. Nespečnost me je pregnala na teraso, kjer sem naslonjena na ograjo srkala zadnje kaplje temnega piva, ki so mirno samevale na dnu steklenice. Poletno neurje je dodobra očistilo zrak. Čeprav je bilo toplo, je blag poletni vetrič prinašal vonj po nežnem bistrem zraku.

Eles je skoraj neslišno pristopicala na teraso in se lahko naslonila meni ob stran. Ljubko se je igrala z mojimi dolgimi črnimi kodri ter mi prišepnila na uho: »Kaj ne moreš spati?« »Ne morem, preveč je toplo,« sem mirno odgovorila. Še bolj se je stisnila k meni in me skoraj nedotakljivo poljubila na lice. Objela sem jo in se ozrla daleč naokoli. Nad mestom so se ulične svetilke

mečevale s temo in ustvarjale občutek blagostanja, ki ga je poulična tišina dopolnjevala in ustvarjala poseben občutek miru. Moč je počasi pojenjala tudi dražeči toploti in počutila sem se prosto in svobodno. Ne svobodno pred svetom, ampak pred svojim jazom, in Eles me je osvobodila te ugonobitve.

Lara Kaspersky

FRENK IN PIT

Zbudim se. Moja prva misel gre Hanibal. Hanibal je majhen francoski buldog, ki sta ga pred nekaj dnevi domov pripeljala Frenk in Pit. Frenk in Pit sta upokojenca iz osmega nadstropja. Ljudje ju gledajo postrani, v glavnem z njima ne govorijo, čeprav sta prijazna in vedno nasmejana. Jaz se z njima rad pogovarjam. Kadar se srečamo, me vprašata, kako sem, in potem tudi poslušata, kar jima povem. Vzameta si čas. Če se srečamo, ko se vračata iz trgovine, v vrečkah vedno najmeta kakšne bombone ali čokolado. Oče mi je že večkrat rekel, naj se z njima ne pogovarjam in naj od njiju ničesar ne jemljem, ampak kaj pa naj? Prijazna sta. Če ne bi vzeli čokolade ali bombona, bi bila lahko ujaljena. Vendar ne gre za čokolado in bombone, pač pa za njunega psa Hanibala. Kadar ju srečam, ga lahko božam. Hanibal je edini pes, ki se ga ne bojim. Takoj, ko sta ga dobila, sta mi povedala, da je prijazen pes in da se mi ga ni treba bati. Francoski buldogi so pametne, prijazne in družabne živali.

Frenk in Pit pravita, da se s Hanibalom pogovarjata. Kadar povesta kaj smešnega, se smeje. Pravita, da z njima gleda televizijo in da ne potrebuje podnapisov, ker vse razume. Če bi s tacami lahko držal karte, bi z njima ob sobotah zvečer igral remi. Pretvarjam se, da jima verjamem. Takšne neumnosti pa še ne! mi je rekel oče, ko sem mu povedal, kaj sta Frenk in Pit rekla za Hanibala. Rekel mi je tudi, naj se tuje živali ne dotikam. Lahko dobiš kakšno bolezen, lahko te ugrizne. Lahko te ugrizne in dobiš kakšno bolezen. Meni se ne zdi, da bi hotel Hanibal kogar koli ugrizniti.

Dejan pravi, da sta Frenk in Pit kurčeva pedra. Tako je rekel njegov oče. Ne vem, kaj to pomeni, Dejan pa tudi ne. Večkrat sem ga vprašal, pa se je vsakokrat samo nasmehnil: Kar sem rekel. Kadar ju zagleda, vzkligne: Pazi, kurčeva pedra gresta in njun kurčev pederski cucek! Potem steče stran, jaz pa z njim in upam, da ga nista slišala. Kadar sem sam, ne stečem stran, ampak počakam, da Frenk in Pit prideta do mene. Rad se pogovarjam z njima. Rad božam Hanibala. Hanibal je srečen pes. Frenk in Pit zanj lepo skrbita. Kupujeta mu najdražjo pasjo hrano z vitamini in minerali in poseben šampon za zdravo in svetlečo dlako. Kupujeta mu igrače in celo oblačila. Kupila sta mu pelerino za deževne dni in plašček za pozimi. Oče je rekel, da je na svetu dovolj otrok, ki potrebujejo pomoč, dovolj otrok, ki nimajo nič za jesti, nič za obleči in prav nobene igrače. Toplovodarja pa vse to kupujeta psu! Mama ga je mirila, naj se ne jezi. S svojim denarjem lahko počneta, kar hočeta. Zaradi tega nima noben otrok nič manj. Oče se ni dal: Toplovodarja se obnašata, kot bi bil

človek! Ampak pes je žival, človek pa je človek!

Ne vem, zakaj ju oče imenuje toplovodarja. Frenk je upokojeni profesor geografije, Pit pa prodajalec. Frenk je geografijo učil na gimnaziji, Pit je delal v veliki trgovini z oblekami, kjer ne kupujemo, ker je za nas predrago. Z vodo in cevmi nimata nič. Prepričan sem, da ne bi znala zamenjati niti pipe v kopalnici. Kadar ju oče imenuje toplovodarja, se mama jezi, naj ne govori tako pred menoj. Govori mu, da si tako kot drugi ljudje zaslužita spoštovanje. Takrat oče šele zares ponori. Kaj pričakuješ od mene?! kriči na mamo. Da ju bom mirno gledal? Da bom odobral njuno početje? Da ju bom spodbujal? To je bolezen! Niha skozi nos. Zaradi mene lahko v stanovanju počneta, kar hočeta! nadaljuje zaripel v obraz. Ampak ne pred drugimi! Ne v dvigalu, ne pred stolpnico, ne v trgovini! Ni treba, da se držita za roke in ližeta. Dovolj je, da vidim, kako se gledata! Dovolj je, da vidim, kako se pačita. Klovna!

Ko ima mama očetovega razburjanja dovolj, reče, da ni nič boljši od gospoda Antona. Oče najprej ne razume, tako kot ne razumem jaz. Gospod Anton dela v tujini. Ženo in hčer obišče enkrat mesečno. Navadno pride sredi tedna in ostane do sobote. Točno vem, kdaj pride, ker poznam njegov srebrn audi. V čem naj bi si bila oče in gospod Anton podobna, ne vem. Očitno pa ne ve niti oče. Pomislil malo, nadaljuje mama. Veš, kaj govori ob nedeljah, ko ima oblečen mašni plašč! Pa sam? Kaj počne sam?!

Oče jo še nekaj časa posluša. Potem reče, da nihče ne ve stoodstotno, da je gospod Anton v resnici duhovnik. Mogoče so si sosedje izmislili. Saj veš, kakšni so! O, ja! mama povzdigne glas. Pa mi povej, zakaj ga ne vidimo za noben cerkven praznik? To mi povej! Božič bi verjetno rad preživel z ženo in hčerjo. Kaj misliš? Ne vem, oče popušča, niti ga ne mislim zagovarjati. No, vidiš, je mama zadovoljna, ker ima občutek, da je močnejša. Pa misliš, da bi se postavil za Frenka in Pita? Misliš, da bi bil fer? Misliš, da bi jima pogledal skozi prste, tako kot gledajo njemu skozi prste? Misliš, da bi ju gospod Anton poročil, če bi ga prosila?

Oče in mama se potem še lep čas prerекata, vendar ne kričita več. Tu in tam se celo smejeta. Ne poslušam ju. Premišlujem o vsem, kar sem slišal. Premišlujem o poroki Frenka in Pita. Ne vem, ali se moški poročajo z moškimi. Kolikor vem, se moški poročajo z ženskami in ženske z moškimi. Potem dobijo otroke. Moški z moškimi ne dobijo otrok in ne dobijo jih ženske z ženskami. Ampak mogoče je

lahko tudi drugače. Ne vem. Vem pa, da bi bila ta poroka lepa. Lahko si predstavljam Frenka in Pita, kako v belih oblekah in belih čevljih stojita pred duhovnikom, ki bere iz knjige, medtem ko od zadaj prihaja tiha glasba. Nad Frenkom in Pitom je obok iz belih in rdečih vrtnic. Zadaj sedijo njuni prijatelji in nekaj sosedov. Med dvema vrstama klopi sedi Hanibal. Zdi se mi, da se smehlja. Zdi se mi, da je tudi pes srečen.

Sledi veselo slavlje. Vesele ženske plešejo z veselimi moškimi, veseli moški plešejo z veselimi moškimi in vesele ženske z veselimi ženskami. Jaz čepim pri Hanibalu in ga čoham. Dokler ni čas za poročno torto, ki jo na plesišče pripeljejo na posebnem vozičku. Na vrhu petnadstropne torte stojita čokoladna Frenk in Pit. Prava Frenk in Pit z dolgim nožem odrežeta prvi kos torte. Naprej režejo natararji. Ko dobim svoj kos, sedem za mizo. Boljše torte še nisem jedel. Od daleč vidim, da je je še dosti in da bom lahko dobil še en kos. Nekaj smetane si dam na prst in ga pomolim Hanibalu, ki ga takoj polži in čaka, če dobi še kaj. Medtem Frenk in Pit pojesta svoj kos torte, dvigneta kozarca penine in z vsemi nazdravita. Ura odbije dvanajsto. Tako dolgo sem bil pokonci samo za novo leto. Ampak takrat ni bilo tako veselo, pa tudi toliko ljudi se ni zbralo. Potem moška odideta iz dvorane in vsi svatje za njima. Tudi jaz stečem ven in še zadnji trenutek vidim, kako sedeta v avto, ki ima za odbijač privezane prazne pločevinke. Ko avto ropotaje izgine, se vrnemo v dvorano. Sedem med mamo in očeta. Hanibal leži pod mojim stolom. Dokler se Frenk in Pit ne vrmeta z medenih tednov, bo pes pri nas. Vesel sem, da mi oče in mama dovolita. Vesel sem za Hanibala. In vesel sem za Frenka in Pita.

Sebastijan Pregelj

Evropski oddelki na slovenskih gimnazijah

Športna, umetniška, tehnična, klasična, ekonomska ... to so vse vrste gimnazij. Že nekaj časa (od leta 2004/05) pa se v Sloveniji uveljavlja tudi evropski oddelek v sklopu gimnazij. Danes se program izvaja na 12 šolah: Gimnazija Frana Miklošiča Ljutomer, I. gimnazija Maribor, II. gimnazija Maribor, Gimnazija Ptuj, Šolski center Slovenj Gradec, Šolski center Celje – Splošna in strokovna gimnazija Lava, Gimnazija Brežice, Šolski center Rudolf Maister Kamnik – Gimnazija, Gimnazija Kočevje, Gimnazija Bežigrad Ljubljana, Gimnazija Poljane Ljubljana, Gimnazija Jesenice, Šolski center Nova Gorica, Gimnazija Koper. Prav vsaka izmed naštetih vsako leto razpiše 30 prostih mest pri vpisu v 1. letnik. Tako se vsako leto v evropske oddelke vpiše 360 dijakov, ki srednje šolanje končajo bodisi s splošno maturo bodisi z mednarodno maturo, a o tem nekaj besed kasneje.

Da bi videla, kakšno je stanje na šolah, sem poslala vsem šolam, ki izvajajo ta program, elektronsko pošto in skušala tako pridobiti kakšno informacijo. Odgovor sem dobila le od I. gimnazije Maribor, in še to samo, da bodo moje prošnjo posredovali osebi, ki je odgovorna za te zadeve. Danes (sredina oktobra) mineva dobra 2 meseca in seveda informacij nisem pridobila. Zato sem se odločila, da informacije pridobim s pomočjo anketnega lista na prej omenjeni gimnaziji. Anketa je obsegala 40 anketirancev, od tega 60 % 4. letnikov, saj me je zanimal predvsem predmet Slovenska književnost v prevodih.

Rezultati so me razočarali. Dijaki namreč poznajo vsebino predmeta, vendar ga zaradi prenatrpanosti urnika ne morejo izvajati. Izvajali ga bodo le 2 soboti v celotnem šolskem letu, kar je skoraj nič. Glede na učni načrt imajo tedensko 1 uro slovenščine več kot v splošnih gimnazijah, vendar si lahko predstavljamo, da ena ura ni dovolj, da bi lahko profesorji znanje v tolikšni meri, kot ga želijo, prenesli dijakom. V anketnem listu me je tudi zanimalo, zakaj so se odločili za ta oddelek – polovica anketiranih se je zaradi tujih jezikov, čemur dajejo ti programi prednost (ugotavljam glede na predmetnik), nekaj manj odstotkov pa zaradi izmenjav. Dijaki so med svojim šolanjem sodelovali pri različnih projektih; naj omenim nekatere: izmenjava s Češko, anketiranje v tujini (Belgija, Francija ...), delavnice, izmenjave znotraj države, pomladni dan, dobrodelnost ... Dijaki menijo, da so si tekom šolanja pridobili znanja iz retorike, angleškega jezika, EU, komuniciranja, izkušnje na potovanjih, velika večina pa jih meni, da jim obiskovanje evropskega oddelka ni prineslo ničesar posebnega. Zanimiv trend

je opažen pri medpredmetnih povezavah; 4. letniki so navdušeni nad njimi in menijo, da lahko tako stvari povezujejo in popestrijo, mlajši letniki pa medpredmetih povezav ne marajo. Dijaki menijo, da so preobremenjeni, in si v svojem urniku želijo predvsem več ur športne vzgoje. Na koncu anketnega lista me je zanimalo, katere predmete si bodo izbrali za maturo in kaj bi radi študirali. Poleg obveznih predmetov se nekaj več kot 50 % dijakov odloča za angleški jezik (višja raven), sledijo kemija, zgodovina, nemščina ... 6 dijakov pa je omenilo, da želijo študirati v tujini – omenjajo se sosednja Avstrija, Italija, nekoliko oddaljena Češka in celo Oxford. Nobeden izmed dijakov ni zapisal, da bi se odločil za študij slavistike, glede na vede pa sta družboslovna in naravoslovna v enakem razmerju.

Skozi analizo ugotavljam, da s stališča slovenskega jezika ni pomembno, ali hodiš v evropski oddelek ali pa obiskuješ drugo vrsto gimnazije. Očitno bo še nekaj časa lastni interes tisti, ki bo vodil dijake na slavistične oddelke.

Klavdija Hozjan

Študij slovenščine na Poljskem

Oczywiście warto podkreślić, że na studia języka słoweńskiego decyduje się bardzo mało studentów, dlatego kierunek ten nie jest otwierany co roku. W czasie trwania studiów uczymy się historii Słowenii oraz krajów z nią sąsiadujących. Plan zajęć obejmuje wykłady z zakresu kultury i cywilizacji Słowian, mamy również język starocerkiewno-słowiański, rosyjski i lektorat z języka serbskiego. Na slawistyce uczymy się również pisać i mówić w języku słoweńskim. Nasi wykładowcy są dobrze przygotowani na ćwiczenia i wykłady. Praktyczna znajomość języka słoweńskiego zależy od indywidualnego podejścia każdego ze studentów. Studia można skończyć ze znajomością języka w stopniu bardzo dobrym, jak i dostatecznym. Studiowanie języka słoweńskiego, który jest w Polsce językiem dość szczególnym i niespotykanym, niesie również wiele przyjemności - między innymi wyjazdy na Erasmus do Słowenii, gdzie mamy możliwość sprawdzenia naszych umiejętności językowych jak i praktyki. Co prawda papierów, dokumentów przed wyjazdem jest wiele i dużo ludzi rezygnuje jeszcze przed wyjazdem, jednak myślę, że warto być cierpliwym. Wyjazd daje nam wiele możliwości i na pewno będziemy go wspominać z sentymentalną łzą w oku jeszcze przez wiele lat.

Ola Hankus (Univerza Bielsko-Biała, Polska)

Za študij slovenščine se dejansko odloča zelo malo študentov, zato študij ni razpisan vsako leto. V času trajanja študija študenti spoznajo zgodovino Slovenije in držav, na katere meji. Predmetnik vsebuje predavanja s področja starocerkvene slovanščine, kulture in civilizacije Slovanov ter lektorata iz ruščine in srbščine. Slavistika nam daje možnost praktičnega pouka slovenskega jezika. Naši predavatelji so dobro pripravljene na vaje in predavanja. Praktično znanje slovenskega jezika je stvar individualnega pristopa posameznih študentov. Študij lahko zaključimo z osnovnim ali celo zelo dobrim znanjem slovenščine. Študij slovenskega jezika, ki velja na Poljskem za zelo redek in poseben jezik, prinaša s sabo veliko pozitivnih izkušenj – med drugim študij v Sloveniji preko študentske izmenjave Erasmus. Na ta način lahko študenti preizkusijo svoje znanje slovenščine v praksi. Čeprav je pred odhodom treba urediti veliko dokumentov in veliko študentov že na začetku obupa, sem mnenja, da je vredno biti potrpežljiv in poskusiti. Študij v tujini je neverjetno doživetje, spomin nanj pa nikoli ne zbledi.

Prevod: Agata Glaz

Denis Škofič

Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta

Postmodernistični postopki v romanu Čapajev in Praznota

V članku se ukvarjamo s postmodernističnimi postopki, uporabljenimi v romanu Čapajev in Praznota enega najpomembnejših ruskih pisateljev sodobnega časa – Viktorja Pelevina. Ne spuščamo se v specifične ruskega postmodernizma, ampak obravnavamo postmodernistične prijeme kot značilnosti, ki so lastne le postmodernizmu kot literarnemu obdobju v svetovni književnosti zadnjih trideset let 20. stoletja. Tako predstavljamo in ponazarjamo omenjene postopke, uporabljene v romanu, s primeri reprezentativnih piscev navedenega obdobja v svetovni književnosti.

Ključne besede: postmodernizem, intertekstualnost, metafikcija

V romanu *Čapajev in Praznota* najdemo številne metafikcijske postopke, uporabljene na postmodernistični način.

Prvi tak postopek je predgovor, ki ga je napisal izmišljeni Predsednik Budistične Fronte za Popolno in Dokončno Osvoboditev Urgan Džambon Tulku VII., ki ga je treba po Javornikovih besedah tu razumeti kot postmodernistično intertekstualno igro, saj naj bi se navezoval na Tulku Urgen Rinpoče (1920 – 1996), ki je bil varuh svetega budističnega nauka, njegova dela pa je v ruščino prevajal Boris Grebenščikov, znani ruski pevec, ki se v Pelevinovi ustvarjalnosti večkrat pojavlja kot literarni lik (Javornik 2009: 20). Pelevin v predgovoru pravi: »Imena pravega avtorja tega rokopisa, ustvarjenega v prvi polovici dvajsetih let v enem izmed samostanov Notranje Mongolije, zaradi številnih razlogov ne moremo navesti, zato smo rokopis natisnili pod imenom urednika, ki ga je pripravil za izdajo« (Pelevin 2003: 7). Iz navedenega dela predgovora lahko razberemo že naslednja metafikcijska postopka, in sicer izmišljenega urednika ter rokopis, ki sta standardni repertoar postmodernističnih piscev. Urgan Džambon Tulku VII. v predgovoru trdi, da je roman Dmitrija Furmanova *Čapajev*, ki ga je leta 1923 prva natisnila neka pariška založba v francoščini, nato pa so jo sumljivo hitro

izdali tudi v ruščini, ponaredek (Pelevin 2003: 8,9). V tem se nam kaže postmodernistični postopek, ki ga je uporabljal že Borges, saj namreč gre za pripisovanje lažnih podatkov o obstoječem delu Čapajev pisatelja Dmitrija Furmanova, ki je resda izšlo leta 1923, ampak ne pri nobeni pariški založbi v francoščini ter nato v ruščini, temveč samo v ruščini in to pri moskovski založbi. K enakemu postmodernističnemu postopku lahko prištevamo tudi trditev, da je roman Furmanova ponaredek, saj velja to delo v ruski književnosti za napol dokumentarno delo.

Urgan Džambon Tulku VII. v predgovoru tudi navaja, da Dmitrij Furmanov nima nič skupnega z dogodki, ki jih je skušal opisati v svojem romanu, ter da se je Furmanov z zgodovinskim Čapajem srečal vsaj dvakrat, vendar da on te knjige ni mogel napisati. Tukaj gre spet za enak postmodernistični postopek kot prej, pripisovanje lažnih podatkov resničnim osebnostim, kajti kot je znano iz zgodovinskih dejstev, je bil pisatelj Dmitrij Furmanov politični komisar 25. Čapajeve divizije in je na podlagi te življenjske izkušnje napisal roman Čapajev, v katerem nastopa sam z imenom Fjodor Kličkov (Lauer 2009: 601). dogodki, ki jih je skušal opisati v svojem romanu, ter da se je Furmanov z zgodovinskim Čapajem srečal vsaj dvakrat, vendar da on te knjige ni mogel napisati. Tukaj gre spet za enak postmodernistični postopek kot prej, pripisovanje lažnih podatkov resničnim osebnostim, kajti kot je znano iz zgodovinskih dejstev, je bil pisatelj Dmitrij Furmanov politični komisar 25. Čapajeve divizije in je na podlagi te življenjske izkušnje napisal roman Čapajev, v katerem nastopa sam z imenom Fjodor Kličkov (Lauer 2009: 601).

V romanu najdemo tudi postmodernistični postopek mešanja visoke in nizke kulture. Nekaj podobnega kot to, da je mogoče v besedilih ameriške metafikcije srečati vrsto likov iz stripov, Disneyjevih risank in televizijskih nadaljevanj, kjer npr. Ishmael Reed, avtor romana *Mumbo Jumbo* (1972), postavlja Kierkegaarda ob junake popularnih stripov in pravljic, kot so *Batman*, *Sneguljčica* in drugi (Blatnik 1994:61), stori Viktor Pelevin v svojem romanu *Čapajev in Praznota*, ko vključi vanj Arnolda Schwarzeneggerja. Ta se pojavlja v več vlogah: kot igralec in guverner (No, je rekel Schwarzenegger. Po amazonsko boš sedela na mojem ranču v Kaliforniji (Pelevin 2003: 59).), ki se preobraža v lika, ki ju je upodobil v filmih Terminator (Toda desno oko je bilo čisto drugačno.

Pravzaprav bi ga težko označili za oko. Iz razdejane očesne votline s posušenimi sragami krvi je v Marijo zrla okrogla steklena leča, podobna veli sivi mreni. Pritrjena je bila na zapleten kovinski nastavek, h kateremu so pod kožo tekle tanke žice. Prav iz sredine leče je bil slepeče rdeč žarek – Marija je to opazila, ko ji je žarek padel v oči (Pelevin 2003: 63.) in Junior (ko sem ga spet zagledal, je bil, na mojo grozo, noseč – kaže, da srečanje z Marijo zanj ni minilo brez posledic (Pelevin 2003: 66.)). Vključi pa tudi elemente španske nadaljevanke, ki se navezuje na lik Enostavno Marija, za katero sicer ne vemo, če obstaja ali ne, glede na to, da je to tipično ime, ki se pojavlja skoraj v vseh španskih nadaljevankeh, bi lahko rekli, da se navezuje na kateri koli lik iz številnih nadaljevank, kjer nastopajo ženske z imenom Marija.

V romanu *Čapajev in Praznota* najdemo tudi nenaivni postmodernistični citat, podoben tistemu, ki ga je uporabil Eco v romanu *Ime rože*, ko je ustvaril lik knjižničarja Jorgea da Burgosa, v katerem prepoznamo citat Ecovega velikega vzornika, predhodnika postmodernizma, slepega Jorgeja Luisa Borgesa (Virk 2000: 84), nekaj takega je lik Baron Jungern, v katerem lahko razberemo citat slavnega belega generala Romana Ungern von Sternberga, ki je v času državljanske vojne osvobodil mongolsko-burjatsko ozemlje pred kitajsko republikansko armado.

Pelevin v svojem romanu trikrat uporabi pisateljski prijem, ki je podoben priljubljenemu postmodernističnemu postopku, ki ga je Lodge imenoval „kratki stik“, pri katerem pride do kratkega stika med dvema svetovoma: realnim in svetom fikcije (Virk 2000: 33). O kratkem stiku v Pelevinovem romanu lahko govorimo le pogojno, saj pride namreč do stika med dvema fikcijskima svetovoma, Rusijo v času državljanske vojne, v kateri živi Peter Praznota, ter sodobno Rusijo (199...), o kateri, kot sam pravi, se mu le sanja. Sicer pa je zelo težko reči, kateri svet je zares tisti, v katerem živi Peter; ali je to svet za časa državljanske vojne, kjer je politični komisar, ali pa je to svet sodobne Rusije, kjer je bolnik v umobolnici. Tu moramo pritrditi Kraševčevi izjavi v spremni besedi, kjer pravi, da pride v romanu do izginotja resničnosti, in dodati, da je odsotnost vsake resnice ena temeljnih značilnosti postmodernizma. Ne glede na to lahko rečemo, da pride do „kvazi“ kratkega stika, ko se za časa državljanske vojne v

Jungernovem svetu za ognjem pojavijo Volodin, Šurik in Koljan, ki živijo v sodobni Rusiji (Ljudje, ki so sedeli ob ognju, niti malo niso spominjali na druge baronove varovance. Bili so štirje; najbolj nemiren je bil zav-aljen otročaj v strupeno rožnatem suknjiču in s kostanjevimi ježkom na glavi, podobnim majhni topovski krogli. Na tleh sede se je objemal, kot da mu njegovo lastno telo zbuja nespodobno strast, in nenehno vpil: „Jaz! Jaz! Jaz!“ (Pelevin 2003: 210)) in ko se Peter v svojem svetu spomni, kako se piše oseba, ki jo je uzrl pri Jungernu (Spomnil sem se bradatega obritoglavega debeluha, ki je sedel ob onstranskem ognju, in se domislil njegovega priimka – Volodin (Pelevin 2003: 226)) ter ko se Volodinu v umobolnici dozdeva, da sta se s Petrom že videla, in to v prej navedenih okoliščinah („Veste, Peter, občutek imam, da sva se enkrat že videla, into v okoliščinah, ki so bile zame zelo pomembne“ (Pelevin 2003: 101).).

Borut Kraševc v spremni besedi k romanu *Čapajev in Praznota* navaja, da je mogoče potegniti številne vzporednice med Pelevinovim romanom in poznejšimi, zdaj že klasičnimi deli ruske literature 20. stoletja. Omenja Pasternakov *Doktor Živago* (na motivno-tematski in kompozicijski ravni), *Mojster in Margareta* Bulgakova (časovna dvoplastnost dogajanja, motiv norišnice, v katero je zaprt junak v sedanjosti, in posamezni dogodki, kot je škandal v „Glasbeni skrinjici“, ki zelo spominja na dogodek v pisateljski restavraciji „Pri Gribojedovu“). Kar se tiče navezave na roman Bulgakova *Mojster in Margareta*, bi še lahko dodali elemente fantastičnosti, kot so: sablja, ki jo Čapajev in Baron Jungern uporabljata kot neke vrste magično ogledalo, v katerem lahko vidimo, kako Lenin stopa po stopnicah, ali pa Čapajeva in Jungerna v preteklosti ter Jungernov zagrobni svet, kjer se Jungern in Petka sprehajata med umrlimi vojščaki, ki sedijo za ognji, ki gorijo iz pentagrama, ta prostor spominja na svet, v katerem se odvija satanov ples, kamor so prišli že umrli ljudje in demoni v romanu *Mojster in Margareta*. K fantastičnim elementom lahko prištevamo velikanskega šest-oklega belega slona, ki se pojavi izza nizkega grmičja, ki ga po višini desetkratno presega in nato izgine s slepečim bliskom, ter bliskovito premeščanje iz enega kraja v drugi kraj, ko npr. Baron Jungern s strelom v črnilnik premesti Petko iz stepe v Čapajev štab, ki ga imajo v oddaljeni pristavi, ki spominja na dogodek, ko v romanu *Mojster in Margareta* Azazello zaradi jeze v trenutku

prestavi Lihodejeva iz Moskve v nekaj tisoč kilometrov oddaljeno Jalto. V Pelevinovem romanu pa najdemo tudi nekaj aluzij na omenjeno Bulgakovo delo:

- „Mrzlo postaja,“ je ugotovil Serdjuk, oziraje se naokrog in nagonsko čuteč, da je potrebno samo še malo, pa se bo iz vlažnega moskovskega zraka stkala policijska patrolja (Pelevin 2003: 170).

- Kar se je žehteči zrak zgostil pred njim in iz tega zraka se je stkal prozoren mož nadvse nenavadnega videza (Bulgakov 1987: 38).

- Česa pa je bilo treba tej ženski, ki ji je v očeh vedno gorel nekak neodumljiv plamenček? Kaj je bilo potrebno tej čarovnici, ki je rahlo škilila na eno oko in ki se je tisto pomlad ozaljšala z mimozami? (Bulgakov 1987: 266).

- Oči so ji rahlo škilile, toda to jo je delalo samo še bolj očarljivo (Pelevin 2003: 83).

Kraševac v spremni besedi omenja tudi navezavo na roman *Moskva-Petuški* Venedikta Jerofejeva, s tem misli Serdjukov pijanski delirij. K navezavi na ta roman bi lahko še dodali absurdno smrt Serdjuka, kajti tudi Venička konča na absurden način. Kraševac še pokaže na eno navezo, in sicer na Japonskega nobelovca Jasunarija Kavabato, ki se pojavi v Serdjukovem poglavju. Na Kavabato in njegov roman *Tisoč žerjavov* pa aludirajo papirnati žerjavi, ki jih izdeluje Serdjuk, ter pesem o žerjavih, ki se pojavi v dveh poglavjih („V beli srajci po poljih hodim tiho ... In žerjavi so kakor križi zvonikov ...“ (Pelevin 2003: 132); „Veste, celo neke pesmi o žerjavih sem se spomnil. Kako že gre ... ‘ In v njihovem klinu je majhen presledek – morda je to mesto prav zame ...’“)

Spolni akt, ki se dogodi v poglavju o Serdjuku, se zdi, kot da je napisan v stilu japonskega romana, ki ima svoje značilnosti v kratkem izražanju, v izogibanju podrobnih opisov, pripovedovanj, natančnosti – stavki z malo besedami pripeljejo bralca do situacij, ki jih mora dopolniti sam, uporablja preproste, kratke odstavke (Kavabata 1965: 111) in je popolno nasprotje opisa spolnega akta Petra in Ane.

Ker omenjeni opis spolnega akta kaže na podobnost s stilom japonskega romana, lahko tukaj tudi govorimo o imitaciji, ki je tudi eden izmed

številni postopkov, ki so jih uporabljali postmodernisti. Miha Javornik je v svojem članku o Pelevinu navedel, da je komisar Čapajeve divizije Peter Praznota prav tako tudi pesnik-dekadent, znanec ruskih simbolistov in futuristov, a tudi duševni bolnik iz „oddelka št. 7“ (Javorni 2009: 11), ki je aluzijo na novelo „Oddelek št. 6“ A. Čehova. Ob tem pa je opozoril, da Pelevin uporabi ta motiv duševne razcepljenosti kot postopek – popularen v postmodernizmu – s katerim vzpostavi hkratni obstoj več realnosti (Javornik 2009: 20).

Eden najpogostejših metafizijskih postopkov v romanu *Čapajev in Praznota* je parafraza, ki se pojavlja tudi v vlogi postmodernistične metafizije, kot npr. v sledečem primeru, kjer Pelevin parafrazira pesem Tkalcev iz Furmanovega romana in mu hkrati spremeni prvotni pomen: Kovači smo in naša sila skovala nam bo sreče ključ, in iskra svetla izpod kladiva prižgala bo svobode luč (Furmanov 1947: 18).

Kovači smo – duh naš je Moloh,
mi kujemo ključe do sreče.
Dvigni se više, naše težko kladivo,
in v prsi jeklene udari bobneče!
(Pelevin 2003: 86).

1 Ne da bi dokončal, je vnovič plosknil, in dekleta so, plešoč in strmeč v praznoto pred sabo, v strnjeni vrsti stopila proti Serdjuku. „Šesta linija, peta linija, četrta linija in že najina konja zavijata na levo in iz megle priplava poželeni dvorec Sudzaku,“ je govoril Kavabata, medtem ko si je zapenjal hlače in pozorno motril Serdjuka (Pelevin 2003: 172).

„Pridite sem ... takole. Ja. Ja. Vam je tako udobno? O, moj bog ... Kako ste rekli, se pravilno imenuje tisti človek, ki je govoril o gibanju in cilju?“ „Bernstein,“ mi je zašepetala na uho. „Se vam ne zdi, da bi njegove besede lahko veljale tudi za ljubezen?“ „Ja,“ je zašepetala in mi lahko grizljala mečico. „Cilj je nič, gibanje pa je vse.“ „Potem se pa gibajte, gibajte, lepo vas prosim“ (Pelevin 2003: 269, 270).

Na enakem principu so v romanu Pelevina grajene tudi sledeče parafraze iz Furmanovega romana *Čapajev* :

- Do najbližjega ognja ni bilo več kot petdeset korakov ... Ko sem tako korakal kakšno minuto ali dve, sem na lepem spoznal, da se po vsem tem času niti malo nisem približal svetli točki, h kateri sem se namenil (Pelevin 2003: 207).

- Ko smo prejahali kake štiri vrste, smo sklenili zaviti s poti in potovati naravnost preko stepe, proti lučki, ki smo jo videli v daljavi. Domnevali smo, da mora biti oddaljena kakih petnajst vrst in da bomo približno čez poldrugo uro tam. Dolgo smo ugibali, kakšna luč bi bila to, in smo nazadnje prišli do zaključka, da bo najbrž ogenj, ki ga kurijo naše bojne vrste – ali morda tudi sovražne, toda to nam je bilo vseeno; ... Spočetka smo mislili, da do ognja ne bo dalj kakor kakih šest ali osem vrst, toda zdaj smo prejahali že dobrih deset, toda lučka je še prav tako kakor prej brezbrizno migotala in se zdaj približevala zdaj izginila nekaj v neskončno daljavo ... (Furmanov 1947: 325, 326).

- Z enim samim gibom je prevrnil mizo, se sklonil in dvignil ozko leseno loputo s kovinskim obročem. Otikal sem lestev in se začel spuščati v mrzlo, vlažno temo (Pelevin 2003: 282).

V Furmanovem romanu najdemo podobno situacijo, o kateri pripoveduje Petka, kako je bil zaprt na Donu in je od tam pobegnil, tako da je v skednju odstranil desko, ki je odstopala, in skozi to odprtino po rovu pobegnil na prostost (Furmanov 1947: 329, 330).

Čapajev piše v dnevnik: Šesti junij. Bele smo potisnili nazaj ... Sedmi junij. Beli so nas potisnili nazaj. Osmi junij. Prišel je gozdar in nas vse nagnal (Pelevin 2003: 294).

V Furmanovem romanu je Fjodor Kličkov (torej Furmanov) tisti, ki piše dnevnik, in ne Peter, še manj, kot je razvidno iz prej navedene parafraze, skoraj nepismeni Čapajev. Vse navedene parafraze-aluzije, tako se mi dozdeva, imajo namen pokazati na pluralnost resnice, ki je, kot sem že navedel, ena od značilnosti postmodernizma. Gre za dialog fikcije s fikcijo – dialog med romanom Dmitrija Furmanova *Čapajev*, istoimenskim filmom, posnetim po tem romanu, ter številnih anekdot, ki so na

podlagi le-tega nastale, in romanom Viktorja Pelevina *Čapajev in Praznota*.

Na koncu romana lahko zopet zasledimo navezavo na Borgesa, in sicer temo ponavljanja, ki prežema njegov opus (Virk 1994: 26); to je tudi tema, ki so jo postmodernisti prevzeli od njega. Nekaj podobnega stori tudi Pelevin, saj se sklep romana odvija skoraj identično kot začetek in v tem kontekstu ga lahko tudi razumemo kot odprt konec, ki je tudi ena izmed temeljnih značilnosti postmodernizma.

Tverski bulvar je bil skoraj natanko tak kot takrat, ko sem ga videl nazadnje – spet je bil februar, zameti in megla, ki je kdove kako prenikala celo v dnevno svetlobo. Na klopeh so sedele nepremične starke, ki so pazile na pisano oblečene otroke, zatopljene v dolgo sneženo vojno; zgoraj, nad črno mrežo žic, je tik nad tlemi viselo nebo (Pelevin 2003: 304).

Tverski bulvar je bil skoraj natanko tak kot pred dvema letoma, ko sem ga videl nazadnje – spet je bil februar, zameti in megla, ki kdove kako prenikala celo v dnevno svetlobo. Na klopeh so sedele iste nepremične starke in zgoraj, nad črno mrežo vejevja, je sivalo isto nebo, podobno stari žimnici, ki se je pod težo spečega boga povescila do tal (Pelevin 2003: 11).

Nekaj oken v bližini vrat, ki so jih zakrivale na pol spuščene rožnate zavese, se je svetilo; iz njih je prihajal otožno mehaničen zvok nedoločljivega glasbila.

Odprl sem vrata. Za njimi se je prikazal kratek hodnik, ovešen s težkimi kožuhi in plašči, ki se je končeval z nepričakovano robustnimi jeklenimi vrati. Naproti se mi je s podnožnika dvignil zločincu podoben moški v kanarčkastem suknjiču z zlatimi gumbi; v roki je držal čudno slušalko z odtrgano, ne več kot za palec dolgo žico.

Za njimi je visela žametna zavesa. Odgrnil jo je in vstopil sem v polmračno dvorano.

Ni se dosti spremenila – še zmeraj je spominjala na gizdavo restavracijo srednje kakovosti. Za kvadratnimi mizicami je v gostih oblakih dima se-

Dvorana se je končevala z močno osvetljenim odrom, kjer je za majhnimi orglami stal moški srednjih let, z zverinsko črno brado na širokoličnem obrazu, in z odvratnim glasom pel ...

(Pelevin 2003: 308, 309).

Občinstvo je bilo nadvse pestro, še največ pa je bilo, tako kot zmeraj v zgodovini človeštva, špekulantov s svinjskimi rilci in drago oblečenih kurb. Vsi obrazi, kar sem jih videl, so se na videz zlivali v enega, ki je, priliznjen in nesramen hkrati, zamrl v grimasi malikovalskega samozadovoljstva – in to je bil brez dvoma obraz staruhe oderuhinje, raztelešene, a še zmeraj žive

(Pelevin 2003: 311).

Ob teh besedah sem dvignil nalivnik Žerbunova in ustrelil v lesteneč. Razletel se je kot okrasek na novoletni jelki in pod stropom je vzbuhnil slepeč električni ogenj (Pelevin 2003: 312).

Žerbunov je odgrnil zaveso in stopili smo v polmračno dvorano ... Prostor je spominjal na vsakdanjo, malce gizdavo restavracijo srednje kakovosti. Za okroglimi mizicami je v gostih oblakih dima sedelo pestro občinstvo. Če se ne motim, je nekdo kadil opij ... Dvorana se končevala z močno osvetljenim odrom, kjer je na črnem žametnem podnožniku s prekrizanimi nogami sedel obrit gospod v fraku (Pelevin 2003: 25).

Medtem sem si ogledoval dvorano. Za vsako od okroglih mizic so sedeli po trije, štirje ljudje; občinstvo je bilo nadvse pestro, še največ pa je bilo, tako kot zmeraj v zgodovini človeštva, špekulantov s svinjskimi rilci in drago oblečenih kurb (Pelevin 2003: 28).

Vsi obrazi, kar sem jih videl, so se na videz zlivali v enega, ki je, priliznjen in nesramen hkrati, zamrl v grimasi malikovalskega samozadovoljstva – in to je bil brez dvoma obraz staruhe oderuhinje, raztelešene, a še zmeraj žive (Pelevin 2003: 33).

Ob teh besedah sem ustrelil v lesteneč, vendar zgrešil. Toda takoj nato je desno od mene zadonel drug strel, lesteneč je razneslo in poleg sebe sem zagledal Žerbunova ... (Pelevin 2003: 34).

Pelevin nam v romanu tudi postreže z avtoreferencialnim komentarjem, ki tematizira instanco bralca, tematizira sam proces nastajanja zgodbe itd. Pelevin tudi ta metafizijski postopek uporabi na postmodernističen način, saj z njimi kaže na fikcijskost literarnega dela, kar je dobro razvidno iz sledečih primerov: Morda – in po vsej verjetnosti – pa je bil to nekdo čisto drug. Nekdo, ki je veliko resničnejši kakor vsi, ki so sedeli ob ognju, kajti tudi če ni in ne more biti nobenega zagotovila, da so Volodin, Koljan in Šurik, vsi tisti petelini, bogovi, hudiči, neoplatoniki, 20. kongresi sploh kdaj obstajali, pa ti, ti, ki si sam pravkar sedel ob ognju, vendarle zares obstajaš, in ali ni to prvo, kar je in je sploh kdaj bilo?

Čapajev je odložil rokopis na pisalno mizo in nekaj časa gledal skozi polkrožno okno svojega kabineta. „Petka, zdi se mi, da je v tebi vse preveč literata,“ je naposled rekel. „Tole obračanje na bralca, ki ga v resnici ni, je precej cenen trik. Tudi če vzamemo, da bo poleg mene še kdo prebral to nerazumljivo zgodbo, ti zagotavljam, da sploh ne bo pomislil na samoumevnost svojega obstoja. Najbrž si bo predstavljal tebe, ki pišeš te vrstice. In bojim se ...“ (Pelevin 2003: 254, 255).

Sklep

V sklepnem razmišljanju tako lahko povemo, da Viktor Pelevin v romanu *Čapajev in Praznota* uporabi skoraj vse metafizijske postopke, ki so značilni za postmodernistično literaturo: izmišljenega urednika, mešanje visoke in nizke kulture, postmodernistično intertekstualnost, nenaivni postmodernistični citat, kratki stik, imitacijo in avtoreferencialni komentar, ki mu služijo za relativiziranje resničnosti, kar je temeljni pogoj za to, da neko delo obvelja za postmodernistično.

LITERATURA IN VIRI

1. Drago BAJT, 1992: Ruski postmodernizem. Naši razgledi.
2. Andrej BLATNIK, 1994: Labirint iz papirja. Ljubljana: Literarno-umetniško društvo Literatura.
3. Jorge Luis Borges, 1984: Izmišljije. Ljubljana: Cankarjeva založba.
4. Mihail Afanasjevič BULGAKOV, 1987: Mojster in Margareta. Ljubljana: Cankarjeva založba.
5. Dmitrij FURMANOV, 1947: Čapajev. Ljubljana: Cankarjeva založba.
6. Miha JAVORNIK, 2009: Postmodernistični prerok Viktor Pelevin: O tem, kako postsovjetski pisatelj išče resnico. Primerjalna književnost 32/1.
7. Miha JAVORNIK, 2002: Urejanje kaosa ali kako se je kalil ruski postmodernizem. Slavistična revija.
8. Miha JAVORNIK, 2007: Ekologija teksta in ruska kultura 20. stoletja. Primerjalna književnost.
9. Venedikt JEROFEJEV, 2003: Moskva-Petuški Pesnitev. Ljubljana: Cankarjeva založba.
10. Marko JUVAN, 2000: Intertekstualnost. Ljubljana: DZS, d.d.
11. Yasunari KAVABATA, 1965: Tisoč žerjavov. Ljubljana: Prešernova družba.
12. Reinhard LAUER, 2009: Geschichte der russischen Literatur. München: C. H. Beck oHG.
13. Viktor PELEVIN, 2003: Čapajev in Praznota. Ljubljana: Cankarjeva založba.
14. Julija URŠIČ, 2000: Metamatika. Ljubljana: Literarno-umetniško društvo Literatura.
15. Tomo VIRK, 1994: Bela dama v labirintu. Ljubljana: Literarno-umetniško društvo Literatura.
16. Tomo VIRK, 2000: Strah pred naivnostjo. Ljubljana: Literarno-umetniško društvo Literatura.

Tonja Jelen;

Jorge Luis Borges:

Alef

Pesek, ki ga sanjam, me ne more ubiti, in ni sanj, ki bi bile v drugih sanjah.

(Borges 1997: 90–95)

V seminarski nalogi sem se ukvarjala z delom Jorgeja Luisa Borge-
sa – zbirko kratkih zgodb Alef. Med branjem me je najbolj prevzela
tema sanj, šifer in zrcal, ki sem jih zasledila v kratki zgodbi Božji
napis. Navdušila me je tudi misel o času. V povzetku moje semi-
narske naloge bom razložila navedeno tezo, katero sem poimeno-
vala "V iskanju izgubljenega časa."

Zgodba oziroma glavni junak me je asociiral na Rilkejevo pe-
sem Panter. Potegnila sem tudi vzporednice s člankom Viktorja
Šklovskega – Umetnost kot postopek.

"V iskanju izgubljenega časa."

Začetna teza me opominja na iskanje nečesa, kar je že izgubljeno.
To je čas, ki kakor pesek polzi med prsti. Se izteka, odteka in se
vrača s spomini, ki jih nosimo v sebi. Je kot svet idej, ki po Platonu
neprestano kroži in se ponavlja.

V kratki zgodbi Borge-
sa, Božji napis, je glavni lik Tzinacan,
svečenik Qaholomove piramide. Svečeniki so v času egipčanske
moči igrali pomembno vlogo. V kratki zgodbi svoje zadnje delčke
življenja preživlja v ječi sovražnika. Zaradi ponižnosti zapade v ne-
milost močnejšega. Je to zanj le privid, sen ali celo resnica? V kaj
se lahko zapletejo naša življenja, če jih ne znamo ali ne zmoremo
doživeti v vsej veličini? Kako lahko vemo, kaj je resnično in kaj le
privid? Kaj je torej bit, resnica?

Tako panter kot tudi svečenik se lahko poistovetita s splošnimi zakoni dojemanja. Ječa me spominja na panterjevo kletko. Drogovi kletke so v ječi neprekinjena tema, ki mu onemogoči, da bi lahko vedel, kdaj je dan in kdaj noč. Njegova volja do razrešitve uganke mu usiha, saj tako kot pri Panterju, tudi pri njemu ni več moči, ki jo je imel kot mladenič. Čeprav je bil že takrat v ječi, je imel vseeno jasen pogled in moč, ki je tlela v njem. Edino upanje mu je tako preostalo, da reši šifro in s tem izpopolni samega sebe. Svečenik je kot Panter, mimo katerega beži in odteka čas. Oba sta v tem času pozabila, koliko let že ždita v temi, brezupu, dolgčasu in nesmiselnemu odtekanju življenja. Tako kot je Rilkejev Panter ujetnik časa, je tudi svečenik ujetnik sovražnika in s tem tudi časa.

Šklovski v svojem članku piše: *“Da če bomo začeli raziskovati splošne zakone dojemanja, bodo dejanja postala avtomatična, brž ko se jih bomo privadili.”* (Šklovski 1984: 22)

Svečenik je tako avtomatiziran. Na ta način mu odteka čas smiselnosti življenja.

Kaj torej postane avtomatično pri svečeniku?

“Človek je se sčasoma spremeša z obliko svoje usode; človek je zlagoma tak kot okoliščine, v katerih živi.” (Borges 1998: 93)

Tako se svečenik vda v usodo, vrže se v tok, se celo zlije z njim. Požre ga čas. Ne loči dneva od noči in čaka samo še na konec. Ali gre za prisposodbo nas samih? Ali smo kaj boljši kot svečenik? Verjetno ne. Sami si postavljamo merila prihodnosti in ne znamo živeti za ta trenutek.

Tako torej res mineva življenje, kot pravi Šklovski, seštevajoče se vse do nič. *“Avtomatizacija požira naše sanje in stvari, obleko in svoje najbližje. Postanemo neprizadeti tudi glede vojne. Pri tem bi rada opozorila na primer Zapisa iz dnevnika Leva Tolstoja, v katerem opisuje, kako je brisal prah v sobi. Ko je prišel naokrog, se ni mogel spomniti, ali je prah pod divanom že pobrisal. Njegovi gibi so torej že postali nezavedni.”* (Šklovski 1984: 23)

Svečenik je pozabil, koliko let že živi v temi. Njegovo življenje je resnično postalo avtomatizirano. A svečenik ne kolne, še zmeraj verjame v svojega boga, še zmeraj bi rad rešil šifro božjega napisu. Zato varčuje z ostalimi močmi in si želi priti do spoznanja. Šifra je pomembna tematika v tej kratki zgodbi. Je zaporedje prog na jaguarjevi koži (kot odrešitev), ki skriva posebno resnico sveta. Kot pravi Virk, so vse stvari povezane med seboj, jaguar zato lahko nadomesti ves svet in v njegovih progah je zato skrita šifra sveta – v kombinaciji znakov njegove kože, se kaže torej ta šifra. (Virk 1994: 127)

Svečenik se v iskanju dešifriranja počuti kot odrešitelj, kot nekdo, ki se nad svojim suženjstvom ne pritožuje, čeprav je njegovo življenje en sam seštevajoči se nič. V tem jetniškem času si svoj čas zapolnjuje s tem, da se v svoji temi, ki si jo je na nek način zakrivil sam – konec koncev bi lahko izdal, kje je zaklad, in rešil sama sebe – skuša spomniti vsega, kar je vedel in doživel. To ga motivira, mu daje smisel. Ali živi sploh drugače, kakor je prej? Ali je prej živel svoje življenje ali je večina časa razdal kot svečenik vendar le za druge? Tako skuša svoje življenje v tem hladnem kamnitem zaporu oživiti. Po Šklovskem je starim stvarjem dati občutek živosti, da bi bil kamen spet kamnit, to, da ustvarjamo. *“Gre za postopek umetnosti, “potujevanja” stvari in postopek otežene oblike, ki povečuje težavnost in dolžino dojemanja, zakaj zaznavni proces v umetnosti je namenjen sam sebi in mora trajati; umetnost je način, kako preživeti delanje stvari, sama narejenost pa v nji ni pomembna.”* (Šklovski 1984: 23)

Pri tem ima umetnost pomembno vlogo. Umetnost je odstiranje svetov, pretres in streznitev.

Ko odkrije šifre se mu torej razodene razum – vse skrito sedaj postane jasno. Gre zopet za neko avtomatiziranost. Stvar postane jasna in ni več razloga, da bi se vanjo še poglobljaj. Avtomatizacija v svečenikovem življenju izniči trenutke sreče. Tako se izniči tudi čas življenja, ki brezbrizno odteka. To lahko prenesem tudi v naša vsakdanja življenja.

"Pripeljati razum po najlažji poti do zelenega pojma je v mnogih primerih edini in v vseh primerih poglavitni namen ..." (Herbert Spencer in Šklovski 1984: 21)

Seveda nam avtomatizacija olajša pot, vendar nam lahko duši tudi razum in samo bistvo življenja. Ne znamo se več čuditi, veseliti in razmišljati.

Torej, če povzamem gornji citat in ga prenesem k svečeniku, je njegovo dešifriranje božjega napisa povzročil razum, ki je odkril želeni pojem. Namen vsega tega je bil razodetje celotnemu svetu.

Če to pretvorim v enačbo:

- razum = y,
- želeni pojem = p,
- dešifriranje = r ,
- namen = x

Pri tem lahko pridem do dveh možnih enačb:

- $p + y + r = x$,

Želeni pojem z razumom dešifrira, da uresniči svoj namen. Tu je x kot rešitev sveta.

- $x + p + y = r$.

Druga možnost je, da ima začetni namen, da želeni pojem z razumom dešifrira. Obe rešitvi sta možni, le pot je nekoliko različna. Vendar se ti dve enačbi nato izničita, ker mu to razodetje oziroma ugotovitev nič več ne pomeni.

Tzinacan je bil v ujet v ječo zaradi svoje zvestobe. Ta zvestoba je bila namenjena bogu in ljudstvu. Celo življenje je tako le sanjal, da živi, diha in počne stvari, ki jih ima rad. Čakal je in dočakal. Odkril je šifro, ko je za to prišel čas, ko je dozorel. Če povežem s citatom: *"Duhovna moč je nadvladala (Petražicki) in ovrгла Jamesovo teorijo o fizični osnovi strasti, ki se je znašla na njegovi miselni poti."* (Šklovski 1984: 21)

Počutil se je torej kot nekdo, ki bo prebral poslednjo sodbo, ki jo je napisal bog. Kot ustvarjalec, umetnik, ki želi rešiti čas, ki želi, da bi se avtomatizirane stvari spremenile v deavtomatizirane.

Začetno tezo lahko torej potrdim, saj išče izgubljeno. Išče tisto, za kar ve, da tudi, če najde, ne bo imelo nobenega učinka na druge. Zanj je vendar vse sen, saj bega iz enih sanj v druge. Med branjem so se mi v misli prikradli lastni verzi:

Zasteklititi kletko duha
in zarezati z mečem v razum –
hladno rezilo ohlaja
gorečo srčnost
samega sebe
in te priklene
v sindrom
množice, ki upa
na odrešitev.

Zaključek

Tudi mi smo kot svečeniki ali npr. Tolstoj, ki iščemo in blodimo. Vsak išče svojo skrivnostno šifro, ki jo želi razvozlati. Vsi iščemo in hrepenimo po lastni izpopolnitvi, da bi našli prvotni bit samega sebe. Čeprav so le redki, ki najdejo smisel, so le-ti srečni. Zato ne iščimo izgubljenega časa, temveč poti, ki jih želimo sami. Ne otežujmo časa, saj čas lahko oteži nas same, naš razum in naša dognanja. Biti in ustvarjati dobro, je tisto, kar deavtomatizira sivi vsakdan.

Viri in literatura:

1. Jorge Luis BORGES, 1997: Alef. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga.
2. Tomo VIRK, 1994: Bela dama v labirintu. Ljubljana: Literarno-umetniško društvo Ljubljana.
3. Ruski formalisti, 1984, Ljubljana: Mladinska knjiga.
4. Maria RAINER RILKE, 1988: Rainer Maria Rilke. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga

Socialno vprašanje v povezavi s simboli, motivi in sanjskim svetom v Maeterlinckovi drami *Sinja ptica*

Sinja ptica je zelo svojevrstno delo, saj ga lahko bereš z dveh vidikov: kot pravljico in kot poetično dramo. Ta dva pomena se v interpretaciji prepletata in dajeta delu še globlji pomen. Je edinstven primerek simbolelike. Preko interpretacije bom dokazala, da je osrednja tematika življenje, možnost sreče in upanje na boljši jutri.

Na začetku bom skušala orisati glavne poteze poetične drame *Sinja ptica*. Celotna drama temelji na simbolističnem pisanju, v katerem prevladuje motiv socialnega vprašanja. Avtor prikazuje vse skozi t. i. sanjsko logiko, s katero je problematiko tudi lažje ubesedil.

Sinja ptica je poetična drama, prikazana skozi pravljичno igro v šestih dejanjih in dvanajstih slikah. Literarna zgodovina vidi v Maeterlinckovih pravljичnih igrah za lutke najizrazitejše sadove simbolistične dramatike. V svojo dramatiko je prenesel veliko značilnosti flamske filozofije, na primer čustveno slikovitost in preprosto poezijo, zagrenjeno čutnost in čutno domišljijo, pravljичno enkratnost ipd. Dramatika, ki je samotna in žalostna, vase zaprta in metafizična, sanjsko vseмогоčna in vsakdanje čudežna (Moder 1981: 450).

Poetična drama pred gledalca postavlja dva svetova – empiričnega in nevidnega, pri čemer ima slednji privilegiran status resnice, saj predstavlja metafizično razsežnost drame. Ta vsebinska lastnost zahteva na ravni forme vpeljavo dramske osebe, nosilca intuicije. Nosilec intuicije namreč vzpostavlja nevidni svet, saj ga je le on sposoben videti, kar pa še ne pomeni, da njegove vizije nimajo posledic v empirični realnosti, saj se ostale dramske osebe nujno opredeljujejo do njegovih vizij. Od števila nosilcev intuicije je odvisno razmerje med obema realnostma. To pomeni, da drama s samimi nosilci intuicije preide v pesnitev, neprisotnost takšne osebe pa dramo potisne v domeno realistično-naturalistične dramaturgije, saj ne more vzpostaviti presegajoče realnosti (Kralj 1998: 108–130).

Pri Maeterlincku se to kaže v tem, da deli življenje na dve ločeni ravni, in sicer kot prvo vsakdanje življenje, ki ga vidijo vsakdanje oči – domnevamo, da ga živimo, a je to le navidezna realnost, nepomembna,

brez izvora in ciljev. Loči pa še učinkovanje skrivnostnih sil, ki so bolj usodne, nepoznane, a vedno prisotne – so nad vsakdanjim življenjem (Kralj 1997/98: 45).

Za takšno dramo je značilna tudi okvirna zgradba, kar pomeni, da okvirni del ustvari poseben pripovedni pogled na pripoved (vloženo zgodbo). Okvirna pripoved je vsaj dvodelna: okvir (uvodni in zaključni del) in vloženi, uokvirjeni del (Kos 1994: 152). Pri Sinji ptici je okvir prebujenje na začetku in koncu, vloženi del pa je sanjski svet, iskanje resnice.

Maeterlinckove igre so že pri branju vzbujale skrivnostno ozračje nove metafizične estetike. Bil je mistični simbolist in se je zavedal moči drame. Z dramo je želel vplivati na ljudi in njihovo razmišljanje.

Zato so bile njegove igre pesmi, ne le s posebno poetiko in dramaturgijo, temveč tudi s posebnim, filozofskim gledanjem na svet in življenje (Moder 1981: 449).

Ves ta simbolizem se stopnjuje z dialogom. V drami je prikazan v obliki dveh vrst. Nastopijo običajni dialogi, kjer so besede, ki razlagajo dejanje in ni globljega pomena, in so višji, ki so na videz nejasni. Omogočajo neprekinjen stik bitja z usodo (Kralj 1997/98: 49).

Del objektivnega dogajanja je torej verbaliziran, tj. vsebovan v govoru dramskih oseb. Ob tem govoru obstaja v vsaki drami še dramsko dogajanje, ki ni ubesedeno, ampak v tekstu samo na kratko in približno nakazano z avtorjevimi režijskimi opombami, opozorili in opisi, tj. didaskalijami (Kos 1994: 152). To uporablja tudi sam Maeterlinck.

Delo Sinja ptica je svojevrstna razširitev Grimmove pravljice o Janku in Metki s prevladujočim simbolom zadnje resnice, največje skrivnosti in sreče – sinjo ptico. Prevladuje domišljajska sproščenost (Moder 1981: 454).

Ključno povezavo vidim v motivih, ki se prepletajo v obeh delih. V obeh pravljicah je v središču socialno vprašanje in upanje na boljše življenje. Konec je tematsko odprt, saj ne vemo točno, kaj se zgodi naprej. Vse je prepuščeno domišljiji. V ozadju je, na koncu, čutiti neko srečo in pozitivno vzdušje ...

Kot sem že omenila, na začetku spoznavamo v delu sanjsko logiko. Drama se začne s prebujenjem in se tudi konča na podoben način. Glavni osebi v Maeterlinckovi drami sta otroka, Mitil in Tiltil. Za vloge otrok pa se avtor odloči predvsem zato, ker so najmanj obremenjeni z logiko, mišljenjem, vsakdanjim zaznavanjem in so najbližje večni resnici (Kralj 1997/98: 50). Mitil in Tiltil se skozi sanjsko logiko podata na popotovanje in iskanje sinje ptice. Sinja ptica predstavlja oz. simbolizira nekaj lepega, dobrega. Predstavljam si jo kot željo po boljšem življenju – je zdravilo za bolno hčer »vile Karlinke«. To sanjsko popotovanje spremlja tudi diamant, kateri ob zasuku pokaže stvari boljše in z drugega zornega kota. Svet vidiš takšen, kot je. Na koncu pridemo do ugotovitve, da se na svet da gledati tudi drugače. Da ni samo »sreča bogastva« tista, ki vodi do popolne sreče.

Sinja ptica v drami ponazarja neko vzvišeno – tretjo osebo. Njo postavi Maeterlinck namesto sil. Je dejansko nevidna. O njej se govori skozi avtorjeve predstave. Nihče pa dejansko nima neke predstave o njej. Realizira se z znamenji, ki so nejasna, vsakdanja (si jih razlagamo kot nepomembna). Razume jih le nosilec intuicije – verjetno otroka. Nosilci intuicije so lahko tudi živali in rastline, kadar pridejo v stik z osebo. Te nimajo neke kavzalne (vzročne) logike. Zaznajo pravo resnico in so najmanj okuženi z logiko in racionalnostjo. Sposobnost intuicije se premakne od ene osebe k drugi. Nikoli niso nosilci intuicije vsi naenkrat.

Osebe so večinoma popredmetene in nosijo močan simbolni pomen. Na več mestih so prav te glavnega pomena, da se razvije socialno vprašanje. So dejansko pravljичne in jih lahko dojemamo na dva načina. Otrok bo zgodbo dojel kot pravljico in pomen razbral neposredno, medtem ko bo odrasel, izkušen bralec razbral tudi ostale pomene. Morda je ravno zaradi tega avtor uporabil sanjsko logiko. Definitivno je lažje povedati in podati nek problem skozi pravljico, kot da bi o tem razmišljal v nekem zapletenem romanu. Tako ima delo širok nabor bralstva.

Avtor nam na začetku zelo natančno opiše obleke, v katerih vidimo simbolni pomen. Ena izmed glavnih oseb v delu je Luč. Simbolizira pozitivnost. Njena »obleka lunine barve, se pravi blede zlata s srebrnimi odsevi, iskreče se tančice, ki ustvarjajo žarke in tako naprej. /.../

Na glavi nekakšna lahka kronica...« Predstavljamo si jo nežno, dobro in ljubeznivo. Vodi nas skozi življenje, ko nam je hudo, in prikazuje upanje. Čas vidimo kot peščeno uro s koso. Simbolizira hitenje. Čas teče tako hitro, mi pa se ustavljamo ob nepomembnih rečeh in skrbeh. Prav tako ponazarja tudi smrt, saj drži koso v roki. Je prisposoba za negativno osebo. Opozori nas na to, da je smrt pri revnejših pogostejša. Živijo v pomanjkanju osnovnih dobrin in bolezen lahko hitro »pokaže svoje zobe«.

Socialno vprašanje je rdeča nit celotne drame. Vedno obstajajo revni in bogatejši. Ko se Tiltil in Mitil prebudita, opazujeta skozi okno hišo bogatih sosedov. V primerjavi z njuno družino imajo ti dovolj pijače in jedače, daril ipd. Ko pa se prikaže »vila Karlinka«, se zgodi nenadni **preobrat**. Pokaže jima »debel diamant«, ki »odpira« oči. Že tu jima želi dopovedati, da ne smeta biti nesrečna, ker sta revna. Obstaja veliko drugih »sreč«, ki polepšajo dan. A nekako se ne zdi prepričljiva za otroka. Ko si nadeneta diamant in ga zasučeta, vse vidita drugače. Lepše. Vendar jima to še ne odpre oči. Tu se prične sanjsko potovanje, ki se odraža kot želja po tem, da oči spregledajo in najdejo ostale »debele sreče«. Otrokove oči trenutno vidijo le žalost. Sta pesimistična, brez upanja. Skrivnostne sile ju zato skozi zgodbo neprestano vodijo.

Prav tako se vprašanje sreče, kljub revščini, kaže v t. i. **Deželi spomina**. Otroka se tam srečata s pokojnimi starimi starši ter brati in sestrami. Že sama misel na nekoga te namreč lahko osreči. Skozi dramo nas neprestano spremlja upanje /.../ Vedno vnovično iskanje sinje ptice, ki počrni, in vztrajanje po iskanju. Želja, ki je močna in neminljiva.

Kasneje otroka (in bralec v njiju) ugotavljata, da je na svetu, čeprav si reven, še veliko drugih stvari, ki te lahko osrečujejo. Tu se pojavljajo sreče kot prisposobe za osebe. Prva, ki jo spoznata, je Debela sreča. Je nič ne skrbi in le uživa. »Duš sreč« je še veliko, a jih ljudje žal ne odkrijejo vedno (Maeterlinck 1981: 402).

Pojavi se **duša** kot ena izmed **glavnih idej simbolizma**. Predstavlja sodelovanje individualnega duha v nadracionalni, večni, nespremenljivi substanci. Gre za zvezo individualnega duha in te substance, ki je lahko ideja, usoda, svetovna duša, lepota ... Duša je lahko čutna, senzualna in nagona (Kralj 1997/98: 45).

V drami se kaže tudi **resnica**, ki je spiritualna podoba stvari, vsebovana v višji substanci in vesoljni duši. V vsakdanjem življenju je ni. Razodeva

se lahko le duši, ne pa razumu ... To so resnice, ki so nadržane. Spoznanja so kot slutnje ali nejasne zaznave, razodetja – je nenadno spoznanje, brez objema preteklosti, sedanjosti in prihodnosti (Kralj 1997/98: 45).

Močnega spoznanja in pomena so torej osebe, ki so prisposobene za sreče. Otroka spoznata veliko sreč. /.../ Nekako ne moreta verjeti, da vse to resnično obstaja. Nič ne vidita, nič ne slišita. Ne opazita, da to dejansko obstaja. Pri tem delu zgodbe sem dobila občutek, da želijo Sreče otroka poučiti in jima razodeti, da bi na koncu le spoznala vse, kar lahko prinese neka sreča. Vse te sreče namreč »živijo« z ljudmi.

»/.../ jih boš poplačal z ljubeznivo besedo, saj v resnici napravijo vse, kar le morejo, samo, da bi bilo tebi življenje lepše in prijetnejše...« Tudi ob težkih trenutkih življenja, ko ti je hudo, si v primanjkljaju in je revščina še kako izrazita, je lažje, če si najdeš neke majhne stvari, ki te lahko vsaj malo osrečijo. Lažje prebrodiš velike spremembe in težke dogodke v življenju.

Sreča dobrega počutja; Sreča čistega zraka, ki je najbolj prozorna; Sreča ljubezni do staršev, ki je oblečena v sivo in je žalostna, ker se človek nikoli ne zmeni zanjo; Sreča sinjega neba; Sreča gozda, Sreča sončnih ur; Sreča pomladi ... Potem prihaja še Sreča gledanja vzhajajoče zvezde, Sreča bosega tekanja po rosi itd. (Maeterlinck 1981: 404, 405).

Največji poudarek pa bi namenila radosti mame – **Materinski ljubezni**. Tudi tu otroka ne moreta razumeti, zakaj je tu mati drugačna. V tej »sanjski logiki« jo vidita drugačno.

Vse matere so bogate, če imajo rade svoje otroke. Ni revnih, grdih, sploh starih ... Kadar so videti žalostne, zadostuje en sam poljub, ki ga dobijo ali pa dajo, pa se jim vse solze spremenijo v zvezde na dnu njihovih oči (Maeterlinck 1981: 407). Materinska ljubezen simbolizira »žarek mesečine ali sonca«. Na vsako osebo je treba gledati tako, da jo vidimo res takšno, kakršna je in, da ji izkažemo vso ljubezen, ki jo premoremo do nje.

V Kraljestvu prihodnosti pa se srečamo s **sinjimi otroki**. Tu čakajo otroci, da bodo prišli na svet. Že na začetku sem omenila, da se otrok kot dramaska oseba veliko pojavlja v Maeterlinckovih dramah. Otrok je zanj bitje, ki je že po naravi najmanj obremenjen z logiko, mišljenjem, zato je lahko tudi nosilec intuicije. Čeprav so tu prisotni nerojeni otroci, se mi zdi, da je zelo močna zavest o smrti. Tiltil in Mitil spoznata novega bratca, ki pa jima že napove, da bo prinesel tri bolezni in odšel, umrl. Tu se v ospredje postavlja neko nasprotje, nasprotje med novim življenjem, rojstvom in smrtjo. Zaradi pomanjkanja in težav s pridobivanjem osnovnih potreb ti ob bolezni res ne preostane drugega, kot da le čakaš, kaj ti bo prinesla usoda. Ne morejo se uporabiti nikakršna sredstva, ki bi izboljšala stvari. Na koncu se vsi pojavijo pred vrati doma Tiltil in Mitil. Sedaj gledata na vse drugače. Vidita vse takšno, kakršno je v resnici. Iskanje sinje ptice je tako simbolistično, čeprav je v resnici ne najdeti. Vse je čakala enaka usoda – sinja ptica iz dežele spomina je čisto počrnela, sinja ptica iz dežele prihodnosti je postala čisto rdeča, sinje ptice iz dežele noči so pomrle ... (Maeterlinck 1981: 430). Sinja ptica se kaže kot nevidna – tretja oseba.

Pred otrokoma je nekakšno razodetje. Na stvari več ne gledata tako črnogledo. Vse jima je lepo. Pri slovesu ima vsaka oseba svoj nasvet, kako jih ne pozabiti, kar je zopet izredno simbolnega pomena. Naj le ne bosta nesrečna, kljub življenjskim okoliščinam, ki ju obdajajo ... Za srečo ni potreben denar. Ogenj ju bo pogrel, poslušala bosta žuborenje voda in studenca, sladkorjeva navzočnost bo prijetna in luč bo z njima ob vsakem luninem žarku, v vsaki zvezdi, svetilki, ki se prižge, v vsaki jasni in dobri misli njune duše ...

Ob prebujenju smo zopet priča okvirni zgodbi. Otroka se zbudita in mati je lepša kot kadarkoli prej. Soba je lepša, gozd, ki se razprostira ob oknu, je čudovit itd. **Razodetje in spoznanje.**

Vrhunec je dosežen, ko Tiltil izroči sinjo ptico Karamelki. Prične se že nekoliko prej, ko jo zagleda v sobi, kako je sinja. Avtor to prikaže kot neko razodetje, s katerim zaključí zgodbo. Ptica je lepša kot kdajkoli in spoznanje, da pomaga ozdraveti sosedini hčerki, je neverjetno. Ko nas zgodba že napelje k pozitivnemu zaključku, pa ptica odleti, in čeprav je ni, kar morda pomeni nadaljnje pomanjkanje, ostanejo srečni, da so. Da

živijo in imajo razlog za življenje. Konec ostane odprt, saj se pripovedovalec ne izogne mnenju, da pa bosta sinjo ptice morda še potrebovala. Da to razodetje morda ni dokončno.

/.../

Vso to prepletanje motivov in simbolov v drami torej povezuje osrednjo tematiko v povezavi s socialnim vprašanjem. Treba je imeti upanje, na življenje gledati z odprtimi očmi in se boriti za lastno srečo. Sami smo tisti, ki živimo svoje življenje. Če te osrečujejo že majhne reči, je lažje deliti srečo z drugimi. Dobro se je poglobiti vase in najti vsaj eno stvar, ki te osrečuje. Za srečo ne potrebuješ denarja in bogastva. Ljubezen naj bi premagala vse.

»Biti moraš srečen, da lahko nekoga osrečiš; treba je nekoga osrečiti, da bi ostal srečen.« (Maeterlinck)

Literatura:

- Kos, Janko, 1998: Očrt literarne teorije. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Kralj, Lado, 1998: Teorija drame (razprava). Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Kralj, Lado, 1997/98: Zapiski s predavanj: Dramski naturalizem in simbolizem. Ljubljana.
- Maeterlinck, Maurice, 1981: Sinja ptica. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Mateja Čuk

LITERARNE DELAVNICE 2010

*(Poročilo z dogodka)**Nina Ditmajer, David Kunstek Kneževič*

Uredništvo revije Liter jezika je organiziralo literarne delavnice na Filozofski fakulteti v Mariboru. Dogodek se je odvijal dva dni, in sicer 2. 10. in 9. 10. 2010.

Namen delavnic je bil predvsem:

- povečati druženje študentov slovenistike na Filozofski fakulteti UM,
- promocija študentske revije Liter jezika,
- povečati aktivnost in medsebojno sodelovanje študentov slovenistke,
- obuditi in pospešiti kreativno in kritično razmišljanje ter literarno ustvarjanje študentov.

Na samih delavnicah se je ustvarjala tako proza kot poezija pod mentorstvom pesnice Lučke Zorko in pisatelja Gregorja Lozarja.

POEZIJA

Poezijo so ustvarjali naslednji študenti: Tonja Jelen, Nina Ditmajer, Ines Sikošek, Mateja Gabor, Klavdija Hozjan, Karina Soršak Kukovec, Dominika Portič, Tadej Vrbnjak, Viktorija Aleksovska in Denis Škofič.

Najprej je moral vsak na svoj list papirja napisati en verz. List je nato podal naslednjemu, ki je moral smiselno nadaljevati ta verz. Na koncu je nastalo devet devetvrstičnih pesmi. Nato smo te pesmi prebrali in se o njih kritično pogovorili z mentorico. Dala nam je veliko nasvetov pri pisanju in nas opozorila na napake, ki jih je opazila v pesmih. Nekatere najbolj posrečene pesmi najdete spodaj:

Jahal sem na konju upanja
 Srce si je želelo daleč stran
 Jahal sem na oblaku sanj
 Tudi oblak sanj me ni prevzel
 Jahal sem tebe v postli
 A tudi ti mi nisi bila dovolj
 Le jahal sem, jahal upanju v objem
 In nisem prišel do konca
 Sedaj jaham na valovih modrih konj

Vsak dan sežem globoko v dušo
 Iz nje ne potegnem prav nič
 Ker nič je vse in vse je spet nič
 V meni, okrog mene, v ljudeh
 So strašne prigode in misli
 Borim se z volkovi tundre
 In v drevesa s kremplji režem črte samote
 V meni se rojeva na tisoče vprašanj
 Kdo sem?

Nato smo dobili drugo nalogo. Vsak je dobil pet listkov, na katere je napisal pet besed. Listke smo nato dali v klobuk in nato je vsak izžrebal pet besed. Iz teh petih besed je moral nato doma sestaviti pesem do prihodnjega srečanja.

PRIHODNOST (besede: patriotizem, cesta, kij, hudič, zemlja)

Splet sivomodrega asfalta
uničil je naš planet,
ostal je le on –
ki v sebi nosi zlo,
njegov pogled ne ljubi domovine,
on odbija kakor kij, vse, kar dobrega se rodi.

Klavdija Hozjan

MRAVLJA MARLJIVOST (besede: stopnišče, mravlja, mreža, ploščice, krasta)

Nagonsko je brzela po stopnišču mravlja,
mimo vseh strogo ravnih linij ostalih mravelj.
Ni je zmotil vonj po smrti,
neprehodnost iz mrež
in nevaren rob okrušenih ploščic.
Vestno je vedno znova preplezala vse,
kar bi ji hotelo ovirati nožice,
in pridno trgala delčke kraste s človeka,
ki se je še nedavno nazaj brezbrizno opotekel ob njeno mravljišče.

Mateja Gabor

(besede: prikazen, senca, kolo, baraba, vino)

Včeraj sem Dionizu darovala vino.
Govoril mi je o indijskem kolesu življenja –
samo čas in prostor sta večna,
mi smo le sence na tem svetu
z možnostjo ponovne vrnitve.

Danes se mi v glavi rojevajo prikazni.
Jetra mi je razžrla kislina.
Ta baraba!

Nina Ditmajer

(pink, monotonost, korala, prevzetnost, napoj)

Pink-ponk mi oznanja,
 trga monotonost –
 izžeti dolgčas,
 plujem, zadevam ob korale,
 korali mi odmevajo
 v vsemogočnosti časa.
 Zaobljije me napoj –
 sled odtisov zmečkanega papirja ...

Prevzeto gledanje,
 izničuje pristnost,
 plešeš v zaton obstoja.

Tonja Jelen

(besede: žirafa, ladja, film, zastor, kamen)

S Pijanim čolnom smo zapustili v »mono tonečo« ladjo Aristotelove metafore. Zdaj močno držimo žirafine trepalnice, vajeti, ki vpregajo hrbet oči, na katerem jaše Rimbaudov svet. Naša domišljija je njegov mejni kamen. Gibljiva slika filma, tihožitje misli. Iluminacije, zastor krvi na vratu labodjega speva.

Denis Škofič

VARIKINA (besede: platina, tarantela, blato, plačati, barbika)

Iz svetlobe izklesane poteze na ekranu spominjajo na ptice, ki so jim krila preoblikovali v tipalke tarantele.
 Veliki ptičji pajki, ki se množijo in povečujejo svoje blatno kraljestvo, vsiljujejo neukim barbikam svoje ideale, ko jih zapirajo v platinaste kletke – dragocene kletke, ki jih rja ne bo nikoli načela.
 Čeprav je nekatere pregrizel denar, pa nikoli nobeno plačilo ne bo povrnilo tistega, kar so uničili, ko so jim možgane potopili v varikino.

Dominika Portič

ČRNA VDOVA

Delo dame, ki ubija, je skrivnost,
v črnino ovita vsem hlini svetost.
Trinajst rdečih pik na kri spominja,
na bisere in platino, ki se spreminja.

Menda je hčerka princa Tarantele,
barbrike iz plastike lepoto so po njej povzele.
Bogatim starcem važen je njen stas,
svetloba las potegne jih v njen oglas.

A zapeljivost njena drago je plačilo,
s strupenim pikom življenje se je pogubilo.
Črna vdova, ki v sebi skriva blato,
zategnila še eno je kravato.

Dominika Portič

KONEC (besede: škarje, cigaret, klobuk, adidaske, črnilo)

Najraje bi ji s škarjami razrezal srce,
čisto na drobne koščke,
da bi tudi ona občutila bolečino.
Toda odšel je domov.
Po poti je prižgal cigaret,
s katerega se je vil dim po pozabi.

Vrgel je vse, kar je ostalo od nje.
Najprej siv klobuk,
ki je nosil sled prevare.
Boga je prosil,
da se več ne vrne.
Vrgel je skoraj vse.

Na koncu so v kotu ležale le še adidaske,
prej bele in čiste,
a zdaj blatne in umazane,
kot njena duša.

V roke je vzel črnilo
in zapisal besede v slovo.
Zunaj se je stemnilo.
Zaspal je,
z zmečkanim papirjem v rokah
in ranjenim ponosom.

Ines Sikošek

(besede: žirafa, kamen, ladja, film, zastor)

Včeraj sem videl.
Videl sem žirafa, ki je pila žirafa.
Gledal sem konja, ki je oponašal konja.
Zastor je skrnil muco, ki se je igrala z muco.
Strmel sem v Vikinga na leteči ladji,
vanj sem vrigel kamen.

Danes pa slutim.
Slutim divjaka, ki je prelisil lisjaka.
Slutim, da v tem filmu ni prostora za treznega pijanca,
slutim, da barka ne pripluje do pristana.

Tadej Vrbnjak

PROZA

Naša skupina je za razliko od skupine, ki se je ukvarjala s poezijo, ubrala drugačne postopke oziroma poglede. Udeleženci naše skupine so bili: Denis Škofič, Nina Prešeren, Cristina Stoianova, Barbara Brec, Janja Hleb, David Kunstek Kneževič in Nastja Spasković. Mentor, Gregor Lozar, je v uvodnih besedah nakazal posamezne smernice sestavljanja nekega proznega dela. Bistveni poudarek je bil predvsem na sestavi treh osnovnih elementov – čas, kraj in prostor. V literaturi lahko rečemo, da obstajajo določena neformalna pravila. Zanimivo je, da so se skozi zgodovino ta pravila predvsem zelo namensko kršila ali bolje rečeno avtorji so jih pri svojem ustvarjanju bolj ali manj zavestno kršili. Predvsem z namenom, da bi dosegli višji umetniški učinek. Osebnostno, je menil mentor, bi lahko kršenje posameznih pravil v konceptu nekega literarnega dela legitimiziral z argumentom, da učinek utemeljuje pristop oziroma način ali pa kar konkretno z Machiavellijevimi besedami, da cilj opravičuje sredstva. Pri mladih in nadobudnih avtorjih, kar smo do neke mere bili vsi sodelujoči na literarnih delavnicah, se pogosto dogaja to, da imamo kar nekaj dobrih idej oziroma zamisli. Na čase kar kipimo od kreativnosti, ampak težave nastanejo pri tem, da teh svojih idej ne znamo udejanjiti oziroma konkretno prenesti na papir in tako ubesediti mojstrovino. Nismo se spuščali v sam psihološko-postopkovni proces ustvarjanja, saj tudi cilj delavnice ni bil analizirati vse delce nekega ustvarjalnega procesa, ampak pridobiti na motivaciji, na občutku za ustvarjanje in v končni fazi tudi kaj napisati. Sodelujoči smo bili vrženi v sam ustvarjalni proces, kot majhen otrok, vržen v morje, in če splava, splava, če se pa utopi, se preprosto utopi. Naša začetna smernica je bila pravljica o Rdeči kapici. Preden je nastopil čas za konkretno delo, smo se pogovarjali o vrstah in zvrsteh, o postopkih in načinih, o takšnih in drugačnih vplivih, v bistvu je bila to neka kratka obnova znanega in neznanega. Navodila za delo so mimobežno spominjala na razne ameriške postopke oziroma vaje kreativnega pisanja, čeprav tu nismo imeli tako ozko zastavljenih smernic kot pri posameznih ameriških vajah kreativnega pisanja in težko bi lahko to delavnico ovrednotili kot neki utirjeni proces kreativnega pisanja. Rdeča kapica je bila zgolj iztočnica in mi smo iz nje lahko naredili, kar koli se nam je zahotelo. Rezultate našega dela si lahko preberete v nadaljevanju, a opozarjam vas: tako kot ena lastovka ne prinese pomladi, tako ena literarna delavnica še ne naredi literarnega mojstra. Želim vam prijetno branje naših izdelkov.

RDEČA KAPICA

Stala je pri nagrobnem kamnu in štela cvetove rož, ki so krasile babičin grob. Rdeč klobuček si je potegnila še bolj na oči, da mimoidoči ne bi videli solz, ki so se začele nabirati v njenih očeh. Od babičine smrti je minilo že devet let, vendar se ona s tem nikoli ni mogla sprijazniti. Ob vseh spominih na majhno, sivolaso ženico z zmeraj iskrivimi očmi jo preplavijo močna čustva in začuti, da je ponovno na robu joka. Zato začne razmišljati o lepih stvareh, o svojem otroštvu in o tem, kaj vse sta z babico počeli skupaj. Seveda se ob tem tudi spomni na prijatelja lovca, ki jo je ob večerih spremljal skozi gozd, da je ni bilo preveč strah. Rdeča kapica se je spoprijateljila z njim prav na dan, ko je dobila svojo prvo rdečo kapico, ki ji jo je zašila babica. Lovec Janez Jalen, ki je bil istih let kot babica, je tistega dne prišel na obisk in ko je zagledal majhno deklico z rdečo kapo, je veselo rekel: »Oooo, kako lepa Rdeča kapica!« Od takrat naprej se je Rdeče kapice držalo to ime in prav vsi so jo začeli tako imenovati. Seveda mu prebrisana deklica ni ostala dolžna in ga je začela klicati gospod Jalen, kar je sicer njegovemu poklicu precej pristajalo, in on ji tega seveda tudi ni zameril. V letih, ki so sledila, so gospod Jalen, babica in Rdeča kapica preživeli veliko skupnih dni. Skorajda vsak drugi dan so igrali šah, med vikendi pa so si ponavadi privoščili igro Monopoly, ki je zmeraj trajala dolgo v noč. Babica in Rdeča kapica sta zmeraj, preden je prišel lovec, tudi kaj spekli in tako se je babičina mala mizica šibila enkrat pod težo keksov, drugič pod ogromno potico, tretjič pod rezinami sveže pečenega domačega kruha. Seveda pa je Rdeča kapica babici zmeraj rada pomagala tudi pri hišnih opravilih, na vrtu in pri reji njenih živali. Ob večerih, ko sta se z lovcem poslavljala, je bilo Rdeči kapici najhujše, saj jo je bilo zmeraj strah, da se babici ne bi kaj zgodilo, da ji ne bi kdo ponoči kaj naredil ali da ne bi v sanjah kam odšla. A enkrat je res odšla in to za vedno ... Tistega jutra je Rdeča kapica prišla k babici skupaj z mamo, saj je bil babičin osemdeseti rojstni dan. Zelo sta se začudili, da je zvonec zvonil v prazno in da jima babica ni odprla vrat. Rdeča kapica se je takrat spomnila

strahov in se zbala, da je morda babico nosila luna, saj je prejšnji večer ravno sijala polna luna, ter da je nekam odtavala. Vendar sta z mamo kaj hitro ugotovili, da je babica fizično še vedno prisotna, a žal v vseh drugih pogledih ni več bila. Tako je bil to za Rdečo kapico najhujši udarec, ki jih je kadarkoli v življenju skupila.

Kljub vsem prizadevanjem, da ljudje okoli nje ne bi opazili njene žalosti, pa je le-to opazil mladi mož, katerega prisotnosti se Rdeča kapica ne bi preveč razveselila. Ta postavni mož je bil namreč nočna mora njene mladosti. Bil je človek, ki ga je naskrivaj imela rada, po drugi strani pa ga je zaradi njegovega obnašanja do nje sovražila. Ko je Rdeča kapica prestopila šolski prag, je prvič v življenju videla toliko ljudi, toliko otrok. Prej sta bila njena edina prijatelja le lovec Jalen in babica, z nobenim otrokom se ni družila, saj je živela precej daleč od mesta. Tudi zato je bila prve dni v šoli bolj plašna in previdna in po nekaj mescih je bila še vedno takšna in tako v razredu, kot tudi na vsej šoli, ni imela prav nobenega prijatelja.

vseh svojih Mala, klepetava Rdeča kapica se je tako začela spreminjati v malo, tiho Rdečo kapico. Vendar za njeno vedenje ni bilo krivo to, da ni bila vajena družbe otrok, ampak je bil za to kriv njen sošolec, ki so ga vsi klicali Volk. Rdeča kapica je bila na skrivaj vanj zaljubljena že od prvega šolskega dne. A se je kaj hitro pokazalo, zakaj ga vsi tako kličejo, bil je namreč nesramen, celo okruten, in ni se oziral na čustva drugih. Najbolj se je s svojim obnašanjem spravljal prav na Rdečo kapico in s tem dosegel, da se tudi drugi sošolci niso družili z njo. Enkrat ji je na hrbet prilepil list, na katerem je pisalo Udari me, in tako so jo tisti dan vsi topli, dokler ni opazila, kaj ima na hrbtu. Drugič ji je vzel očala in tako ni videla ničesar, kar je učiteljica pisala na tablo, in zato bila strogo kaznovana. Tudi pri športni vzgoji ji ni prizanesel, ko so telovadili, jo je velikokrat v glavo zadela žoga s fantovskega igrišča. Tako je do konca osnovne šole vedno bolj raslo sovraštvo in bes do njega. Seveda pa tudi njena osamljenost, kajti nikoli se nihče ni hotel družiti z njo, saj so vedeli, da ni dobro postati

prijatelj tistega, s katerim si je Volk v zobeh. Naenkrat pa močno zapiha veter in na pokopališču začne sem in tja nositi listje, nastane pravi listni vihar. Ptička, ki sta pravkar hotela poleteti, začneta z najvišje veje padati na tla. Volk vse to opazi, hitro stopi k drevesu ter ju ulovi v dlan. Prvi ptiček začeblja drugemu: »Kakšna sreča, da naju je ta mož prestregel pred trdim padcem.« Drugi pa vznemirjeno nazaj: »A sploh veš, kdo je to?« In prvi ptiček, ki je bil še mladiček in ni kaj dosti vedel o svetu in o krutih ljudeh, samo zmaja z glavico. Drugi vznemirjeno zacvili in kolikor se da hitro skoči z Volkove roke. Ko se veter nekoliko umiri in ptička spet kraljujeta na širnih prostranstvih neba, starejši ptiček okara svojega mlajšega prijatelja: »Nikoli ne smeš zaupati ljudem in biti tako naiven, da misliš, da ti hočejo le dobro. Čeprav nama je ta mož rešil življenje, ga jaz dobro poznam in marsikaj sem že slišal o njem; ni tako prijazen, kot je bil videti danes. In prosim, ne prepričaj me v kaj drugega, naj ti vse pove le rek, da je volk Volk in bo ostal Volk.« Ta vzdevek – Volk – ga je spremljal že dolga leta in bil ga je že pošteno naveličan. Saj je povsod, kamor je prišel, v ljudeh vzbujal grozo in strah, samo zaradi tega, kar je nekoč bil. Res je bil v svoji mladosti večinoma nesramen in krut, vendar je bil sedaj drugačen, zadnja leta njegovega življenja so ga močno spremenila. Nekoč se je obnašal, kot da je on kralj in vsi drugi njegovi podložniki, ki morajo delati točno to, kar želi, in ga občudovati. In dekle, v katerega oči je še posebej hotel videti občudovanje, je bila Rdeča kapica. Takoj, ko jo je prvič zagledal, se je zaljublil vanjo, a svoje ljubezni takrat pač ni znal pokazati drugače, kot s svojo nesramnostjo. Sedaj ga je bilo neznanško strah, kako ga bo sprejela in ali mu bo lahko sploh kdaj odpustila. Gledal je v njene dolge valovite lase in prelep rdeč klobuček in hotel je že stopiti korak naprej, a se je še pravočasno ustavil, saj se je močno bal njene zavrnitve. Naenkrat je na svoji rami začutila toplo dlan in se ustrašila. Ni točno vedela, kdo jo sedaj moti. Zato se je počasi obrnila in zagledala pred seboj visoko, strašno pojavo Volka.

In tako se je ustrašila še bolj in takoj za strahom je privrela jeza in začela je kričati nanj: »Kako si sploh upaš priti do mene in me vznemirjati! Kako si upaš priti na grob moje babice in me vpričo nje zmerjati! A ni bilo dovolj grdih besed povedanih v osmih letih, ko sva bila sošolca! No, katere žaljivke še takrat nisem bila deležna?!« Ko že Volk hoče nekaj reči, ga Rdeča kapica prekine z novim izbruhom jeze, ki se je vsa ta leta nabirala v njej in je sedaj dobesedno eksplodiral iz nje: »Ne, ne boš govoril tukaj vpričo babice, o tem ne sme vedeti niti besede, ne sme vedeti, kako slabo se mi godi na svetu, odkar nje ni več, ne sme vedeti, da me v osnovni šoli nihče ni maral, ne sme vedeti, da sem bila glavna tarča posmeha, ne sme ...« Tukaj se glas Rdeče kapice zlomi in začne glasno jokati. Volk, ki je pričakoval tak odziv, je bil še vedno jezen sam nase, da se ji je sploh približal, a kaj ko je bila Rdeča kapica zanj kot magnet, h kateremu ga je vlekle, magnet, ki ga je moral imeti ob sebi. Zato spregovori: »Nisem te prišel žaliti ali se ti posmehovat, prišel sem se ti opravičit.« Rdeča kapica pa samo zmaja z glavo, kot da nikakor ne more verjeti njegovim besedam. Volk spet začne: »Zelo mi je žal zaradi vsega, kar se je dogajalo, ko smo bili mlajši, ampak takrat sem bil še skoraj otrok, sedaj pa sem odrasel mož in zelo sem se spremenil. Nikoli te nisem želel prizadeti in sedaj vem, kaj vse si preživljala, oziroma lahko si predstavljam, da je to zate res morala biti prava nočna mora. Ampak svoje ljubezni takrat pač nisem znal pokazati na drug način.« Rdeča kapica pa spet vzkipi: »Ha, niti besede ti ne verjamem. To je še ena od tvojih prevar. Ljudje svoje naklonjenosti že ne kažejo na tak način. Kako to, da si se odločil priti razčistiti najino preteklost prav na grob moje babice? Niti malo spoštovanja nimaš do pokojnih!« Volk uvidi, da je vse prepričevanje zaman in brezupno, zato v slovo reče: »Na ta grob sem prišel, ker vem, da ti je babica pomenila več kot vse drugo na tem svetu. Oprosti, nisem pomislil na to, da morda s tem žalim tvojo pokojno babico in neposredno s tem tebe. Vem, da meti verjetno niti malo ne moreš imeti rada

in da me tudi nikoli ne boš imela zaradi vsega, kar sem ti storil. Ne bom te več vznemirjal, ne bom te več motil, oprosti še enkrat za vse. Želim ti vse dobro v življenju, bodi srečna tako zelo, kot pač v mladosti, ki sem ti jo jaz zagrenil, nisi mogla biti.« Počasi se obrne in odide s pokopališča. Rdečo kapico pa so te iskrene besede zelo ganile. Zato se še enkrat ozre na babičin grob in reče babici: »Morda je čas, da pozabim preteklost in začnem živeti, tukaj in zdaj. Rada ga imam in vem, da bom samo z njim srečna, verjetno je še nekaj stvari, ki jih moreva razčistiti, ampak vem, da bova zmogla. Najina ljubezen je močnejša od vsega, kar naju je nekoč ločevalo.« Naenkrat se na nagrobni kamen usujejo cvetni listi in dva ptička, nekje v gozdu, veselo zažgolita. Rdeča kapica takoj ve, da je to babičin pritrtilni znak. Zato kar se da hitro stopi za Volkom in svetli prihodnosti naproti.

Barbara Brec

RDEČA KAPICA

Dan se je levil v večer. Nagubana koža gozda je vedno bolj zastirala kačje oko sonca. Tema se je počasi tihotapila med listi, polzela po deblih in se zažirala v grbosto lubje. Na obronku gozda je stala vegasta hiša, kakor plesen se je kazala sivina sten, ki so jih počasi prekrivale srage večera. Na starem, zaprašenem, na raznih koncih zašitem naslanjaču je napol zleknjeno sedla deklica slamnato rumenih las, spletenih v dve kiti, ki sta ji padali na ramena kot dva zrela pšenična klasa. V njenih golobje sivih očeh je gnezdila sreča, ki ji je karminaste ustnice vzvalovila v nasmeh. Svojo drobno roko, molečo izpod rjavega, do komolca nagubanega puloverja, je stegnila proti šalici še kadečega se čaja. Ponesla jo je k ustnicam, počakala, da ji je vonj vznemiril nosnice, nato je pihnila vanj in popila nekaj požirkov. Na kar ji jo je sivkasta, s pegami posuta roka odvzela in položila na majhno okroglo mizo, ki je stala pred njo. »Joj, Sara, kako sem srečna, da si me prišla pogledat,« je spregovorila sivolasa ženica z navjalkami v laseh, s katerimi je njena glava spominjala na šivalno škatlo, polno belih sukancev. »Babi, tudi jaz sem srečna, da te spet vidim,« ji je odvrnila deklica in spet segla po šalici čaja. »Sara, odkar ni več tvojega dedka, se počutim osamljeno in ... « »Saj ti je mama rekla, da se lahko priseliš k nam in živiš v sobi za goste,« ji je hlastno v besedo skočila Sara. »... In razveselim se vsakega obiskovalca, ki se za kratek čas ustavi pri meni,« je nadaljevala starka prej prekinjeno misel. »Saj bi se preselila, ampak ne morem. Preveč sem navezana na to hišo, ki sva si jo mukoma postavila z dedijem,« je še naglo dodala starka. In njen prej tako bister pogled se je skalil, postal je meglen. Oči so se ji orosile, kakor da bi iz njih začela pronicati nastala megla. Sara je opazila spremembo v babičinih očeh, zato je sunkoma planila pokonci in jo objela. Obe sta potihoma zaihteli. Starka se je narahlo izvila iz Sarinega objema in odšla v sosednjo sobo. Sara ji je molče sledila s pogledom, ki pa ji je spotoma obstal na velikem rjavem razpelu, na katerem je kot bronasta medalja visel medeninast Jezus.

Ni se mogla spomniti, od kdaj le-ta visi tam. Če je dobro vedela, babica nikoli ni imela nobenega križa kjerkoli v hiši, niti ni preveč dala na vero. Njene misli je prekinil starkin glas: »Sara, srcece, zapri oči in iztegni roke, nekaj imam zate.« Zaprla je oči in iztegnila roke. Kmalu zatem so njene dlani začutile nekaj hrapavo-mehkega. Ko je spet pogledala, je v dlaneh ležala žametna rdeča kapa. V njenih golobje sivih očeh je zaprhutala sreča in karminaste ustnice je spet spreletel smeh. »Jej, hvala, babi, hvala!« »Me veseli, da ti je všeč, srcece,« je zagrnila ženica in prižela deklenco tesno ob sebe. Tedaj je hišni zvonec rezko zavijajoče zatulil v njuno tišino. Splašeno in začudeno sta se spogledali in pohiteli k vratom. »Kdo je?« je nezaupljivo vprašala starka. »Lep dober večer, gospa Kelenc, jaz sem, župnik Varga,« je odvrnil raskav, mračen moški glas. Starka je nemudoma odprla vrata: »Dober večer, gospod župnik, vstopite, vstopite, le naprej.« Med vrati se je pokazal visokorasel, plečat mož. Srednje dolgi rjavi lasje mu niso mogli prekriti velikih koničastih ušes, ki so mu štrlela v zrak. Izpod gostih sršečih obrvi so mu mirno zrlle potuhnjeno mrzle črne oči. Stegnil je veliko, s temnimi kocinami poraslo roko, ki je spominjala na šapo, in starki izročil nek časopis ter rekel: »Z veseljem bi vstopil, gospa Kelenc, vendar se mi mudi naprej. Raznašam namreč novo številko našega verskega lista Jagnje.« »Vsaj na eno kavo ali čaj bi lahko stopili, gospod župnik,« je moledovala starka. »Res, z veseljem bi, gospa, kdaj drugič, danes pa res ne morem,« ji je odvrnil. »Kdo pa je to ljubko bitje?« je vprašal, ko je svoj pogled zasadil v Saro, ki se je vsa prestrašena skrila za babičin hrbet. »To je moja vnukinja Sara, saj sem vam ...« »A to je tista slovita Sara, o kateri ste mi pripovedovali prejšnjič,« ji je župnik skočil v besedo. »Ja, ja, to je ona,« je ponosno-pohlevno pristavila babica. Župnik je izprožil svojo šapo: »Me veseli, da sem te končno spoznal, ljubka Sara.« Saro je med rokovanjem spreletelo nekaj srhljivega, kar pa se je kaj hitro poglelo. Z vsako besedo je namreč začela vedno bolj zaupati temu na videz nič kaj prijetnemu gospodu. Starkina uvela lica so se razcvetela v nasmešek. Župnik je Saro pobožal po lasih: »Na svidenje, mladi gospodični, bog

z vama.« Nato pa se je naglo obrnil in izginil v nepredirno noč. »Na svidenje, gospod župnik,« sta zapeli kot v koru obe hkrati, a ga že ni bilo več. Nekaj časa sta še zabadali oči v temo, nato pa sta zaprli vrata in odšli v dnevno sobo.

Denis Škofič

RDEČA KAPICA

»Pamet v roke in glavo na vrat!« je dejala starooka babica, ko je ljubko Rdečo kapico pospremila do vrat. Rdeči kapici pa je kratko malo dol viselo, kaj pravi babica. Najstniki so preprosto upor in upor je odrešitev. Rdeča kapica je že zdavnaj prešla obdobje toplih nasvetov in sladkih piškotov z mlekom.

Okolica babičine lesene brunarice, ki ima taki smolnati Ikea vonj, je najboljši kraj za vsestranske hortikulturne dejavnosti. Z Rdečo kapico sva in še vedno vestno gojiva tisto čarobno »pojočo travico«. Najina zelišča imajo posebno poreklo, saj ti mimogrede spodnesejo tla pod nogami. Rdeča kapica je v primerjavi s teto Pehto prava doktorica farmacije, jaz pa gladiator poljedelstva na obširnih kolhozih. Tudi babica je pomembni člen v tej vzrejni verigi, saj vestno zaliva vsako bilko, kot da bi dojila cel avtobus pankrtov.

V Sloveniji so vrtnarska pravila dokaj jasna. Obalni preprodajalci imajo zavihan levi rokav, osrednjeslovenski nosijo ameriške rute, ki se jim pogovorno reče tudi Bandane, Štajerci so pač na žalost preveč »seljaki« in premalo kmetje in posledično nosijo nizkocenovne rdeče kape, po možnosti s šilcem in reklamnim napisom.

V kodeksu poznanih preprodajalcev Rdeča kapica izstopa v vseh pogledih. Prvič je ženska. Drugič ima jajca za tako obrt in četrtič njena vinsko rdeča kapica nima nobenega logotipa ali kakršne koli reklame. Kar se pa tiče tretje alineje, ta pa ni za v javnost. Kot skrbna in ljubeča starša sva najine mladiče skrbno vzgajala. Celo krstu se nisva odrekla. Rdeča kapica je sem ter tja z veseljem redno škropila z

raznimi biološkimi preparati.

Glede na vremenske razmere in globalno segrevanje sva lahko žela najin pridelek tudi dvakrat letno. Po vsaki žetvi je seveda sledila tudi preizkušnja izdelka. Kot strokovnjak na svojem področju mi je v čast testirati lasten pridelek. Vsako neodvisno testiranje po evropski zakonodaji zahteva tudi kontrolno skupino izdelka. In tu pride v igro Rdeča kapica. Usedla sva se na okensko polico babičine brunarice. Jaz sem spretno natlačil pipo, iz žepa potegnili vžigalnik, prižgal, dvakrat na suho potegnili in nato inhaliral. Po peti inhalaciji sem pipo »miru« bratsko podal Rdeči kapici. Tudi ona je globoko potegnila vase opojni dim tisočerih sanj. V trenutku sem občutil sprostitev. Neznan energija je potovala po mojem telesu. Vsak srčni utrip je to energijo suvereno potiskal proti moji glavi. Ko je prišla na cilj, je sledila rahla vrtoglavica in nato popolna ekstaza neorganskega orgazma. Čas je počasi, počasi pojenjal, vse je zaviralo. Mogoče se je še zemlja nehala vrteti. Ko sem zagledal Rdečo kapico, kako se rahlo pozibava na okenski polici, sem doumel, da sva na enaki valovni dolžini. Pipa »miru« je še nekajkrat kot kako ljudsko izročilo prešla od ust do ust in ugasnila. Rdeča kapica je dejala, da kar je pokajeno, je pokajeno. Sam sem ji pritrdil. Vprašal sem jo, kaj se ji zdi, ali je zadeva uspešno prestala testiranje. Tudi v tem primeru sem zaslišal pritrdilne besede. Dialog je tako nekako stekel dalje, kot dva sommeliera sva razpravljala o žlahtnosti in pristni kvaliteti Made in Slovenija konoplji.

Po ne vem več katerem nihaju na okenski polici sem opazil, da si Rdeča kapica liže zgornjo ustnico. Vprašal sem jo, kaj dela, in odgovor je bil seveda logičen – ližem si zgornjo ustnico. Res je, da smo zadeti ljudje vsega sposobni, samo jasno in razločno govoriti z jezikom, ki spominja na vetrobranski brisalec, je rahlo nenavadno, da ne rečem nemogoče. Po kratkem začudenju je tudi Rdeča kapica ugotovila, da ko se z njo pogovarjam, sploh ne odpiram ust. Namensko sem si položil roko na usta in še vedno je razločno razumela vsako mojo besedo. Naročil sem ji, naj si tudi ona na podoben način zamaši usta, pa da vidimo, kje se skriva trik. Nič. Komunikacija je

še vedno potekala nemoteno.

Človek ob takih zadevah postane že rahlo paranoičen. Še zadetost ni več taka, kot je včasih bila. Hočem tisto obče zadeto stanje nazaj! Tudi Rdeča kapica je postajala iz trenutka v trenutek vedno bolj nemirna. V obljemu viharja veleuma je sama ugotovila, da preprosto vsak izmed naju lahko drugemu zre direktno v možgane. Tako osramočenega se še nisem nikoli počutil. Raje bi gol stal pred celim nogometnim stadionom, kot pa to, da nekdo neovirano dostopa do mojih misli. Sicer pa zadeva deluje tudi v obratni smeri.

Pogumno, kot mlad pionirček sem se napotil prerešetat misli moje sotrpinke. Tako kompleksnih in sočasnih misli še nisem nikoli zaznal. Zavestno sem vstopil v frenetični kaos ženskega uma. Kaj vse ne izveš!

Po medsebojnem možganskem zlorabljanju sem ujel del spomina. Zgolj mimobežen pogled na babico. Popačena slika brez zvoka. Še sam ne vem, a je bil to drobec iz mojega ali njenega spomina. V končni fazi to sploh ni pomembno. V tem kratkometražnem filmu je babica vsebino svoje nočne posode prešerno polivala po mojih oziroma najinih zeliščih.

Kaj takega si s strani babice ne bi nikoli predstavljal. Tudi Rdeča kapica je osuplo zrla v že iztrošeno in votlo pipo miru.

Po kratkem trenutku nelagodja se Rdeča kapica pretegne, popraska po hrbtu in mrtvo hladno izstrelil: »Ne se sekirat. Če ta reč deluje, se bo dobro prodajala!«

David Kunstek Knežević

LITERATURA NA CESTI

Študentski svet Filozofske fakultete in Slavistično društvo Maribor sta pripravila kulturno-izobraževalni projekt z naslovom Literatura na cesti, ki se je odvijal v času Festivala Borštnikovo srečanje. Tako so letos poleg študentov AGRFT sodelovali na festivalu tudi študentje Filozofske fakultete Maribor. Razlog za sodelovanje študentov FF je v njihovem prepričanju, da so se kot edina humanistična fakulteta v Mariboru dolžni vključevati v pomembna kulturna dogajanja v Mariboru, kot je Festival Borštnikovo srečanje. Posameznih prireditev niso organizirali samo slovenisti, temveč tudi prevajalci. Program je bil namenjen vsem, tudi naključno mimoidočim po mariborskih ulicah, saj so študentje recitali dela različnih pisateljev v samem središču mesta, s svojo poezijo pa se je predstavila tudi mlajša pesniška generacija. Povabili so predvsem mariborske osnovne in srednje šole ter seveda študente.

Program je bil vsebinsko razdeljen na tri sklope: Ko kipi oživijo, Sodobni romarji in Mariborske zgodbe.

KO KIPI OŽIVIJO – JOSIP JURČIČ (15. 10. 2010)

V petek, 15. 10. 2010, se je pričel projekt Literatura na cesti s predstavitvijo pisatelja Josipa Jurčiča. Že sam naslov pove, da se je to zgodilo ob kipu Josipa Jurčiča.

Jurčič je v zbirki Cvetje iz domačih in tujih logov objavjal roman Deseti brat, ki velja za prvi slovenski roman. V Mariboru je bil pomočnik glavnega urednika pri časniku Slovenski narod, dve leti kasneje je postal njegov glavni urednik.

Predstavitve se je začela s kratkim pozdravnim govorom prodekana Filozofske fakultete, Marka Lūka. Nato so nastopili študentje Filozofske fakultete. Najprej je Karina Soršak Kukovec predstavila književnika Josipa Jurčiča, nato je Arian Ilijaz prebral njegovo zgodbo Telečja pečenka.

Gledalcev je bilo, na njihovo veliko razočaranje, malo. Vendar menijo, da so kljub temu dosegli svoj namen, saj so se mimoidoči ustavili vsaj toliko, da so opazili Jurčičev kip in za trenutek slišali še nekaj vrstic iz njegovega dela.

KO KIPI OŽIVIJO – ANTON MARTIN SLOMŠEK (17. 10. 2010)

Marko Lūk in Karina Soršak Kukovec sta predstavila življenje in delo Slomška ter povedala, kakšno vlogo je imel za razvoj slovenskega jezika in šolstva.

V svojih pridigah, pismih in govorih je Slomšek odločno zagovarjal slovenstvo in vrednost materne jezika. 4. septembra 1859 pa je prenesel škofijski sedež iz Sv. Andraža v Maribor. S tem je bistveno pripomogel k integraciji Štajerske slovenskemu ozemlju.

Nato so prebrali še nekaj njegovih pesmi, njegove ponarodele pesmi »En hribček bom kupil« pa nam žal niso zavrteli, saj jim je vreme malce zagodlo in se je dogodek prestavil s Slomškovega trga pred Univerzo. Le-ta je ob nedeljah zaprta, zato ni bilo moč dobiti elektrike. Zaradi dežja in nizkih temperatur ni bilo niti obiskovalcev.

KO KIPI OŽIVIJO – SLOVENSKI NAROD (18. 10. 2010)

Študentje so pred spominsko ploščo Slovenskega naroda predstavljali revijo Slovenski narod. Ozadje so polepili s fotokopijami časopisa, ki so si jih obiskovalci lahko ogledali.

Tomaž Podbevšek je najprej pred spominsko ploščo predstavil revijo. Slovenski narod (1868–1943) je bil politični časopis, prvi slovenski dnevnik, vodilno slovensko liberalno glasilo pred prvo svetovno vojno. V programu v prvi številki časopisa so poudarili svojo željo po federalistični ureditvi države, kjer bi se vsi Slovenci združili v administrativno enoto in kjer bi slovenščina imela enakopravno vlogo v uradih, šolah in javnem življenju. Po smrti urednika Antona Tomšiča leta 1871 je časopis za kratek čas vodil Ivan Železnikar, nato je do svoje smrti leta 1881 Slovenski narod urejal Josip Jurčič. Časopis je od leta 1887 do svoje smrti 1923 vodil Ivan Tavčar.

Nato so študentke prebrale tri članke iz revije: Razgled po slovanskem svetu, ki ga je prebrala Tonja Jelen, Nina Ditmajer je prebrala članek z naslovom Jugoslovenska matica in Mateja Čuk Pisma o slovenskeji literarnosti.

Lokacija se je zdela primerna za izvedbo, ustavilo se je tudi nekaj mimoidočih in poslušalo predstavitvev.

SODOBNI ROMARJI – KRESNIKOVA NAGRADA (19. 10. 2010)

Študentje so predstavili roman Tadeja Goloba Svinjske nogice, ki je letos dobil nagrado kresnik za najboljši slovenski roman. Izšel je pri založbi Litera. Dogodek se je odvijal na Lentu pred Staro trto.

Junak Sv. nogic je Jani Bevk, umetnik, risar stripov, ki je brez denarja in ima ženo ter otroka in nujno hoče nekaj zaslužiti. Ko mu ponudijo delo, da nariše strip, pa se mu zatakne, ne gre mu in po naključju naleti na kokain, ki mu da inspiracijo, a ga tudi porine v težave.

Nina Ditmajer, Tonja Jelen in Almira Vrbnjak so iz romana prebrale odlomek, kako glavni junak romana, Jani, riše strip Martina Krpana v pornografski verziji. Med branjem je slikarka Nina Pufič prizor stripa iz romana tudi narisala. Sodelovala je tudi založba Litera, ki je ceneje ponudila roman Svinjske nogice obiskovalcem.

Slike so nato podarili pisatelju Tadeju Golobu.

SODOBNI ROMARJI – NAGRADA VEČERNICA (20. 10. 2010)

Študentje so na Rotovškem trgu predstavljali dobitnico nagrade večernica za lansko leto, Janjo Vidmar.

Študentka je prebrala odlomek iz romana Pink. Posebnost tega romana je, da je napisan v mariborščini. Nato je Karina Soršak Kukovec naredila intervju s prof. Dragico Haramijo. Zaradi slabe kritike glede izvedbe projekta in nejevoljnosti so imeli zelo hitro predstavitvev. Predstavitvev so nato na željo prof. Haramije ponovili v knjižnici. Janja Vidmar se dogodka zaradi opravičene odsotnosti ni mogla udeležiti.

Na ta dan so študentje na Grajskem trgu predstavljali Andreja Rozmana - Rozo in Miklavža Komelja. Prešernove nagrade in nagrade Prešernovega sklada so najvišja priznanja Republike Slovenije za dosežke na področju umetnosti.

Marko Lük je najprej predstavil Andreja Rozmana - Rozo. Je cenjen pisec parodičnih in komičnih pesmi za otroke in odrasle, pisatelj, prevajalec, v zadnjem času pa deluje predvsem kot režiser, igravec, ustanovitelj najmanjšega teatra v Sloveniji ter celo verske skupnosti in še bi lahko naštevali. Njegov zaščitni znak je živ, resničen jezik, ki mu doda današnji čas, prostor in smisel. Ravno to je Roza naredil tudi z delom največjega slovenskega pesnika. Nato je Marko prebral Rozmanovo bolj moderno verzijo Prešernove Urške.

Miklavža Komelja je predstavil Sebastijan Pređak. Nagrado Prešernovega sklada je dobil za pesniško zbirko Nenaslovljiva. Komelj piše ljubezensko in reflektivno liriko, prevladujejo pa soneti. Nato je Sebastijan prebral še nekaj pesmi iz te zbirke.

MLADI POETI NA CESTI (22. 10. 2010)

V mariborskem mestnem parku so se predstavili mladi pesniki. Nastopili so: Lučka Zorko, Jan Šmarčan, Nina Kuzma, Dominika Portič, Barbara Žvirc in Tomaž Podbevšek. Zbrane mlade pesnike je predstavila Tonja Jelen. Na koncu je sledila pogostitev za vse obiskovalce.

Lučka Zorko prihaja iz Prekmurja. Izdala je tri pesniške zbirke – Reciklaža kosti, Obdukcija srca in Karavana. Objavlja predvsem v reviji Dialogi in tujih revijah. Nekaj njenih pesmi je tudi prevedenih v tuje jezike. Lansko leto je postala vitezinja Pesniškega turnirja Založbe Pivec. Prejela je tudi listino Univerze v Mariboru za kulturne dosežke. Trenutno lektorira pri založbi Litera, kjer napiše tudi kakšno spremno besedo za katero knjigo.

POTOPLJENE SEKIRE

Visok je dravski most, visok.
Vsak dan reka pod njim potopi luč.
Ljudje postanejo prosojni in skozi
vidim sonce, ki ga golta voda.

Drsenje rib pod ploščo gladine
si lahko namišljam in lahko si namišljam,
da mostu tudi ni, ali bi sonce potem
sploh še zahajalo, ali bi se vsi mi
prosojneži potopili namesto njega,
da obvarujemo čast njegovega sijaja?

Potopili bi se kot bleščeče sekire,
brez oklevanja bi poskakali notri
in tam bi storili harakiri, o, dragi gostje,
poglejte našo rdečo reko,
to je barva ljubezni, ki so jo meščani
čutili do svojega mesta!

Nizko je mariborsko nebo,
skoraj se da doseči krvave rubine na njem.
Sekire ležijo potopljene in prosim sonce,
naj jih ne vzdigne, ko vzide.

NOČ VSTAJA

Noč vstaja pred mano, s tančico zgodnjega jutra
me hoče zadaviti, a vem – le skomine so,
kar si želi, in slutnja sonca v njih.
Sonce davi brez predigre; noč je sita mačka.
Zato je tančica noči negotova varnost,
pa vendar, sončni žarki se že plazijo v hišo
in prosim jih – ne mi ukrasti še tega trenutka,
ne mi razbliniti, sonce, te nočne gotovosti.
Glej: moje telo leži v meni, utripa;
tu, nedaleč za goro, sta oče in mati, prebujata se,
oče pristavlja za kavo in mama kadi na balkonu;
in sestra je tu – včasih ne ločim med nama –
dve ženi, pričarani iz ščipajočih se deklific.
Zato – noč, ostani še malo in te tuje sanje ob meni,
v katerih pohaja moj mož, še ohrani, saj vem, da so lepe –
smehlja se. To sonce v sanjah je zmeraj prijazno.
Še malo. Še dolgo. Naj vonjam, da smo.

Dominika Portič prihaja iz Šmartnega ob Paki. Je študentka četrtega letnika slovenskega jezika s književnostjo in prevajanja nemškega jezika na Filozofski fakulteti v Mariboru. Svojo samostojno predstavitev poezije je imela v Slovenskih Konjicah, in sicer v Mladinskem centru Patriot – v sklopu literarnega društva Gnezdo. V Grižah je sodelovala na literarnem večeru nadaljevanja Lorrove poezije Lunin sin.

Nimfa

Kakor list v jesenskem vetru padem,
padem na premeška tla.
Tiho se v nežno dušo ti prikradem,
izpijem nektar iz srca.

Košček za koščkom te počasi kradem,
s pesmijo letiš do sna.
Potem pa v prah iz zvezd razpadem,
spet postanem del neba.

Na nebu nato v oblak se spremenim,
prah vodo vso vpije.
Kot dežna kaplja se na skali razletim,
prš potihno se razlije.

Vodna nimfa tvoje misli udomačim,
začaran suženj domišljije.
Spomine pozabljene ponovno obudim,
preden megla te ovije.

Cvet

Z roko bi rada ujela pravljico,
tako, ki je še ni bilo na svetu.
Izbrisala bi tisto črno mavrico,
ubila njen obstoj na tem planetu.

Izklesala bi marmorno podobo,
kot kiparka tistih grških skulptur.
Okoli oči bi zarisala črno obrobo
ter zrla propad tiktakajočih ur.

Morda bi se preselila na oltar,
tam bi le bogove noči častila.
Ali pa bi postala žalostni grobar
in zopet zemlji prah bi ves vrnila.

Najraje pa bi se spremenila v cvet,
da bi na grobovih ljubimcev dehtela.
S korenino bi povezala podzemni svet
in za večno njih ljubezen le cvetela.

Nina Kuzma je enaindvajsetletna študentka četrtega letnika slovenskega jezika na Filozofski fakulteti v Mariboru. Že od nekdaj rada ustvarja, saj ji to predstavlja pobeg v svet domišljije, tja, kjer vsakdanje življenje izgine in se lahko prepusti drugačnemu svetu. Pesmi, kot pravi sama, piše predvsem iz sebe, na podlagi čustvenega stanja in razmerja do zunanjega sveta. Danes je to njena prva prava predstavitev.

Poslušam pesem popolnega pevca,
 slišim sireno strtega srca,
 sanjam sanje sovražnega sveta,
 pišem pismo popolnoma predano.
 Rišem risbo razklanega razuma,
 opazujem objekt odmaknjenega obdobja,
 odpiram okna ogromnih ovir,
 zidan zid zbranega znanja.
 Vidim veliko vedro vode,
 spomin slika sive starce,
 zrelo zibam zibel zasnov,
 želim živeti življenje živo!
 Čutim čudovit čudež človeka,
 molče merim misli moreče,
 pozabim podpisat popisan papir,
 KONEC!

Tomaz Podbevšek prihaja iz dolenjskega konca. Je absolvent slovenskega jezika s književnostjo na Filozofski fakulteti v Mariboru. Svoja ustvarjanja je najprej objavil v novomeški reviji Drum spiro. Lansko študijsko leto je začel z objavami v študentskem, zaenkrat še spletnem glasilu Filozofske fakultete Maribor Liter jezika.

Za študij slovenskega jezika s književnostjo se je odločil poleg lastnega zanimanja za jezik in literaturo tudi zato, ker ga je vzbudil njegov oče, saj je bil Anton Podbevšek očetov stric.

Pred mano veličastni borovci z vso njihovo mogočnostjo kot velikani, ki gledajo zviška nad ljudi in njihov pogled le za rahlo sekundo trzne na uboge človeške razvaline. Stremijo k nebu in tudi pticam dajejo vedeti, da se morajo zavedati njihove veličine. Le njihovi vrhovi, kjer so najbolj občutljivi, se poigravajo z vetrom. Njihove iglice poplesujejo s soncem. Zdaj v eno, zdaj v drugo smer. Videti je, da jim je v užitek. S samozavestno držo vzdihujejo nad nami in nas pomilujejo. Doseči si želijo oblakov in nenehno povzdigujejo svoje roke, kot da bi bili prepričani, da jih lahko dosežejo. In skrivnost je v tem, da jih dosežejo. Zato so vedno tako zadovoljni.

Čisto na dnu pa se igrajo otroci ...

Lebdim nekje v zraku, lahek kot peresce. Ne čutim svojega telesa, kot bi bil brez rok in nog. Popolnoma se predajam vetru, ki me sunkovito vodi nad travnato pokrajino. Prijeten hlad mi boža kožo, a obenem čutim nepopisno toplino. Zdaj visoko, da se skoraj dotaknem oblakov, zdaj nizko nad čarobnim plesom travniških bilk. Letim proti soncu zdaj v hitrejših sunkih zdaj počasneje. Podobno valovanju morja. Nad mano širni svet v vsej njegovi majhnosti. Nad menoj lepota, kakršne nisem vreden. Od razburjenosti si ne upam zapreti oči, a me ugodje premaga. Vendar le za trenutek. Lahko bi močno stegnil roke in naenkrat objel vso to barvno paleto. Zdi se mi, kot da sem gospodar vsega in je ves svet v moji dlani. Letim nad mesti, ki kakor madeži svinjajo vso to lepoto. Letim nad morji, v objemu vetra. Letim proti soncu.

Barbara Žvirc prihaja s Koroške. Poleg službe svoj čas nameni izrednemu študiju slovenistike in sociologije na Filozofski fakulteti v Ljubljani. S pisanjem poezije se ukvarja, odkar pomni. Svoje prve pesmi je objavljala v šolskih glasilih, kasneje v revijah, kot so Mentor, Odsevanja, Hotenja, Vpogled, Vsesledje, Pesem.si 08, Pesem.si 09 in Blogozija. Naslednji mesec bo svoje pesmi objavila tudi v Novosarajevskih susreth. Njene pesmi lahko beremo tudi na spletu, in sicer www.pesem.si, www.bajta.si in www.locutio.si. Pred šestimi leti je izšla njena prva zbirka poezije z naslovom Oblakov, da iz njih iztisnem morje. Njeni dosežki na področju poezije so obetavni, saj je trikratna finalistka Festivala mlade literature Urška in udeleženka Beletrininih literarnih delavnic. Poezije pa ne zgolj ustvarja, saj je tudi vodja projekta Pesniška olimpijada (ki bo letos že enajstič potekal v Dravogradu) in pobudnica Pesniške čajanke (zimski literarni večeri na Koroškem). Piše še kratke zgodbe, pravljice, veliko bloga, lektorira in piše tverze po naročilu. Njeni veliki strasti sta tudi gledališče, saj sodeluje v gledališki skupini KD Svitanje, in izdelovanje raznoraznega nakita.

Preko rek lahko hodiš,
preko goličav.
Nastavljaš hrbet skalam,
čelo vejam macesnov.
Gologlav nosiš jerbese besed
zataknjene med reže viter.
V grudasto prst jih boš podtikal,
zagradil z bodečo žico bršljana.
Zalival jih boš z volčjo slino,
da bodo pognale visoko čez protje potoka,
globoko v polmrak spomladi
in hitro, prehitro za poglede.
V megli juter boš z zrelem dračjem
podkuril, da jih bo razneslo daleč.
Z mahovnatu volno boš zakril pepel.

POGRNEŠ ME

Pogrneš me.
Nasmejano
še od prejšnje noči
in v tišini prve
jutranje kave
oblačiš časopis
in slačiš hlače.
Da še enkrat
stopiš čezme
na pravo stran
začetka dneva.
Utripam.

SI VEDELA?

Si vedela?
Si vedela to,
da se konci zasneženih njiv
razširijo po stopinjah v podrastje?
Da južni sneg ostanke trav in semen
tlakuje čez zimski mah,
da napravijo široko cesto,
po kateri vsakič pošiljam
druge, daljše korake?

Si vedela?
Si vedela to,
da se krtine razmočenih travnikov
skrčijo med razpoke v črnico?
Da ledeni dež grude in kamne
poskrije v zimske globine,
da rišejo pegaste zemljevide,
čez katere včasih vlečem
prste, ogrnjene v volno?

Si vedela?
Si vedela vse to,
ko si še pred svitom s polnimi žepi vžigalic
in z roko pred nemimi usti
zakotalila poslednji motek ognja
čez krivuljo belega neba?

Jan Šmarčan prihaja iz Maribora, kjer živi, dela in študira. Začetki njegove poezije segajo v konec srednje šole, ko se je odločil, da bo postal pesnik in pisatelj. Prva objava je bila v zborniku Izviri. Objavlja v revijah in zbornikih, kot na primer v RP Lirikonu, Dialogih, Mentorju, Hotenjeh, Ustroju in Albumu (BiH). Njegova prva pesniška zbirka nosi naslov Njej. Bil je tudi zmagovalec Pesniške olimpijade. Kot pravi sam, pisanje jemlje kot poklic, saj se čuti zavezan besedi. Tako je ustvarjanje pomemben del njegovega življenja, saj tudi razmišlja skozi poezijo.

In naslednje jutro si sam.
 Ostal je vonj njenega telesa
 in spomin, ostalo je upanje,
 da se ponovno snideta –
 obljubila ti je, da se vrne,
 pa vendar, nikogar ni,
 s komer bi delil srečo
 prejšnje noči, nikogar ni,
 ki bi ga objel in poljubil
 na vroče ustnice.
 V očeh se nabirajo solze
 in pred očmi so slike
 njenega obraza,
 čutiš toploto njenega telesa,
 zdrzneš se ob misli njenega dotika.
 A danes je naslednje jutro
 in ti si sam.

MARIBORSKE ZGODBE (23. 10. 2010)

V soboto, 23. 10. 2010, je potekal na Grajskem trgu zadnji dan projekta Literatura na cesti.

Karina Soršak Kukovec je pripovedovala zgodbe, kot so Kako je krojaček rešil Maribor, Kako je Pekrska gorca dobila ime in Zgodovina mariborskih spomenikov. Mimoidoči so z zanimanjem prisluhnili zgodbam, saj je na začetku postavila vprašanja, kot so: »Ali veste, da je nekoč krojaček rešil Maribor?« in »Kakšno zvezo ima hudič s Pekrsko gorco?«

Tematika projekta je bila Mariborčanom zelo zanimiva, ljudje so pričakovali daljšo prireditev, a je imela pripravljena samo 3 besedila. Ta lokacija se je pokazala kot najprimernejša za izvedbo takšnih projektov.

ZAKLJUČEK

Projekt je bil izpeljan zelo dobro, čeprav je bila obiskanost nizka. Krivo je bilo slabše informiranje. Imeli so sicer zloženke, vendar jim je za plakate zmanjkalo časa. Vabila so bila zato predvsem elektronska. V prvem biltenu Borštnikovega srečanja je sicer bil objavljen njihov program, pa tudi gospa direktorica Alja Predan jih je omenila v skoraj vsakem intervjuju. To pa je bilo z njihove strani tudi vse. V elektronskih medijih so imeli okoli 10 omemb projekta, v tiskanih medijih pa okoli 5: Bilten Borštnikovega srečanja: št. 1, 2, 3 (Nina Ditmajer), Večer (25. 10. 2010): Papir naj bi prenesel vse (Taja Kordigel), Mariborski utrip: intervju z Aljo Predan (15. 10. 2010), Almanah Borštnikovega srečanja, Mladina (5. 11. 2010), str. 47 – Preobrazba Borštnika (intervju z Aljo Predan).

Prevodi kratkih zgodb Nejca Gazvode

(Iz zbirke *Vevericam nič ne uide, Fasunga in romana V petek so povedali, da bo v nedeljo konec sveta*)

1. Die Zeit

(Čas, iz zbirke Nejca Gazvode *Fasunga*, Goga Novo mesto 2007)

prevod Maja Ranc, Univerza v Gradcu

Du bist eine Minute nach mir zur Bushaltestelle gekommen und hast dir sofort eine Zigarette angezündet. Du rauchst nicht die teuerste Marke. Du bist Studentin, genau wie ich. Ich schaue dir zu, wie du in deiner kleinen, schwarzen Tasche herumwühlst, die gut zu deinen Haaren passt. Du lehnst dich an die Plexiglaswand der Station und drehst den Kopf in die Richtung, aus der der Bus kommt, danach drehst du den Kopf zu mir. Ich lächle dich an, und du lächelst zurück, nur ganz leicht und sehr schnell, als ob du Angst davor hättest, dass ich dich anspreche. Oder hast du Angst vor der älteren Dame mit den himmelblauen Haaren, die auf der Bank vor sich hin döst. Oder vor dem Herrn mittleren Alters, der die Hände tief in den Taschen seiner abgewetzten Lederjacke vergraben hat und sich von Zeit zu Zeit mit einer Hand durch das schütterere, helle Haar fährt. Vielleicht hast du Angst davor, war sie denken könnten. Soll nicht lieber ich dir sagen, was ich denke. Ich könnte dich ansprechen und feststellen, dass du nett, sympathisch und gesprächig bist. In der Minute des gemeinsamen Wartens auf den Bus würden wir schnell Gemeinsamkeiten feststellen. Und wenn er dann an der Haltestelle stehen bliebe, würden wir gemeinsam einsteigen und uns zusammen hinsetzen und uns bis zu meiner oder deiner Zielhaltestelle unterhalten. Über das Studium oder darüber, ob deine Miete teuer ist. Ich würde dich um deine Handynummer bitten, und du würdest sie mir geben. Am nächsten Tag würden wir uns auf einem Kaffee treffen und uns über alles Mögliche unterhalten. Ich würde mehr über dich erfahren. Vielleicht, dass du einen

Bruder, eine Schwester hast? Nehmen wir an, du hast einen jüngeren Bruder und eine ältere Schwester, die ihr Studium bereits abgeschlossen hat und mit ihrem Freund in einer kleinen, Mietwohnung zusammen lebt. Auch du möchtest etwas Eigenes, diese Freiheit erleben. Wir lachen und ich berühre leicht deine Hand, als du die die Asche deiner Zigarette in den Aschenbecher streifst. Wir verabschieden uns mit einem sanften, schnellen Kuss auf die Wange. Nach ein paar Tagen treffen wir uns wieder, und diesmal sitzen wir näher beisammen, berühren uns häufiger. Beim Abschied küsse ich dich und du erwidert den Kuss sanft. Einige Monate später schlafen wir miteinander, und am Morgen finden wir keine Worte, weil es uns beiden etwas unangenehm ist. Wir liegen nur umarmt und ich küsse deinen Hals. Es vergehen ein paar Monate und ich habe auch deine beiden Zimmergenossinnen kennengelernt, und du meine drei Mitbewohner. Das kommende Wochenende wirst du das erste Mal bei mir Zuhause übernachten. Wir streiten das erste Mal. Du magst es nicht, dass ich misstrauisch, träumerisch und verantwortungslos bin. Ich mag es nicht, dass du zu laut bist, wenn du getrunken hast, und dass alles so sein muss, wie du es willst. Die Jahre vergehen und beide stehen wir vor dem Studiumabschluss. Wir haben vielleicht einmal in der Woche Sex, weil wir zu erschöpft sind, und uns bereits zu sehr kennen. Du machst als erste Dein Diplom, weil du fleißiger bist. Ich ziehe es noch Jahr in die Länge. Wir leben zusammen in einer kleinen Mietwohnung Ich finde vor dir eine

Arbeit und arbeite zwölf Stunden täglich, damit wir die Miete bezahlen können. Bald findest auch du Arbeit, und so sehen wir uns nur noch abends, wenn wir zu Abend essen und uns über alltägliche Dinge unterhalten. Nach einigen Jahren wirst du schwanger und wir bekommen eine Tochter. Als Trauzeugin nimmst du deine Schwester. Als das Mädchen drei Jahre alt ist, ziehen wir in das obere Stockwerk im Haus deiner Eltern.. Ich finde eine neue Arbeit, du wirst zum zweiten Mal schwanger und beschließt zuhause zu bleiben und dich um die Kinder zu kümmern. Wir bekommen noch eine Tochter. Ich arbeite immer mehr, und wir unterhalten uns immer weniger. Die Kinder haben Spuren an deinem Körper hinterlassen. Dein Busen hängt und du wirst das überflüssige Fett an Bauch und Po nicht los. Du beginnst deine Haare mit einer aggressiven Farbe zu färben und zum Aerobic zu gehen. Ich verliere endgültig meine Haare, und es sticht mich ein wenig im Rücken. Wir ziehen in ein Haus in der Nähe meines Arbeitsplatzes. Unsere erste Tochter fängt an zu studieren, die zweite ist noch in der Mittelschule. Sie macht mehr Probleme als die Ältere, und ich erwische sie, wie sie im Holzschuppen Gras raucht. Du ärgerst dich, doch im Prinzip ist es dir egal. Du hast deine ganze Energie verloren, du schaust den ganzen Tag über Fern, und ich schufte immer noch wie ein Pferd. Deine Mutter stirbt. Mein Vater stirbt. Ich bin wütend auf dich, weil du nicht mit mir in die Berge gehen willst. Auf einem Firmenseminar schlafte ich mit einer zehn Jahre jüngerer Kollegin. Unsere ältere Tochter heiratet und wählt die jüngere als Trauzeugin. Ich übergebe sie einem dunkelhaarigen, grünäugigen Jungen und besaue mich derart, dass du mich praktisch nach Hause tragen musst. Die jüngere Tochter geht nicht studieren, sondern findet Arbeit in einem Textilunternehmen und hat ein Kind. Du willst dich nicht um das Kind kümmern und sagst ständig, dass es nicht dein Enkelkind sein wird, bis sie den Vater heiratet. Unsere Tochter bricht jeden Kontakt mit uns ab. Ich gehe in Pension. Du willigst ein und gehst mit mir in die

Berge. Auf dem Weg ins Tal bekomme ich einen Herzinfarkt und sterbe. Zehn Jahre lang bist du alleine im Haus, danach geben dich die Töchter in ein Altersheim und teilen sich das Haus auf. Fünf Jahre später stirbst du, und nach deinem Begräbnis betrinkt sich die jüngere Tochter beim Totenschmauß dermaßen, dass sie zum Magenauspumpen gebracht werden muss. „Entschuldige“, sage ich, als ich dich beim Einsteigen in den Bus leicht anremple. „Nichts passiert“, antwortest du und lächelst. Ich erwidere das Lächeln nicht. Ich setze mich alleine hin, ganz hinten. Ich betrachte deine schwarzen Haare, die auf die Sitzlehne einige Reihen vor mir fallen. Ich denke darüber nach, dass ich dir wirklich nicht schaden will. Oder will ich mir nicht schaden. Zwischen einem Helden und einem egoistischen Schwein verläuft ein schmaler Grat. Man sagt, die Zeit könne stehen bleiben. Aber bei mir versagt sie immer wieder. Der Bus fährt los. In ihm sind ich, du und noch einige anderen Leute – auch die violette Dame und der Mann mit der Lederjacke. Wir alle fahren in Richtung unserer Zielstation. Die am Ende der Zeit für alle gleich ist. Ich weiß allerdings nicht, ob du die Fahrtzeit gerne mit mir verbringen würdest, du schwarzhaarig Mädchen. Und ich wage mich, dich danach zu fragen. Deshalb tue ich dir unrecht. Dir und der Zeit. Vielleicht werde ich es irgendwann riskieren und sagen: „Es ist Zeit für noch eine Runde“. Aber nicht heute. Du ordnest dein Haar und stehst auf. Ich lehne den Kopf ans Fenster und richte meinen Blick nach Draußen. Mein Kopf wird durch das Vibrieren des Motors sanft geschüttelt. Du steigst eine Station vor mir aus.

2. Das Zimmer der Wahrheit

(*Soba resnice*, iz zbirke Nejca Gazvode *Vevericam nič ne uide*, Goga Novo mesto 2004)

prevod Sabrina Leskovšek, Univerza v Gradcu

Bei Familienfeiern stinkt es immer nach falscher Freundlichkeit. Findet euch damit ab, Leute: Keine Familie auf dieser Welt ist wirklich glücklich. Sogar die Göre im TV trinkt mit ihrem Vater, diesem ewigen Prediger, ein Bier und geht dann auf Entziehungskur. Ich lief mit blitzenden Augen nervös hin und her. Meine Hände zitterten leicht und es begann mich zu frösteln.

Aus den Lautsprechern drang Hintergrundmusik durch den Raum. Der Großteil der Verwandtschaft saß im Salon und unterhielt sich so derart aufgesetzt und verlogen, dass ich mich fast übergeben musste. Ich war immer schon das schwarze Schaf der Familie, denn ich gab offen zu, dass ich mehr als die Hälfte meiner Verwandten hasste und den Rest zumindest verachtete. Sie unterhielten sich am liebsten über mich, machten mich für alle Probleme verantwortlich. Wenn ihnen der Gesprächsstoff ausging, zogen sie sich stets in den Schutz des schmucken Salons meines Stiefvaters, mit der Sammlung Porzellanteller, zurück und tuschelten über mich und meine Schandtaten, ihre Augen funkelten mich an, und jedes Mal, wenn sich unsere Blicke trafen, lächelten sie mich scheinheilig an. Gelitten habe ich deswegen nicht, da mir all diese mich umgebenden Idioten am Arsch vorbei gingen. Eine Mücke im Zimmer stört einen ja auch nicht, man lässt sogar zu, dass sie einen sticht. Wenn sie hingegen die ganze Nacht am Ohr vorbei summt, zerquetscht man sie mit Genuss an der Wand. Ich wünschte mir eine riesige Zeitung, um all diese Gesichter um mich herum entstellen zu können.

Am schlimmsten war es natürlich damals, als ich versucht habe mich umzubringen. Meine Großmutter war es, die mich im Bad fand, als sie mir Bratwürste und Sterz zum Abendessen

brachte, und anstelle von Dankbarkeit bekam sie eine Wanne voll blutigen Badwassers und aufgeschnittene Pulsadern. Da haben endlich alle erkannt, dass ich nicht normal bin. Im Krankenhaus bekam ich der Höflichkeit halber einige Genesungskarten, die ich verbrannte, und Blumen, die ich aufaß. Daraufhin musste ich noch länger zur Beobachtung im Krankenhaus bleiben. Ich tat das alles nicht, weil ich verrückt war. Ich wollte nur, dass die anderen das dachten. Ich wollte nicht Selbstmord begehen, doch es hat mich einfach zerrissen. Ich gab den Leuten einen Grund zu lästern, und letztendlich wussten wir alle, woran sie mit mir wirklich waren: Ich bin ein Verrückter, über den man lästert, den man jedoch sonst in Ruhe lässt. Das gefiel mir derart gut, dass ich von da an bei Familientreffen ständig vor mich

hinlächelte, weswegen sie noch mehr Angst vor mir hatten. Meine Tante hatte zum Beispiel meiner Cousine den Umgang mit mir verboten, was das Mädchen natürlich noch mehr anstachelte, so dass wir seitdem, sobald wir ein leeres Zimmer und einen ruhigen Moment fanden, regelmäßig miteinander fickten.

Ich hätte es ja noch verstanden, wenn der Mythos um meine Person von einem entfernten Verwandten aufrechterhalten worden wäre. Doch nein, es war vor allem meine Mutter, die ihn am Leben hielt. Aus den Augenwinkeln beobachtete ich, wie sie dort zwischen meinen Tanten, Cousins und ihren Freundinnen saß und sie sich ganz offensichtlich über mich unterhielten. Durch das öffentliche Waschen meiner Schmutzwäsche erspart sie sich den Psychiater und kann ihren eigenen Dreck unter meinen Wahnsinn kehren. Dann schläft sie weinend ein und fragt sich, warum ich so

geworden bin und was sie wohl falsch gemacht hat, obwohl sie zunächst einmal ihren eigenen Dachschaten in Ordnung bringen sollte. Mein Stiefvater sagt nichts dazu. Hier und da brüllt er mich, meine Mutter und meine Schwester an, seine Ausbrüche sind heftig und zerstörerisch, aber man kann sie durchtauchen und dann wartet man halt auf den nächsten, der sich bereits in dem Moment aufzubauen beginnt, kaum dass der erste vorbei ist.

Meine Schwester hingegen wächst zu schnell und zu leise heran. Heute ist sie noch ein kleines plapperndes Wesen, bald jedoch wird sie schlagartig in eine Phase kommen, in der sie ihre Eltern brauchen wird. Dann aber, werden sie zu ihr sagen: Schau ihn dir an, dass du ja nicht so wirst wie er. Ich werde wahrscheinlich schon in einer Klinik liegen, zahnlos und wegen einer Überdosis an Geräte angeschlossen. Und mein Schwesterchen wird mir immer wieder selbstgemalte Zeichnungen (Für meinen allerliebsten Bruder) und Blumen vorbeibringen. Ich werde ihr bei nichts helfen können, und sie wird zu einem modernen Teenager heranwachsen, der vor seinen Eltern geschickt verheimlicht, dass er mit dreizehn bereits raucht, fickt und trinkt, obwohl sie eine ausgezeichnete Schülerin ist und goldene Auszeichnung ?? bei einem Mathematik-Wettbewerb eine Gold-Medaille bekommen hat. Die Unterstufe ist sowieso die schlimmste Brutstätte des Bösen überhaupt. In der Oberstufe bleibt diese kindliche Brutalität zwar erhalten, parallel dazu entwickeln sich jedoch die Verdorbenheit und Gier der Erwachsenen. Meiner Meinung nach, sind Noten bis zur 8. Klasse zweitrangig. Wer diese Schuljahre ohne ein größeres Trauma überlebt, der ist entweder ein Wunderkind oder aber er hat anderen Traumata zugefügt und sich dadurch selbst davor bewahrt – ein Kampf ums Überleben. Traurig ist, dass ausgerechnet diejenigen diese Jahre heil überstehen, die von der Gesellschaft eigentlich hätten ausgesiebt werden müssen: die Dummen, aber Starken. denen jedes Mittel Recht ist. Ich möchte nicht lange leben, denn ich will niemandem der

üngerer Generation erlauben, mein Arzt, Rechtsanwalt oder Finanzberater zu werden. Ich bin doch nicht blöd. Ich sterbe lieber mit den Überresten einer Generation, die von der Welt noch nicht zur Gänze missbraucht wurde. Und meine Generation wird so oder so nur sich selbst missbrauchen.

3. Der Anruf

(Klic, iz zbirke Nejcica Gazvode *Vevericam nič ne uide*, Goga Novo mesto 2004)

prevod Anka Jež, Univerza v Gradcu

Sie saß nur ungefähr einen Meter von mir entfernt, mit den Händen auf die Theke gelehnt, ihr Blick musterte immer wieder den Körper des muskulösen Kellners, der Gläser abtrocknete und auf bessere Zeiten zu warten schien. Sie trank Martini. Ich wollte ein Körnchen Zucker auf ihren Lippen sein. Sie wusste, dass ich sie beobachtete. Sie reagierte nicht. Sie überkreuzte ihre Beine noch ein bisschen mehr. Sie hatte ein schönes Knie, mit einer kleinen Narbe am Gelenk, die sie mit Puder abgedeckt hatte. Interessant, an was alles sie gedacht hatte. Ich wollte wissen, ob sie Single ist. Ich suchte nach Hinweisen. Die Schmetterlinge an ihrem Hals. Die Blicke, die sie in den Raum warf, denn nicht nur ich hatte sie bemerkt. Ich war nicht der einzige der sie bemerkte. Das waren keine typischen Blicke von Singles. Sie streifte uns mit den Augen, als würde sie kleine Hündchen beobachten, die immer wieder zurückkommen. Auch wir blickten immer wieder zu ihr hin. Doch sie sah schnell genug wieder weg, so dass wir wie erstarrt zurückblieben. Und wieder in unseren Gläsern abtauchten.

Sie stand auf und ging zur Toilette. Der Kellner sah ihr ganz offensichtlich auf den Hintern.

„Jetzt musst du nur noch pfeifen, du Yugo,“ sagte ich zu ihm.

„Wart' nur, wenn ich dich nach der Arbeit erwische mach' ich dich fertig!“ sagte er und klopfte dabei auf die Theke, so dass sein wuchtiger Siegelring laut scheppte. Sie war noch immer nicht zurück. Die Sekunden vergingen sehr langsam. Ich hatte das Gefühl, das gesamte Lokal sei verstummt. Als würden alle auf sie warten. Plötzlich ein leichtes Beben des Tresens. Ihr Handy vibrierte. Ein kleines, mit einem leuchtend rosafarbenen Gehäuse, offensichtlich kein serienmäßiges. Der Kellner war irgendwo hin gegangen. Niemand beobachtete mich. Ich wollte nur sehen, wer anruft. Ich streckte eine Hand aus und schnappte es mir. Das Adrenalin schoss mir durch die Adern und ich war auch ein wenig erregt. Am Display blinkte es – SCHATZI. Ich hatte die Hand schon ausgestreckt, um das Handy wieder zurück zu legen. Doch der Kellner war noch nicht da. Und vielleicht hatte ich mir mit meinem letzten Bier wirklich Mut angetrunken. Zu viel Mut. Ich meldete mich.

„Hallo,“ sagte ich.

„Katarina? Hallo? Wer ist da?“ fragte eine männliche Stimme.

„Ihr Freund,“ antwortete ich etwas heiser. Ich zitterte vor Aufregung. Ich sah, wie der Kellner zurückkehrte und auf den Zettel mit den Bestellungen glotzte.

„Ich hab keine Zeit für Verarschungen. Echt nicht. Sag ihr, dass man ihren Alten ins Krankenhaus gebracht hat. Infarkt. Kann sein, dass er stirbt. Sie soll so schnell wie möglich ihre Mutter anrufen.“

Die Verbindung wurde unterbrochen. Ich sah auf. Der Kellner schaute mich an. Sein Siegelring glänzte unter dem Neonlicht des Lokals. Ganz langsam streckte ich die Hand aus und legte das Handy zurück auf seinen Platz. Dabei starrte ich dem Kellner in die Augen, der mich wiederum mit unbeweglicher Miene anstarrte und das Geschirr spülte. Dann kam sie zurück. Noch bevor ich sie sehen konnte, hörte ich schon das Geräusch ihrer hohen Absätze. Sie setzte sich und verschränkte die Arme. Diesmal starrte sie niemanden an.

Ihre Augen waren halb geschlossen. Ich fühlte die Schweißstropfen, die sich auf meiner Stirn sammelten.

Der Kellner machte den Wasserhahn zu und trocknete sich die Hände ab. Er näherte sich ihr. Anfangs zog sie ihren Kopf ein bisschen zurück, doch dann flüsterte er ihr etwas zu und kam dabei ihrem Ohr immer näher. Er murmelte irgendetwas. Ihre Blicke wanderten plötzlich in meine Richtung. Auch sie erzählte ihm aufgeregt etwas. Ich starrte auf mein Bier. Ich hörte, wie sie aufstand und zwei Schritte machte. Ich fühlte sie, dass sie unmittelbar neben mir stand. Ich sah zum Kellner. Er stand da, mit verschränkten Armen, spannte seinen Bizeps an und grinste.

„Ihr Vater liegt im Sterben. Er ist im Krankenhaus. Rufen Sie Ihre Mutter an,“ sagte ich, vor mich hinstarrend. Das Grinsen des Kellners verschwand. Er ließ seine Arme fallen. Er erzitterte kaum merklich. Einige Sekunden vergingen. Ich hörte nur ihre tiefen Atemzüge.

„Danke“, erwiderte sie schließlich. Aufrichtig. Ihre Stimme bebte leicht. Sie steckte das Handy in ihre Tasche und verließ mit schnellen Schritten das Lokal.

Ich lud den Kellner ein, ein Bier mit mir zu trinken. Danach spendierte er mir eines. Und dann wieder ich ihm. Wir waren noch im Lokal, als bereits alle anderen Gäste gegangen waren und der Kellner schon fast alle Lichterausgemacht hatte. Wir saßen im Dunkeln. Irgendwie konnten wir leichter trinken, wenn wir einander dabei nicht in die Augen sehen mussten.

4. Siebenfundzwanzig

(*Sedempetindvajset, iz zbirke Nejca Gazvode Vevericam nič ne uide,*

Goga Novo mesto 2004)

prevod Jasmin Goritschnig, Univerza v Gradcu

Bevor ich in die Stadt gehe, schneide ich mich. Der Messergriff ist graviert. Den Schnitt führe ich vom Beginn des Handgelenks am Unterarm entlang bis zum Ellbogen, in einer geraden Linie. Ich halte den Arm unters Wasser und beobachte, wie das Blut verläuft. Es ist wie eine Szene aus einem Film, selbstmörderisch und aufregend. Ein Adrenalinschock. Ich verbinde meinen Arm und spüre noch immer den Schmerz. Mit einem Zischen ziehe ich Luft durch meine zusammengebissenen Zähne ... und sehe Bilder, die ich sonst nicht sehen würde, verspüre ein klein wenig Angst in meinem so verdammt vollkommenen Leben. Die Angst und der Schmerz halten mich aufrecht.

Nein, ich habe keine tragische Vorgeschichte. Ich gehe nicht zum Psychiater und habe auch keine unglückliche Liebe erlebt. Die meisten Leute meinen, dass ich gut aussehe, und wenn ich mich im Spiegel betrachte, fühle ich mich wohl. Dennoch brauche ich das Unglück. Ich brauche Tragik. Ich will vollkommene blaue Augen sehen, rot und geschwollen vom Weinen, ich möchte Leid hören und in die Hölle blicken. Für Glück ist kein Platz mehr, denn davon habe ich genug. Ich habe mich mit Freude, Streicheleinheiten und dem

Im-Sonnenaufgang-über-Wiesen-wälzen überfressen. Es ist Zeit für etwas anderes. Ich weiß, ich bin nur ein verwöhnter Rotzlöffel. Trotzdem leidet keiner meinerwegen. Ich bin irrelevant. Unwissend geht ihr an mir vorbei. Früher dachte ich sogar, dass ich etwas verändern könnte. Dass ich die Welt beeinflussen werde, mit ihr atmen und ihren Strom ändern werde. Jetzt huste ich nur. Es gibt keinen Strom mehr, und Welt gibt es auch keine mehr.

Die Stadt hat einen Puls ... keinen Puls. Ich wollte losphilosophieren, habe dann aber entsetzt festgestellt, dass ich hinter dem nächsten Busch kotzen muss, wenn ich über

unsere Stadt zu schreiben beginne, über die Stadt der kleinen minderjährigen Mädchen, die allzu früh ihre Unschuld verloren haben, die Stadt der hochgeschossenen Teenager, die noch nicht ihre Unschuld verloren haben, sich aber genau das wünschen, die Stadt der dreißigjährigen Singlefrauen mit den großen Hintern, die von der Zeit träumen, als sie ihre Unschuld verloren haben, und die Stadt der versoffenen Fünfzigjährigen, die nicht einmal mehr wissen, was Unschuld überhaupt ist. Die Straßen sind dreckig und die Beleuchtung ist miserabel, Neonschilder schreien Illusionen in die Welt und die Lokale schlucken Zigarettenrauch und unendliche Diskussionen über unwichtige Themen. Willkommen.

Gerade schlucke ich die Klänge eines Lokals und dessen beißenden Geruch nach Parfum und Rauch. Meine Augen tränen und mein Arm brennt. Die Gestalten um mich herum kann ich kaum erkennen – zwanzigjährige Mädchen mit Zigaretten, Gleichaltrige mit glasigen Augen und gehetztem Blick, kleine Menschen, die die Welt zumüllen. Ich warte auf einen weiteren kleinen Menschen, der mir diesmal jedoch nützen wird, und so sitze ich geduldig, lege den Kopf leicht zurück und schließe die Augen. Zuhören ist noch schlimmer. Leute die ausatmen, hysterisches Lachen, grauenhafte Musik dröhnt von überall her aus den Lautsprechern und Gläser klirren. Und der Klang von Unfruchtbarkeit, der Klang von Geräuschen, die niemanden außerhalb dieses Lokals berühren, hier hingegen alles bedeuten.

„Willst du was trinken?“

Ich öffne die Augen und erblicke ein junges Mädchen mit schokoladenbraunen Augen, das mich anlächelt, auch wenn ihm das unangenehm ist, das meinen verbundenen Arm, und meine alte Verletzung, den zertrümmerten rechten Augenbrauenbogen

betrachtet, während es einen Aschenbecher in Händen hält. Ich schüttele nur den Kopf. Nach einiger Zeit kommt der kleine Mensch und bringt mir das, was ich brauche.

Wahrscheinlich trage ich auf meinen Lippen ein irrsinniges Lächeln, denn eine betagte Frau nickt mir mutig zu, als ich an ihr vorbei gehe. Ich nicke zurück, ziehe meine Kapuze ins Gesicht und renne, so schnell mich meine Beine tragen können. Alte Menschen machen mir Angst. Sie wissen zu viel.

Ich erreiche den Ort von Lug und Trug. Einen kleinen Bereich am Rand des Stadtparks, wo ich meine Unschuld verlor, ein Herz brach und mein eigenes in noch schlimmerem Zustand zurück bekam, wo ich mehr Alkohol getrunken habe als eine kleinere russische Armee, wo ich einst einem Freund den Kiefer brach, weil er mich belogen hatte, wo ich immer und immer wieder betrogen wurde. Ha! Trotzdem habe ich ihn insgeheim geliebt. Diese grauenhafte Hässlichkeit. Die Ästhetik des Widerlichen – wo man, während man kotzt, an die Wärme im Herzen denkt, weil darauf ausgelassenes Lachen und freundschaftliches Schulterklopfen folgt.

Ich setze mich unter einen Baum und streiche über meinen Bart. In meiner Tasche befindet sich in diesem Moment der Zugang zum Sinn alldessen, was mich die letzten fünf Jahre verfolgt hatte, als ich an ihrer Seite war – der Schritt zu einer unbekanntem Welt. Der kleine Mensch, der mir die Sache geschenkt hatte, garantierte mir unglaubliche Genüsse und Offenbarungen. Ich nehme die Sache, lege mich hin und schließe die Augen.

Ich sehe nichts.

Doch ich höre einen Schrei.

Habt ihr manchmal das Gefühl, dass jemand an euch vorbeihuscht? Ihr blickt euch rasch um aber seht niemanden. Ha, vielleicht war das ich. Meine Leute, die Schattenmenschen, meinen, dass man uns zum Zeitpunkt unseres Todes am Ort unseres Todes sehen kann. Bevor ich weiter spreche, habe ich eine Aufgabe für euch: haltet die Luft an und schreit. Schreit so lange, bis ihr keine Luft mehr habt und nur noch ein röchelndes Geräusch zustande bringt. Genau

dieses röchelnde Geräusch ist unsere Generation, die Generation des Schreis. All das geschah beim Einatmen, während des Schreiens und wir verschwinden im letzten Röcheln, so unbedeutend, dass uns fast niemand hört. Ich hänge mich an diesem Rest auf und möchte nicht, dass er ungehört bleibt ... obwohl es wahrscheinlich bereits zu spät ist. Ich bitte euch, haltet den Atem an. Wenn ihr das nicht wollt, seht euch wenigstens zwischendurch um oder hört euch beim Reden zu. Passt auf, was ihr tut.

Um uns bebt die Welt und wir verplempern Zeit. Wenn ihr etwas verändert, werdet ihr vielleicht nicht zu Schatten die umherirren, sondern werdet im Licht stehen. Macht was ihr wollt. Wichtig ist nur, dass sich etwas bewegt ... egal was.

Und wenn ihr einmal um sieben Uhr fünfundzwanzig am Rande des Stadtparks spazieren geht, seht euch ruhig unter diesem krummen Baum um.

Vielleicht sehen wir uns.

5. Der See

(Jezero, iz zbirke Nejca Gazvode *Vevericam nič ne uide*, Goga Novo mesto 2004)

prevod Tanja Senica, Univerza v Gradcu

Ich erinnere mich nicht, wie wir uns kennen gelernt haben. Wahrscheinlich war sie immer hier, wenn ich dort war. Es reichte, dass wir beide einmal hier waren – oder aber dort. Es fing langsam an ... mit Spaziergängen. Gewöhnlich waren diese lang und manchmal haben wir kein Wort gesprochen, sondern uns nur gefühlt.

Ich würde sie gering schätzen, würde ich sagen, sie hätte mich verändert. Ihren Einfluss auf mich kann ich bildlich eher mit der Veränderung beschreiben, die mit einem Auto bei einem Aufprall mit 100 km/h gegen eine Betonmauer geschieht. Mhm, bum. Schnell, effektiv ... ich sah mehr, ich wusste viel mehr. Gleichzeitig habe ich das erste Mal im Leben grenzenlos geliebt.

Die Tage verbrachte sie eingeschlossen in ein Zimmer und bekam allmählich einen traurigen und schmerzhaften Blick. Nach außen hin hatte sich natürlich nichts geändert, es veränderte sich etwas in ihr, so dass sie begann, die Außenwelt anders wahrzunehmen. Sie lernte diese jedoch von der falschen Seite kennen. Alles wirkte auf sie einschneidend.

Manchmal erzählte sie mir Dinge, dass es mir kalt den Rücken hinunterlief. Sie lag in meinem Schoss, bewegte die Augen ruckartig hin und her und atmete flach ... und erzählte mir Geschichten, Geschichten namenloser Menschen. Von dem Jungen, der den Mörder seiner Eltern tötete, obwohl die Eltern lebten ... Von dem Jungen, der den Tod falsch verstanden hatte ... Von dem Mädchen, das die Welt nicht ertragen wird ... Und von dem Jungen, der das Wesentliche im Park unter dem Baum erkennt. Bei der letzten Geschichte weinte sie gewöhnlich am meisten, sie schluchzte und umarmte mich, und ich flüsterte ihr zu *Erinnere dich an die Krähen* ... Bei dieser Erinnerung beruhigte sie sich immer.

Im Herbst, als wir durch den Wald nach Hause gingen, erhob sich über uns eine Krähe, sie schwebte eine Weile, dann schrie sie, und von den etwas entfernteren Bäumen erhob sich eine zweite Krähe und schrie ebenso, die erste Krähe antwortete ihr, danach trafen sich beide am Himmelsgewölbe. Dabei kam mir der Gedanke, dass wir sie nachahmen könnten. Wir kamen erst spät in der Nacht nach Hause, weil wir im Wald Verstecken gespielt hatten, und dann schrien wir wie verrückt, suchten uns wild und – als wir uns endlich gefunden hatten – stürzten wir einander in die Arme.

Bei dieser Erinnerung beruhigte sie sich immer.

Manch einer würde vielleicht sagen, sie hatte übernatürliche Kräfte. Ich aber verstehe diesen außerordentlichen Schmerz nur als etwas Trauriges. Ich wusste, dass es sie ständig schmerzte. Wenn wir durch die Stadt gingen, schaute sie verloren umher, ihr Blick blieb hier und da an einer bestimmten Person hängen und ich wusste, dass sie diese kannte, jedoch hatte ich keine Ahnung, woher und wie. Sie ... fühlte nur, so unglaublich intensiv. Und ich wusste noch etwas – dass es nicht mehr lange so weiter gehen würde.

Ich nahm mir eine Woche Zeit und mietete uns eine Wohnung, wo ich jede freie Minute mit ihr verbrachte. Ihre Traurigkeit ließ nach, doch wurde sie ganz ruhig. Ich badete sie und wusch ihre langen die Haare, wickelte sie in einen Mantel und brachte sie ins Bett, dann startete ich durchs Fenster und fühlte mich unheimlich verloren. Ich hätte ganz einfach Schluss mit ihr machen und weiter leben können, aber ich wollte und konnte es nicht. Ich war schon zu tief drin, und es war zu schön. Damals dachte ich noch, dass alles zu retten sei.

Dann wachte sie eines Nachts auf und bat mich, sie wo hinzufahren.

Wir stiegen ins Auto und fuhren los, und sie wies mir mit abgehackten Worten den richtigen Weg.

Wir kamen an einen See.

Sie machte sich langsam zum Ufer auf und beugte sich über die Wasseroberfläche, der Mond gab so viel Licht, dass ich sehen konnte, wie ihr Gesicht von Haaren bedeckt war und wie ihre Tränen ins Wasser fielen. Ich umarmte und küsste sie, sie aber wollte, dass ich ihr Spiegelbild betrachte.

Ich erblickte ein schauerhaft verzerrtes Gesicht und mir wurde übel, dennoch konnte ich nicht zurücktreten; das Blut stieg mir in den Kopf, und ich starrte mit zusammengebissenen Zähnen ihr Spiegelbild an, von dem ich wusste, was es ist, es jedoch nicht aussprechen konnte. Es war zu offensichtlich.

Als sie ins Wasser sprang, hielt ich sie nicht davon ab. Ich wartete noch eine Weile. Sie kam nicht heraus. Sie ertränkte den Schmerz der ganzen Welt.

Vielleicht ist es in Wirklichkeit ganz einfach. Die Bosheit und der Schmerz haben ihre Form und lassen sich in uns nieder, allerdings in einigen Menschen mehr als in anderen. Das konnte sie nicht akzeptieren, jedoch fühlte sie, was in anderen Menschen manchmal war; sie spürte andere Schicksale, die sich in ihr ansiedelten. Die schlimmsten Sachen passieren gerade den besten Menschen.

Ich weinte noch eine Weile, danach entschloss ich mich, in die Stadt zu gehen.

Krzysztof Varga; Nagrobek z lastryko

Prevodi: *Tonja Jelen*

Na tym zdjęciu są moi dziadkowie na wakacjach w Chorwacji w 2005 roku, ponad trzydzieście lat przed moimi narodzinami. Wtedy wszyscy jeździli na wakacje do Chorwacji, więc nie ma tu żadnej sensacji ani niezwykłości. Byli dwójką zagranicznych turystów pośród ośmiu milionów odwiedzających tamtego lata Chorwację. Z tych ośmiu milionów dwa miliony to byli Polacy, więc dziadkowie za każdym razem, na każdym rogu, gdy tylko słyszeli syczący polski język miotający najgorsze obelgi i najbardziej wulgarne przekleństwa, milki i wreszcie mieli pretekst, żeby ze sobą nie rozmawiać.

Tak lawirowali pomiędzy słowami i ciszą i bywało, że modlili się laicko, aby opatrność zesłała im polską rodzinę przy stoliku obok w restauracji lub na portowej promenadzie.

Mogli wtedy w ciszy znosić te głośne, proste pretensje i wydumane żądania innych Polaków do swoich żon, mężów, dzieci, kelnerów, kucharzy, recepcjonistów, Chorwatów, Włochów i Niemców i porozumiewać się tylko skrzywieniami ust i rozszerzaniem oczu.

Mój dziadek najprawdopodobniej zaczął umierać w dniu, w którym doktor Helfajer wyrwał mu górną lewą piątkę.

Piotr Pavel zwlekał z pójściem do dentysty przez cały rok, bo był tchórzem, jak wszyscy odważni mężczyźni. Ból zęba potworniał coraz bardziej, upokarzał dziadka czołgał nim po ziemi, doprowadzał do wstydlivego płaczu, do składania sobie przysięg, że jutro coś z tym zrobi, łamanym następnego dnia, bo ból nie był nieustający.

Potworność czasami symuluje swoje odejście,

Slovensko:

Na tej fotografiji so moji stari starši na počitnicah na Hrvaškem, leta 2005, in sicer več kot trideset let pred mojim rojstvom. Takrat so vsi odhajali na počitnice na Hrvaško, tako da tu ni nobene senzacije in posebnosti. Tistega leta sta bila par tujih turistov med osmimi milijoni obiskovalcev na Hrvaškem.

Od teh osmih milijonov sta bila dva milijona Poljakov, tako da sta stara starša, vedno, na vsakem vogalu, takoj ko sta zaslišala šepetanje poljskega jezika, sočno preklinjanje, najslabše in najbolj vulgarne kletvice, utihnili in na koncu imela izgovor, da jima ni bilo treba govoriti drug z drugim.

Da – premikala ste se med besedami in tišino in dogajalo se je, da sta kot laika molila, da bi jima usoda poslala k mizi poljsko družino v restavraciji ali v pristanišču na promenadi.

Takrat bi lahko trpela v tišini tistih glasnih, primitivnih pritožb in napihnjenih zahtev drugih Poljakov – do svojih žen, možev, otrok, natakarjev, kuharjev receptork, Hrvatov, Italijanov in Nemcev – ter bi se lahko sporazumevala le z ukrivljanjem ustnic in razširjanjem oči.

Slovensko:

Moj dedek je najverjetneje začel umirat na dan, ko mu je zobozdravnik Helfajer izpulil zgornjo levo petico.

Peter Pavel je odlašal z odhodom k zobozdravniku za celo leto, ker je bil strahopetec kot vsi pogumni moški.

Zobobol je bil grozen toliko bolj, saj je ponižal dedka, da se je plazil po tleh, kar je bila sramota, pripeljal ga je k sramežljivemu joku. Prisegel je, da bo naredil nekaj zoper temu, ker je bila bolečina neizprosna, vendar je obljubo naslednji dan vedno pozabil.

by potem wrócić ze zdwojoną siłą. Cierpienie dawało się zagłuszyć dwoma proszkami przeciwbólowymi, szklanką wódki, oraz papierosem i wtedy następował cudowny moment, w którym Piotr Pavel znów przez chwilę widział trójwymiarowe lepsze jutro w rozmiarach Panoramy Raclawickiej, bez bólu, upokorzenia, strachu; choćby jutro bez zębów w ogóle. Jeśli zęby mają tak strasznie boleć, to nie powinno ich być wcale, uważał dziadek, jeśli dusza matak niewygodnie doskwierać, to trzeba, aby jej nie było człowiek byłby lepszym człowiekiem bez zębów, duszy i dupy – trzech rzeczy, przez które zawsze cierpi. Jeśli piekło naprawdę istnieje, to człowiek w piekle składa się wyłącznie z zębów, duszy i dupy.

Trpljenje se občasno potuhne, da se nato lahko vrne z dvojno močjo. Trpljenje je lahko umiril analgetik, kozarec vodke ter cigareta, nato je sledil čudovit trenutek, ko je Peter lahko spet videl boljši jutri – v tridimenzionalni velikosti Raclawicke Panorame, brez bolečine, poniževanja, strahu, tudi če bi bil jutri brez zob sploh. Če zobje tako močno bolijo, bolje, da jih potem sploh ni, si je mislil dedek, če ima človek z dušo neprijetne težave potem je bolje, da duše ni – človek bi bil boljši brez zob, duše in riti – treh stvari, zaradi katerih vedno trpi. Če pekel res obstaja, je človek tam sestavljen izključno iz zob, duše in riti.

Manuela Gretkowska, Kobieta i mężczyźni (Ženska in moški)

Prevod: *Nina Ditmajer*

Nie sprawdzając, gdzie według biletu jest jej miejsce, rozpoznała w półmroku sali kinowej profil Joanny z zadartym nosem i platynowe loki – to było jej pierwsze wyjście urodzeniu Michasia. Nie dawał mi kukurydzy i zabierz czekoladki, przecież karmię – opędzała się od Klary. Z Czterech wesel i pogrzebu wyszły przed końcem, Joanna miała przemoczony stanik. Włożyłam podwójną wkładkę, nie mogę nosić ze sobą dojrarki. Osuszała sutki w toalecie. No, trudno, cieknie, też przyjemnie. Mleko będzie weselsze, tak się śmiałam. Pomóc ci? Nie. A ty się chociaż uśmiechnęłaś, bido jedna? Aha, na tym polegają komedie romantyczne; facet zakochuje się w kobiecie, można się uśmieć do łez. Klarze przypominały się licealne i studenckie miłości, z których się sobie zwierzały. Do czasu, gdy Joanna na drugim roku prawa poznała Marka i przestała chodzić po swojemu, z kilkoma chłopakami naraz. Pokłóciliście się? - wystarczyło jej spojrzeć na Klarę. Nie. To dłaczego mnie wyciągasz do kina? Nie spotykacie się? Kiedy? Za dużo wszystkiego: Mama, klinika. Nie spotyka się z tobą, spotyka się z inną, nie ma innej możliwości. Nie lubisz go. Wciąż tak się szoruje? Może by lepiej wyczyścił sobie zyciorys.

Ni preverila, kje, glede na karto, je njeno mesto; v polmroku je prepoznala v kinodvorani Joannyno podobo s privzdignjenim nosom in platinastimi kodri. Prvič je šla ven po rojstvu Michasia. »Ne dajaj mi pokovke in vzemi čokoladice, saj dojim«, se je otrešla Klare. Od filma Štiri poroke in pogreb sta odšli, preden se je končal; Joanna je imela premočen modrc. »Dvojno sem si podložila, ne morem nositi s sabo prsne črpalke.« V toaleti si je posušila bradavičke. »Ja, kaj naj, teče, je pa prijetno. Mleko bo bolj veselo, tako sem se smejala.« »Ti pomagam?« »Ne.« »A si se ti sploh kaj nasmehnila, ti revica ti?« »Aha, na to se osredotočajo romantične komedije; moški se zaljubi v žensko, lahko se nasmejiš do solz.« Klara se je spomnila srednješolskih in študentskih ljubezni, katere sta si zaupali. Do takrat, ko je Joanna v drugem letniku prava spoznala Marka in je prenehala hoditi po svoje, z več fanti naenkrat. »Sta se sprla?« Dovolj je bilo, da je samo pogledala Klaro. »Ne.« »Žakaj si me potem zvekla v kino? Se ne srečujeta?« »Kdaj? Preveč vsega: mama, ambulanta.« »Ne srečuje se s tabo, dobiva se z drugo, ni druge možnosti.« »Ni ti všeč.« »Se vedno tako čisti?«

Nie zależy mi. Kup mu na Gwiazdkę odkami-
eniacz, pod penisa. »Wysika się i zdezynfekuje,
wytryśnie i nie zardzewieje« - parodiowała
reklamy. Klara trzepnęła ją plecaczkiem
Rozdzwonił się telefon komórkowy Joanny.
Wyciągnęła słuchawkę z radiostacją. Dostał go
od firmy jej mąż. Jedną z pierwszych komórek
w Polsce, ponadkilowe berło ważniactwa. Do-
brze, bardzo dobrze zrobiłeś. Całuję. - Zawinęła
telefon w kocyk i włożyła do torebki. - Michaś
rospacza. Wpadniesz do nas? Odprowadzę - nie
chciała już słuchać życiowych rad. Opowiedziała
Joannie o absurdalnym pomysle profesora.
Zamierzał ją wysłać do Chin.

Morda bi bilo bolje, da počisti svoj
življenjepis.« »Ne briga me.« »Za božič mu
kupi odstranjevalec vodnega kamna za pe-
nis - polulal se bo in razkužil, brizgnil in ne
bo zarjavel - parodirala je oglase. Klara je
potrepljala z majhnim nahrbtnikom. Zazvonil
je Joannin mobilni telefon. Izvlekla je slušalko
iz radio postaje. Njen mož ga je dobil od firme.
Eden prvih mobilnikov na Poljskem, več kot
en kilogram težko žezlo pomembnosti.
»Dobro, zelo dobro storjeno. Poljubčki.«
Telefon je zavila v koco in ga pospravila v
torbico. » Mishaš je obupan. Prideš k nam?«
»Pospremila te bom«, ni več hotela poslušati
življenjskih nasvetov. Joanni je pripovedovala
o absurdni profesorjevi ideji. Nameraval jo je
poslati na Kitajsko.

Recitirane pesmi na MAKEDONSKEM VEČERU

V okviru Lektorata makedonskega jezika smo organizirali Makedonski večer, kjer smo tudi študentje Oddelka za slovanske jezike pokazali, kako nam gre učenje tega slovan-skega jezika.

Recitali smo namreč pesmi. Izbrala sem nekaj recitiranih pesmi in jih predstavljam še vam, bralcem. Branje bo zanimivo in mogoče za nekatere malce tuje, saj se boste srečali s cirilico.

Prvo pesem sem izbrala zato, ker je v izvirniku slovenska in jo poznamo vsi. Napisal jo je Ivan Minatti in se imenuje Nekoga moraš imeti rad.

Ostale pa so v izvirniku v makedonskem jeziku in so šele nato prevedene v slovenski jezik. So posebne, zanimive in predstavljajo majhen delež tuje, torej makedonske po-ezije.

Prijetno branje vam želim!

Mateja Čuk

Иван Минати: Некого мораш да сакаш

Некого мораш да сакаш,
 па макар тревите, дрвото или каменот,
 некому мораш да му ја потпреш раката на раме,
 гладна, да се насити од близината,
 некому мораш, мораш,
 тоа е како леб, како голтка вода,
 мораш да му ги дадеш своите облаци бели,
 своите смели птици на соничтата,
 своите плашливи птици на немоќта,
 некаде сепак мора да има за нив
 гнездо на мирот и нежноста,
 некогу мораш да сакаш,
 па макар тревите, реката, дрвото или каменот –
 зашто дрвјата и тревите за осаменоста знаат,
 зашто чекорите секогаш потапу продолжуваат,
 па макар да запрат за миг,
 зашто реката за тагата знае,
 да го наведне сал над длабочината своја,
 зашто каменот ја познава болката,
 колку тешки нозе,
 одеде веќе преку неговото немо срце,
 некогу мораш да сакаш,
 некогу мораш да сакаш,
 со некогу мораш да чекориш,
 на ист пат,
 о треве, реко, камен, дрво,
 молчалиби придружници на осамениците и
 чудациите,
 добри, велики суштества,
 што проговоруваат само,
 кога ќе замолчат луѓето.

Ivan Minatti: Nekoga moraš imeti rad

Nekoga moraš imeti rad,
 pa čeprav trave, reko, drevo ali kamen,
 nekому moraš nasloniti roko na ramo,
 da se, lačna, nasiti bližine,
 nekому moraš, moraš,
 to je kot kruh, kot požirek vode,
 moraš dati svoje bele oblake,
 svoje drzne ptice sanj,
 svoje plašne ptice nemoči
 – nekje vendar mora biti zanje
 gnezdo miru in nežnosti –,
 nekoga moraš imeti rad,
 pa čeprav trave, reko, drevo ali kamen –
 ker drevesa in trave vedo za samoto
 – kajti koraki vselej odidejo dalje,
 pa čeprav se za hip ustavijo –,
 ker reka ve za žalost
 – če se le nagne nad svojo globino –
 ker kamen pozna bolečino
 – koliko težkih nog
 je že šlo čez njegovo nemo srce –,
 nekoga moraš imeti rad,
 nekoga moraš imeti rad,
 z nekom moraš v korak,
 v isto sled –
 o trave, reka, kamen, drevo,
 molčeči spremljevalci samotnežev in čudakov,
 dobra, velika bitja,
 ki spregovore samo,
 kadar umolknejo ljudje.

Никола Маджиров: Сè
(Премесмен камен, Скопје: Магор, 2007)

Сè е милување.
Снегот ги склопуваше крилјата
над ридовите, јас ги склопував дланките
над твоето тело, како метро,
што се одмотува само по должината на другите
нешта.

Вселената постоеше,
за да се родиме на различни места,
татковина да ни биде виножитото,
што сврзува две градини,
кои не знаат една за друга.
И така времето минуваше:
страв во нас одгледувавме,
восхит кај другите се раѓаше,
нашите сенки тонеа,
во отровните бунари,
кажаните зборови се губеа
и појавуваа како срчи на песочна плажа,
половични ин остри.
Сè е сеќавање.
Сонот беше близу,
далечно беше она што го сонувавме.

**Ацо Шопов: Молитва за еден обичен но уште
непронајден збор**

Телото мое те моли:
пронајди збор што личи на обично дрво,
што личи на дланки јагленосани и прародителски голи,
што е како чедност во цекое молење прво.
За таков збор телото мое те моли.

Телото мое те моли:
пронајди збор од кој штом нис ќе се рече
несвесно крвта почнува да боли
крвта што бара корито да тече.
За таков збор телото мое те моли.

Пронајди таков вистински збор,
налик на сите мирни заробеници
на оној ветар, оној развигор,
што ги буди срните во нашите зеници.
Пронајди таков вистински збор.

Пронајди збор на раѓање, на лелекање,
пронајди таков збор. И овај храм,
затворен во својата древност и голем од чекање,
ќе ти се отвори покорно и сам.
Пронајди збор на раѓање, на лелекање.

Nikola Madžirov: VSE

Vse je milovanje.
Sneg je spuščal krila
po hribih, jaz sem spuščal dlani
po tvojem telesu, kot meter,
ki se odvija samo po dolžini
drugih stvari.
Vesolje je obstajalo,
da bi se rodila na različnih mestih,
za domovino bi imela mavrico,
ki povezuje dva vrta,
ki se ne poznata.
In tako je čas mineval:
strah sva v naju gojila,
občudovanje se je pri drugih rojevalo.
Najini senci sta tonili
v strupene vodnjake,
izrečene besede so se izgubljale
in pojavljale kot črepinje na peščeni plaži,
prepolovljene in ostre.
Vse je spominjanje.
Sen je bil blizu,
daleč je bilo tisto, kar sva sanjala.

Prevod: Namita Subiotto

**Aco Šopov: MOLITEV ZA NAVADNO, A ŠE NE
NAJĐENO BESEDO**

Moje telo te prosí:
najdi besedo, ki je kot navadno drevo,
kot dlani ožgane in praroditeljsko gole,
kot prva molitev, v kateri je vse svetlo.
Za tako besedo te moje telo prosí.

Moje telo te prosí:
najdi besedo, od katere komaj se v kriklu izvije
nezavedno kri začne boleti
in terja korito, da se vanj zlije.
Za tako besedo te moje telo prosí.

Najdi tisto resnično besedo,
podobno mirnim jetnicam
pomladnega vetra, prvega vetra,
ki budi srne v naših zenicah.
Najdi tisto resnično besedo.

Najdi besedo porajanja in jokanja,
najdi tako besedo. In tale храм,
zaprt v starodavnost in ogromen od čakanja,
se ti odprl bo sam.
Najdi besedo porajanja in jokanja.

Блаже Конески: Стерна

Ја затнаб Стерната со бубаќ,
со партали,
со песочиште, со чакалиште,
со камења, со карпи
што ги натрупав на дувлото —
да крепат.

Беше заден час!

Сонот ми скипна.
Бо ниедна доба
сум одел да наслушнам како приидува
водата,
како гргори, грчи и зајачува под земи
се лути некому
а не го разбираш зворот —
се токми да излезе
како сура мечка од пештера,
да потера лов.
Ноќе.

Знаеб: трпелива
таа го чека својот час.
Таа ќе почека да го успие мајка детето,
и лелејката да запре лулањето,
елемијата бо вртењето,
таа ќе почека да вечераат орачите,
да ги сопашат објалата,
да ги потурат опинците со плева,
таа ќе почека да згасне последното жарче
под пепелот,
последното свонче бо трлата да молкне,

и пците да се притајат,
и старците што ги мачи бесоница и
кашлица —
да тивнат.
Да биде глуво ин спокојно и темно кога ќе
рикне.
Стерната.
Таа го чека само својот час. /.../

BLAŽE KONESKI: STERNA

Zadelal sem Sterno z bombažem,
s krpami,
s peskom in gramozom,
s kamenjem, skalami,
ki sem jih nasul
pred odprtino —
da bi vzdržale.

Zadnji hip.

Sen mi je usahnil.
Kasno v noč
sem hodil poslušat, kako se plazi voda,
kako vre, grgra in stoka pod zemljo,
nad nekom srđita,
a kdo bi razločil besedo —
pripravljena, da stopi
kot siva medvedka iz brloga
in zgrabi plen.
Ponoči.

Vedel sem: potrpežljiva
čaka svoj čas.
Počakala bo, da mati uspava dete,
da zibka ustavi tek
in obstane kolo vretena,
počakala, da orači povečerjajo,
da razvežejo svoje obujke
in nasujejo plev v opanke,
počakala, da ugasne poslednji ogorek
pod pepelom,
da umolkne zadnji zvonec v linah,
da se psi pritaje,
da se starci, ki jih kašelj in nespečnost mučita
—
umirijo.
Da bo vse gluho in spokojno in темно, ko bo
zarjula.
Sterna.
Čaka samo svoj čas. /.../

Avtorica: *Isabella Leardini*

Prevod: *David Kunstek Kneževič*

Poezija iz zbirke *La coinquilina scalza* (Bosa sostanovalka)

Da quando ti ho incontrato ho ancora voglia
di appendere qualcosa ai muri,
di risentirmi in pace coi miei muri...
Ma lungo il gesto breve, nell'esatto
modo di sistemare le candele
c'è già tutta l'attesa del tuo sguardo
e la vertigine veloce di stagioni
che passeranno prima che tu veda.
Anche così ci si alza e si vive
come svuotando e riempiendo la casa
non di sé ma dell'arrivo di qualcuno...

E dicono che se ci sei anche tu
sembro meno nervosa...
E' che mi toglì i nervi e te ne vai.
So solo che la curva del tuo collo
è il posto più perfetto che ci sia
per questa fronte
e se mi abbracci è come entrare in casa
sapendo che non ci si può restare...

Io sono quella che di notte
ascolta tutti gli altri respirare,
ho bisogno di vegliare sulla casa
di girare frenetica su tutto...
Ma il mio momento è con i primi voli in fronte
dopo tutte le scale a piedi nudi
una ringhiera tra la notte e l'alba...
Ci siamo io, quell' uomo in bicicletta,
gli urlì strani dell'estate e un po' di freddo
a portare fino a qui la nostra ansia.

Odkar sem te srečala, imam še vedno voljo
obesiti nekaj na zidove,
se ponovno počutiti v miru s svojimi zidovi ...
Ampak vzdolž kratkotrajne kretnje, v točnem
načinu urejanja sveč,
je že celotno pričakovanje tvojega pogleda,
in hitra vrtoglavica letnih časov,
ki bodo minili, še preden jih ti uzreš.
Tudi tako se vstane in se živi,
kot praznjenje in polnjenje hiše,
ne samo po sebi, ampak zaradi prihoda nekoga ...

In pravijo, da če si tudi ti,
izgledam manj živčna ...
Ker mi odstraniš živčevje in greš.
Vem samo, da je oblina tvojega vratu
najpopolnejši kraj, kar jih je
za ta obraz;
in če me objameš, je to kot vstopanje v hišo,
vedé, da se tu ne more več ostati.

Jaz sem tista, ki ponoči
poslušá dihanje vseh ostalih,
ima potrebo po bdenju nad hišo,
se frenetično obrača čez vse ...
Ampak moj trenutek je s prvimi poletji v obraz,
po vseh boso prehojenih stopnicah
z eno ograjo med nočjo in vzhodom ...
Tukaj smo jaz, tisti moški s kolesom,
čudni kriki poletja in malo
mraza,
ki nosi do sem našo tesnobo.

LITERA

Univerza v Mariboru

